NOTÍCIES DE L'ECONOMIA PÚBLICA, SOCIAL I COOPERATIVA

Nº71 · 2022

SUMARI

EL IUDESCOOP, FECOVI I LA GENERALITAT VALENCIANA IMPULSEN L'HABITATGE COOPERATIU

ENTREGATS ELS IV PREMIS CIRIEC ALS MILLORS ESTUDIS EN ECONOMIA SOCIAL

EUROPA CELEBRA UN ANY DEL PLA D'ACCIÓ DE L'ECONOMIA SOCIAL, I DEU ANYS DE 'SOCIAL ECONOMY EUROPE'

LA COMISSIÓ EUROPEA PRESENTA LA SENDA DE TRANSICIÓ VERDA I DIGITAL PER A L'ECONOMIA SOCIAL

ENTREVISTA

ADORACIÓN MOZAS, PRESIDENTA DE CIRIEC-ESPANYA I VICEPRESIDENTA DEL CIRIEC-INTERNACIONAL

TEMA D'ACTUALITAT

EL MOMENTUM DE L'ECONOMIA SOCIAL: LA LLARGA MARXA DE L'ECONOMIA SOCIAL EN L'AGENDA EUROPEA

CIDEC

Universitat de València

IUDESCOOP
Institut Universitari d'Investigació en Economia Social, Cooperativisme i Emprenedoria

CIRIEC España

Universitat de València
Facultat d'Economia

Generalitat Valenciana
Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball

NOTÍCIES DE
L'ECONOMIA PÚBLICA, SOCIAL I COOPERATIVA
Nº71 · NOVEMBRE DE 2022

EN AQUEST NÚMERO...

TEMA D'ACTUALITAT

EL MOMENTUM DE L'ECONOMIA SOCIAL: LA LLARGA MARXA DE L'ECONOMIA SOCIAL EN L'AGENDA EUROPEA

Tema d'actualitat realitzat per **Rafael Chaves Ávila**, Catedràtic d'Universitat. Universitat de València, IUDESCOOP. President de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya

EN PORTADA

Entrevista a **Adoración Mozas**, presidenta de CIRIEC-Espanya y vicepresidenta del CIRIEC-Internacional

TAMBÉ DESTAQUEM

Les nostres federacions:
FECOTRANS

I A MÉS

Les nostres empreses:
Divina Seguros

Edició:
Coeditat pel CIDEC (Centre d'Informació i Documentació Europea de l'Economia Pública, Social i Cooperativa *http://www.uv.es/cidec · cidec@uv.es*) y CIRIEC-Espanya *http://www.ciriec.es · ciriec@uv.es*

Patrocina:
Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball de la Generalitat Valenciana

Director:
José Luis Monzón Campos, *IUDESCOOP-Universitat de València*

Directora Adjunta:
Nardi Alba Benaches, *CIRIEC-Espanya*

Director del CIDEC i Coordinador Editorial:
Rafael Chaves Ávila, *IUDESCOOP-Universitat de València*

Cap de Redacció i Maquetació:
José Juan Cabezuelo Menadas, *CIRIEC-Espanya*

Consell de Redacció:
Alfredo Artigas, *REAS País Valencià*
Rubén Cohen, *Cooperatives Agro-alimentàries de la Comunitat Valenciana*
Nieves Dios, *Creu Roja Valencia*
Teresa García, *Directora General d'Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat Valenciana*
Lucía Labiós, *Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana - CONCOVAL*
Francisco Merino, *Federació de Cooperatives d'Habitatges i Rehabilitació de la Comunitat Valenciana - FECOVI*
Mar Mestre, *Associació Valenciana de Cooperatives de Crèdit*
Ana Real, *Federació Valenciana d'Empreses Cooperatives de Treball Associat - FEVECTA*
Ramón Ruiz, *Federació de Cooperatives Elèctriques de la Comunitat Valenciana*
Luis Vañó, *Plataforma del Tercer Sector Comunitat Valenciana*

Manuel Alegre, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Carmen Blasco, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Belén Català, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Rubén José Cuñat, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Miguel Ángel García, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Tomás González, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Frederic López, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Manuel Monreal, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Rosana Montalbán, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Jesús Olavarria, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Domingo Ribeiro, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Teresa Savall, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Virginia Simón, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Francisco Soler, *IUDESCOOP-Universitat de València*
Mª José Vañó, *IUDESCOOP-Universitat de València*

Isidro Antuñano Maruri, *CIRIEC-Espanya*
Montserrat Balas Lara, *Fundación ONCE*
Alejandro Barahona Riber, *CIRIEC-Espanya, ex Subdirector General d'Economia Social del Govern espanyol*
Paloma Bel Durán, *Asociación de Estudios Cooperativos - AECOOP*
José Galán Peláez, *CIRIEC-Espanya*
Gabriel García Martínez, *Universitat Politècnica de València*
Samuel Garrido Herrero, *Universitat Jaume I de Castelló*
José Mª Herranz de la Casa, *Universidad de Castilla-La Mancha*
Juan Fco. Juliá Igual, *Universitat Politècnica de València*
Gustavo Lejarriaga Pérez de las Vacas, *Univ. Complutense de Madrid*
Elena Meliá Martí, *Universitat Politècnica de València*
Adoración Mozas Moral, *CIRIEC-Espanya*
Santiago Murgui Izquierdo, *Universitat de València*
Carmen Pastor Sempere, *Universitat d'Alacant*
Javier Quiles Bodí, *Consum*
José Redondo Sánchez, *Fundació Nova Feina*
Francisco Salinas Ramos, *CIRIEC-Espanya*
María José Senent Vidal, *Universitat Jaume I de Castelló*

Secció de Legislació:
Amalia Rodríguez, *Universidad de Valladolid*

Servei de Documentació:
Ana Martínez Benlliure, *Servicio de Documentación del CIDEC*

Administració y Redacció:
CIDEC/CIRIEC-España
Facultat d'Economia · Av. Tarongers, s/n · Despatx 2P21
46022 VALÈNCIA · Tel: 96 382 84 89

Disseny de portades / dissenye de publicació:
Visualco Comunicación · www.visualco.com

Impressió:
Gràfiques Papallona, s.c.v. · Tel: 96 357 57 00 · València

I.S.S.N.: 1131-6454 · **Depòsit Legal:** V-3181-1991

ÍNDEX

NOTÍCIES DE L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA..... 4

COMUNITAT VALENCIANA.....4

Acte de lliurament dels IV Premis CIRIEC als millors estudis en Economia Social

La Universitat de València signa amb la Generalitat Valenciana i Fecovi un conveni per a fomentar l'habitatge cooperatiu

Es presenta a València el llibre 'Llei de la cadena alimentària, cooperatives i altres entitats associatives agràries'

El disseny "made in coop" valencià destaca en la Capital Mundial del Disseny València 2022

Publicat l'estudi de la participació de les dones en cooperatives agroalimentàries de la Comunitat Valenciana

Alacant acull el primer Congrés Nacional sobre Polítiques Públiques de Discapacitat, organitzat pel CERMI-CV

El cooperativisme i l'economia social, distingits un any més per la Generalitat Valenciana en el 9 d'octubre

ESPANYA.....12

El Consell per al Foment de l'Economia Social es reuneix a Santiago de Compostel·la

COCETA celebra amb Espazocoop una trobada a Galícia, en el marc de la capitalitat de l'Economia Social 2022

Gran acolliment en la Universitat de La Laguna de la Trobada ENUIES 2022, de Centres d'Investigació Universitaris en Economia Social

La Xarxa de Joves Investigadors en Economia Social, REJIES, va celebrar la seua VI Trobada en La Laguna, donant entrada a nous investigadors

L'Escola d'Estudis Cooperatius canvia la seua denominació per la d'Escola en Economia Social, Cooperatives i altres Organitzacions de Participació (EESCOOP)

CEPES col·labora amb el Ministeri d'Hisenda per a reduir càrregues administratives en la creació i desenvolupament d'empreses d'economia social

Laborpar va realitzar una jornada sobre emprenedoria juvenil, tecnologia i innovació

L'Associació Espanyola de Fundacions celebra una nova edició de 'Demos', la seua trobada anual de visualització de la labor fundacional

REAS publica per huité any consecutiu la seua auditoria social

INTERNACIONAL.....24

Europa celebra un any del Pla d'Acció per a l'Economia Social i deu anys de 'Social Economy Europe'

La Comissió Europea presenta la senda de transició verda i digital per a l'economia social

Les grans cites de la investigació internacional en economia social per a 2023

L'ECONOMIA SOCIAL EN INTERNET 28

TEMES D'ACTUALITAT..... 30

El momentum de l'economia social: la llarga marxa de l'economia social en l'Agenda Europea

Tema d'actualitat realitzat per Rafael Chaves Ávila, Catedràtic d'Universitat. Universitat de València, IUDESCOOP. President de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya

- La llarga marxa en la construcció de les polítiques europees d'economia social: de les Presidències Delors-Santer (1989-2000) a les Presidències Prodi-Durao Barroso (2000-2011)
- La Social Business Initiative (SBI) de 2011: l'emergència d'una Estratègia europea per a l'economia social (empreses socials). Presidències Durao-Barroso (fins a oct. 2014) i Junkers (nov. 2014 a oct. 2019)
- L'era COVID-19, la Presidència de Ursula von der Leyen i la política de reconstrucció
- Factors que han coadjuvat a l'actual Momentum de l'economia social en la política europea
- Limitacions en relació a la qualificació de 'Momentum' per a l'economia social en l'agenda europea

- **Annex**: el Pla d'Acció Europeu per a l'Economia Social

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ..... 70

EN PORTADA.....70

Entrevista a Adoración Mozas, presidenta de CIRIEC-Espanya i vicepresidenta del CIRIEC-Internacional

LES NOSTRES FEDERACIONS.....76

FECOTRANS - Federació de Cooperatives de Transports

LES NOSTRES EMPRESES.....79

Divina Seguros

L'ECONOMIA SOCIAL EN LES LLEIS.....84

Per Amalia Rodríguez, professora titular de la Universitat de Valladolid

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES..... 87

ACTE DE LLIURAMENT DELS IV PREMIS CIRIEC ALS MILLORS ESTUDIS EN ECONOMIA SOCIAL

CIRIEC-Espanya va celebrar el passat 23 de novembre l'acte de lliurament dels IV Premis CIRIEC als Millors Estudis en Economia Social. L'acte, així com els Premis CIRIEC, han sigut patrocinats per la Conselleria d'Economia Sostenible de la Generalitat Valenciana.

CIRIEC-Espanya va celebrar el passat 23 de novembre l'acte de lliurament dels IV Premis CIRIEC als Millors Estudis en Economia Social, convocatòria que va ser dirigida als graduats i doctors que han aprovat el seu Treball de Fi de Grau (TFG), Treball Fi de Màster (TFM) o Tesi Doctoral (TD) en qualsevol de les universitats de la Comunitat Valenciana en els cursos 2017-2018 fins al 2021-2022. Els 'Premis CIRIEC' compten amb el patrocini de la Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball de la Generalitat València, i amb la col·laboració de l'Institut Universitari d'Investigació en Economia Social, Cooperativisme i Emprenedoria (IUDESCOOP) de la Universitat de València (UV), i de les facultats d'Economia i Dret de l'esmentada Universitat.

L'acte de lliurament de premis va comptar amb la participació de la directora general d'Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat Valenciana, Teresa García Muñoz, qui va ressaltar el paper d'aquests premis per a estimular i reconéixer el treball dels joves investigadors en el sector de les cooperatives, empreses socials, tercer sector i ONG de la Comunitat Valenciana. Així mateix, va incidir en el paper necessari de la Universitat no sols en la formació i l'estudi del sector, sinó també en la transferència del coneixement i la seua divulgació, tan important per a augmentar la seua visibilitat i perquè l'economia social siga cada vegada més tinguda en compte per la població com a eina per a resoldre les seues necessitats més diverses (ocupació, emprenedoria, consum, crèdit, habitatge…).

Al costat de Teresa García van participar en el lliurament de Premis Teresa Savall, codirectora del Màster en Economia Social del IUDESCOOP; María José Vañó, directora del IUDESCOOP; José Luis Monzón, director de CIRIEC-Espanya, i Rafael Chaves, president de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya.

El lliurament de premis pròpiament dit va ser conduït pel professor Rafael Chaves, que va celebrar la "vitalitat de la nova generació de titulats universitaris i investigadors en les universitats valencianes". En aquesta quarta edició ha tornat a augmentar el nombre de candidatures presentades, amb propostes que posen de manifest tant l'interés i la qualitat dels estudiants en economia social, com la diversitat de temàtiques tractades.

Els **premiats** en la present convocatòria han sigut:

TESIS DOCTORALS

• 1r premi, **Estefanía López Requena**, per la seua tesi sobre 'El papel de la universidad pública en la formación socialmente responsable. Análisis de la enseñanza de competencias emprendedoras sociales en la Universidad de Valencia' (Directors: Davinia Palomares i Fernando Marhuenda)

• 2n premi, **David Alberto Acosta Rosero**, per la seua tesi sobre 'Análisis de la evolución del Estado de Bienestar como elemento necesario para el desarrollo de la Economía Social y nexo para la implementación de economías alternativas: Índice de desmercantilización y Reformas legales en España y Canadá en el periodo 2010 al 2015' (Dirs: Belén Cardona i Carlos Ochando), i **Lina María Murillo Pérez**, per la seua tesi sobre 'El emprendimiento social como motor de desarrollo sostenible: propuesta de un modelo para fortalecer la gestión del impacto social en los grupos de interés' (Dir. José Felix Lozano).

TREBALLS DE FI DE MÀSTER

• 1r premi, **Marco Sarti**, pel seu treball de títol 'Ninguna empresa es una isla: Diferentes externalidades entre el comercio justo y convencional del sector textil' (Tutor: Manuel Salinas), i **Marina Ros Bañón**, pel seu treball sobre 'Ruralidad y economía social: experiencias en el territorio valenciano' (Tutor: Jaime Escribano).

• 2n premi, **Fatima Dahbi**, pel seu treball sobre 'Las Finanzas Sostenibles: La evolución de los Bonos Verdes en tiempos de cambio climático' (tutor: Francisco Soler), i **Cristian Ferney Martínez López**, pel seu estudi sobre 'Microcrédito como instrumento de desarrollo: el caso de Colombia' (Tutors: Víctor D. Martínez i Roberto Cervelló).

TREBALLS DE FI DE GRAU

• 1r premi, **Laura Carrasco Hernández**, per la seua 'Propuesta de ampliación del itinerario de formación para las mujeres empleadas por la empresa de inserción Integras. Tú' (tutor: Fernando Marhuenda), i **Izan Mateo Vendrell**, pel seu treball sobre 'La sostenibilidad de las cooperativas agroalimentarias: una propuesta de evaluación' (tutora: Alicia Mateos)

•2n premi, **Laia Traver Ventura**, pel seu treball sobre el 'Modelo de negocio, arquitectura de valor y sostenibilidad en emprendimientos sociales: El caso de Nadie Sin Su Ración Diaria', i **Jessandra del Rocío Gavilánez Guamán**, pel seu estudi sobre 'Comunicación de ODS en cooperativas y mutuas: Un enfoque internacional' (tutores: Helena Bollas i Milagros Bravo)'.

LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA SIGNA AMB LA GENERALITAT I FECOVI UN CONVENI PER A FOMENTAR L'HABITATGE COOPERATIU

El conveni estableix un marc comú de col·laboració per al desenvolupament d'accions de promoció, difusió i foment de l'habitatge cooperatiu en la Comunitat Valenciana

La rectora de la Universitat de València (UV), Mavi Mestre; el vicepresident segon i conseller d'Habitatge i Arquitectura Bioclimàtica, Héctor Illueca, i el president de la Federació de Cooperatives d'Habitatges (Fecovi), Vicent Diego, han signat un conveni per a fomentar l'habitatge cooperatiu en la Comunitat Valenciana.

Mitjançant aquest conveni s'estableix un marc comú de col·laboració entre la UV, a través de l'Institut Universitari d'Investigació en Economia Social, Cooperativisme i Emprenedoria (IUDESCOOP) i Fecovi, per a desenvolupar en la Comunitat Valenciana actuacions dirigides a la promoció, difusió i foment de l'habitatge cooperatiu en el marc de l'economia social, com a mitjà de satisfacció del dret ciutadà a un habitatge digne.

Per a això, la Universitat de València fomenta la investigació científica en aquests camps, impulsant publicacions, organització de seminaris i cursos, desenvolupament activitats formatives i assessorament científic i tècnic en les matèries relacionades amb l'economia social i cooperativa.

La Vicepresidència Segona subvenciona les activitats desenvolupades enguany amb una quantitat estimada màxima de 30.000 euros. El conveni s'estén fins al 31 de desembre de 2022.

En l'acte de la signatura del conveni van ser presents també el secretari autonòmic d'Habitatge i Funció Social, Alejandro Aguilar; el director general de Coordinació Institucional de la Vicepresidència Segona, Marc Aparisi, i la directora general d'Habitatge i Regeneració Urbana, Elena Azcárraga.

Model d'innovació social

El conveni concep les cooperatives d'habitatges com a models d'innovació social per a l'accés a l'habitatge, alternatius als tradicionals del mercat immobiliari, on la societat civil s'organitza i pren la iniciativa per a aconseguir un habitatge més econòmic i adaptat a les seues necessitats, ja que el model cooperatiu anteposa la persona al capital.

Ofereixen un habitatge a preu de cost, gestionat i dissenyat de manera col·lectiva pels propis socis de la cooperativa, que són al seu torn usuaris, adaptats a les seues aspiracions i necessitats, amb els principis que componen aquests models cooperatius.

El vicepresident Héctor Illueca ha considerat fonamental aquest conveni, que "combina la mirada solidària que aporta el cooperativisme i el coneixement que emana de la Universitat", pilars fonamentals per a anar trobant solucions als nous reptes de cada dia.

ES PRESENTA A VALÈNCIA EL LLIBRE 'LLEI DE LA CADENA ALIMENTÀRIA, COOPERATIVES I ALTRES ENTITATS ASSOCIATIVES AGRÀRIES'

El passat 10 de novembre va tindre lloc a València, en la seu del Col·legi Oficial d'Enginyers Agrònoms de Llevant, la presentació del llibre 'Llei de la cadena alimentària, cooperatives i altres entitats associatives agràries', editat per Tirant lo Blanch, AECA i Cooperatives Agroalimentàries d'Espanya. El llibre ha sigut elaborat pels professors Juan Juliá, Elena Meliá i Felipe Palau (Universitat Politècnica de València) i Carlos Vargas Vasserot (Universitat d'Almeria), que han comptat amb el suport de la Comissió de Cooperatives i Altres Empreses de l'Economia Social de la AECA, el Centre d'Investigació en Gestió d'Empreses (CEGEA), la Càtedra CATIECA d'Integració Empresarial de Cooperatives Agroalimentàries, el Centre d'Investigació CIDES-UAL, i les federacions de cooperatives agroalimentàries d'Espanya i la Comunitat Valenciana.

En el text s'analitza l'aplicació de la Llei de la Cadena Alimentària a les cooperatives agroalimentàries i altres entitats associatives agràries, especialment en el que concerneix a les relacions amb els seus socis productors i altres operadors, i es fa des d'una doble òptica, econòmica i jurídica, atenent el seu comportament empresarial, els aspectes jurídic-societaris i al Dret comparat.

Segons van explicar els autors en la seua presentació, la valoració global d'aquesta legislació és positiva, ja que es tracta d'una norma clarament benintencionada que pretén millorar l'ordenació i supervisió de les relacions entre els diferents operadors de la cadena, tractant d'evitar pràctiques deslleials o indesitjades que deriven en una possible destrucció de valor i puguen suposar preus injustos i insuficients per a cobrir els costos efectius de producció dels operadors, especialment de la baula més feble, que és la dels productors agraris.

La norma fa també una encertada distinció de la relació dels socis agricultors amb les seues cooperatives, ja que de manera inequívoca la seua regulació estableix que aquesta és una relació societària i no merament contractual. La primera versió de la Llei no va tindre present aquesta circumstància diferencial, que després ha sigut corregida.

No obstant això, els autors adverteixen que la legislació planteja alguns dubtes interpretatius que poden conduir en determinades circumstàncies a un efecte contrari al desitjat. A més, els autors recorden que aquesta norma ha de vetlar pel conjunt de la cadena alimentària i especialment també pels destinataris últims d'aquesta, que són els consumidors. En aquesta direcció el llibre presenta solucions i propostes que pretenen donar resposta a alguns d'aquests problemes.

En l'acte de presentació a València, al costat dels autors van participar Baldomero Segura García del Río, degà del Col·legi Oficial d'Enginyers Agrònoms de Llevant; Roger Llanes Ribas, secretari autonòmic d'Agricultura i Desenvolupament Rural de la Generalitat Valenciana; Enrique Bellés Llopis, director general de la Federació de Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana, i José Luis Lizcano Álvarez, director general de l'Associació Espanyola de Comptabilitat i Administració d'Empreses (AECA).

EL DISSENY "MADE IN COOP" VALENCIÀ DESTACA EN LA CAPITAL MUNDIAL DEL DISSENY VALÈNCIA 2022

València, Capital Mundial del Disseny 2022, ha sigut la primera ciutat espanyola a aconseguir aquesta designació de caràcter biennal. En aquest escenari, el cooperativisme ha tingut el seu protagonisme amb el' Disseny made in coop', ensenya que ha ajudat a posar en valor la creativitat generada baix la fórmula cooperativa.

Les cooperatives creatives i de disseny valencianes, en col·laboració amb la Confederació de Cooperatives de la CV (Concoval) i la Federació Valenciana de Cooperatives de Treball Associat (Fevecta) van celebrar un acte en l'Espai Àgora València (Plaza de l'Ajuntament de València) per a posar en valor la creativitat col·lectiva que naix de les cooperatives de treball valencianes i de la particular manera que aquestes empreses tenen de treballar i de crear d'acord amb els valors del cooperativisme.

València ha sigut la Capital Mundial del Disseny 2022, la primera ciutat espanyola a aconseguir aquesta designació de caràcter biennal de la World Design Organization (WDO). En aquest escenari, el cooperativisme ha tingut el seu protagonisme amb el Disseny made in coop, ensenya que ha ajudat a posar en valor la creativitat generada baix la fórmula cooperativa i reivindicar-se com a potència en disseny.

Des de la Confederació de Cooperatives assenyalen que "el disseny cooperatiu és el gran desconegut en un sector tradicionalment reservat als talents individuals, i el Dissseny 'made in coop' ve a reforçar el significat cooperatiu, posant el focus en el bé comú".

El director general de la World Design Capital València 2022 (WDC), Xavier Calvo, va mostrar el seu suport "al sector professional del disseny cooperatiu". Per a Calvo, "el cooperativisme ha sigut un gran i inesperat aliat durant aquest any de capitalitat mundial del disseny a València".

Projectes d'èxit

Després de la seua intervenció es va donar pas a un col·loqui amb la participació de les cooperatives de disseny Makea Tu Vida, Makinacción, Joan Rojeski, Crearqció, Barret Films i Granissat Estudi Creatiu que, en representació dels diferents àmbits del disseny, han presentat projectes d'èxit en els quals es recolzen i visibilitzen valors com la igualtat, la sostenibilitat, el triple impacte, la innovació social i la intercooperació.

La directora general d'Emprenedoria i Cooperativisme, Teresa García Muñoz, va clausurar l'acte fent referència al fet que "les cooperatives i el disseny tenen en comú que tots dos milloren la vida. La Generalitat se sent orgullosa de participar en la co-creació de polítiques públiques al costat de les entitats cooperatives".

Aquesta acció s'ha dut a terme amb el patrocini de la Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball, a més de Caixa Popular.

PUBLICAT L'ESTUDI DE LA PARTICIPACIÓ DE LES DONES EN COOPERATIVES AGROALIMENTÀRIES DE LA COMUNITAT VALENCIANA

El document ha sigut realitzat per Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana. Segons els seus resultats, si bé la presència de dones en els consells rectors de les cooperatives és creixent, la seua xifra continua sent molt reduïda.

Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana ha publicat un nou Informe de Participació de les Dones en Cooperatives Agroalimentàries Valencianes, elaborat a partir de les dades recopilades al tancament de l'exercici 2020 entre les seues 253 cooperatives associades. Es tracta d'un document clau per a entendre l'evolució de la presència i rellevància de les dones en el sector, que ajuda a entendre l'evolució recent, a detectar tendències, a assenyalar mancances i a marcar línies d'actuació en la matèria.

Les dades bàsiques indiquen que la base social de les cooperatives agroalimentàries valencianes està formada per un total de 176.549 persones, de les quals 47.668 (27% del total) són dones. En termes d'ocupació, 8.860 dels 19.858 llocs de treball que mantenen de manera directa les cooperatives agroalimentàries estan ocupats per dones, la qual cosa suposa un 44,6% del total. Les cooperatives amb activitats hortofructícoles i de subministraments, que requereixen una elevada intensitat de mà d'obra, són les que concentren major volum de treballadores.

La presència de dones en els òrgans de gestió i decisió és una altra de les xifres clau del document: 197 dones integren els consells rectors (7% del total), una xifra creixent, encara que a un ritme menor del desitjat. Cal destacar, a més, que d'aqueixes 197 rectores, 9 ocupen la presidència.

D'altra banda, en matèria de gestió és cada vegada més important la presència de dones en les direccions de departament o comandaments intermedis, mentre que el nombre de dones en la direcció o gerència de cooperatives ha crescut de forma sostinguda durant els últims anys fins a aconseguir les 36 (9%), una xifra xifra que també continua sent reduïda però que va augmentant any rere any.

Anàlisi per províncies

L'Informe de Participació de Dones en Cooperatives Agroalimentàries Valencianes realitza també una anàlisi territorial a partir de les dades facilitades per les cooperatives participants. Referent a la pertinença a la base social, la província de Castelló és la que mostra una major quantitat de dones sòcies, tant en termes absoluts (23.806 sòcies), com en percentuals (28% sobre el total de la base social provincial). Castelló és també la província amb major percentatge de conselleres (12%), mentre que València suma la major quantitat de dones treballadores (4.519) i Alacant la major representativitat en termes percentuals relatius (56% del total provincial).

La participació en els òrgans de gestió també avança de manera sostinguda durant els últims anys. El 45% de les cooperatives associades a la Federació té almenys a una dona en el seu consell rector, mentre que en quatre d'elles els consells són paritaris o compten amb majoria de dones.

L'Informe realitza finalment una anàlisi de participació de les dones vinculat al volum de facturació de les cooperatives, que demostra que la major concentració de dones en la base social, en termes laborals (incloent alta direcció) i en consells rectors es troba en cooperatives amb un volum de facturació comprés entre 1 i 10 milions d'euros. Es tracta, d'altra banda, d'una conseqüència lògica, tenint en compte l'estratificació del sector cooperatiu atés aquest criteri, puix que 136 de les 253 cooperatives estudiades es troben en aquesta forqueta de facturació.

ALACANT ACULL EL PRIMER CONGRÉS NACIONAL SOBRE POLÍTIQUES PÚBLIQUES DE DISCAPACITAT, ORGANITZAT PER CERMI-CV

Experts procedents de tota Espanya es van donar cita els dies 23 al 25 de novembre en el 'I Congrés Nacional sobre Polítiques Públiques de Discapacitat', un esdeveniment organitzat pel Comité d'Entitats representants de persones amb discapacitat de la Comunitat Valenciana (CERMI), amb el suport de la Diputació d'Alacant i la Generalitat Valenciana.

El president de la institució provincial, Carlos Mazón, va inaugurar les jornades al costat de la consellera d'Innovació, Universitats, Ciència i Societat Digital, Josefina Bueno; el president del CERMI-CV, Luis Vañó; la vicepresidenta del CERMI Estatal, Manuela Muro, i el president del Fòrum Europeu de la Discapacitat, Yannis Vardakastanis, amb l'assistència de la diputada de Serveis Socials, María Carmen Jover.

Les jornades s'emmarcaven en les activitats commemoratives del 25 aniversari del CERMI i van comptar amb la intervenció de representants polítics, portaveus del món associatiu de la discapacitat i del tercer sector, personalitats acadèmiques i analistes socials, les aportacions dels quals van culminar amb la 'Declaració d'Alacant de Bases per a una política exigent de discapacitat'.

Durant els tres dies que va durar l'esdeveniment es va debatre, reflexionar i analitzar detalladament el desenvolupament actual de les polítiques públiques de discapacitat en l'àmbit comunitari, nacional i autonòmic.

Entre els ponents que van participar en la primera sessió destaquen noms com el catedràtic de Ciència de l'Administració Manuel Arenilla; el doctor en Sociologia Agustín Huete; el secretari per al Comité de Nacions Unides dels Drets de les Persones amb Discapacitat, Jorge Araya; o la directora del Fòrum Europeu de Discapacitat, Catherine Naughton, entre altres.

'L'Evolució de les polítiques públiques de discapacitat a Espanya' va ser el títol de la primera taula redona celebrada, amb la participació Teresa Palahí, del CERMIS Autonòmic; Susana Camarero, ex secretària d'Estat de Serveis Socials i Igualtat; i Isabel Martínez Lozano, ex secretària general de Política Social i Consum.

El segon dia el congrés va comptar amb la intervenció del secretari general de l'ONCE, Rafael de Lorenzo; i del catedràtic d'Economia Aplicada Jorge Calero; entre altres ponents, així com amb dues taules redones sobre el diàleg civil com a palanca de les polítiques públiques de discapacitat i sobre la perspectiva territorial en la Comunitat Valenciana.

Finalment, el divendres 25 de novembre va tindre lloc la presentació de la 'Declaració d'Alacant de Bases per a una política de discapacitat', que va concloure aquesta cita, després de les ponències del secretari general de la Plataforma de Majors i Pensionistes, Miguel Ángel Cabra de Luna, i la secretària general de FEACEM, Pepa Torres.

EL COOPERATIVISME I L'ECONOMIA SOCIAL, DISTINGITS UN ANY MÉS PER LA GENERALITAT VALENCIANA EN EL 9 D'OCTUBRE

La Generalitat Valenciana, un any més ha reconegut amb la seua Alta Distinció a representants del cooperativisme i l'economia social. Enguany, el Consell va concedir els Premis 9 d'Octubre al Fòrum Citrícola Valencià i a la Cooperativa de Viver, dins de la categoria al Mèrit Empresarial i Social.

La Cooperativa de Viver ha sigut reconeguda pel seu "model de gestió intel·ligent i sostenible dels recursos del món rural enfront de la despoblació". El president de la Cooperativa, David Carot, va recollir la distinció de mans del president Ximo Puig en el dia gran de la Comunitat Valenciana durant l'acte institucional de lliurament en el Palau de la Generalitat.

La vicepresidenta i portaveu del Consell, Aitana Mas, va fer referència en el discurs de lliurament dels premis als orígens de la Cooperativa de Viver com a almàssera i a la seua contínua capacitat de transformació fins a convertir-se en el que "hui és una empresa agroalimentària moderna i innovadora".

"Des de principis del segle XXI, la cooperativa ha sabut transformar-se, diversificar-se, innovar i créixer, amb la posada en marxa de nous serveis, la gestió de supermercats, la creació d'una botiga virtual, el desenvolupament de noves línies de negoci i l'impuls de les energies renovables. La Cooperativa de Viver és una entitat de referència en l'Alt Palància i en la Comunitat Valenciana per al desenvolupament del mitjà agrícola i rural, des d'una perspectiva de cooperativa agroalimentària integral.

Per part seua, el Fòrum Citrícola Valencià compta entre els seus membres amb la Federació de Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana. El seu president, Cirilo Arnandis, va rebre el premi al costat del president de AVA-Asaja, Cristóbal Aguado; el secretari d'organització de la Unió de Llauradors, Paco Benavent; la presidenta del Comité de Gestió de Cítrics, Inmaculada Santfeliu; el president de Asaja Alacant, José Vicente Andreu; la secretària general de CCPV-COAG, Mireia Vidal, i el secretari general d'UPA, Ricardo Bayo.

Finalment, l'Associació Valenciana d'Ajuda a la Paràlisi Cerebral (Avapace) va recollir una de les distincions al Mèrit per Accions a favor de la Igualtat i per una Societat Inclusiva. Fundada en 1972, és una associació declarada d'utilitat pública, dedicada a millorar la qualitat de vida de les persones amb paràlisi cerebral i a lluitar pels seus drets fonamentals.

En el seu discurs, el president de la Generalitat, Ximo Puig , va reclamar una fiscalitat i un finançament autonòmic justes, i va apostar per la plena ocupació i per l'acord per a impulsar el potencial valencià.

Ximo Puig considera "imprescindibles" uns pactes autonòmics de segona generació que actualitzen l'Estat Autonòmic, i va reiterar la necessitat d'acordar un finançament just per a tots els territoris, una harmonització fiscal que evite el dúmping, així com una acció conjunta en matèria de sostenibilitat i autonomia energètica.

EL CONSELL PER AL FOMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL ES REUNEIX A SANTIAGO DE COMPOSTEL·LA

Durant la reunió es va informar dels projectes legislatius en curs, entre ells la futura Llei Integral de l'Economia Social. Així mateix, la vicepresidenta del Govern Yolanda Díaz va anunciar la designació de Sant Sebastià com a capital espanyola de l'Economia Social en 2023, prenent el relleu a Santiago de Compostel·la.

El secretari d'Estat d'Ocupació, Joaquín Pérez Rey, va presidir el passat 28 d'octubre a Santiago una nova reunió del Consell de Foment de l'Economia Social, celebrada en l'Hostal dels Reis Catòlics. El secretari d'Estat va acudir a la reunió acompanyat per la directora general del Treball Autònom, l'Economia Social i la Responsabilitat Social de les Empreses, Maravillas Espín. L'alcalde de Santiago, Xosé Sánchez Bugallo, va obrir el Consell, reactivat al febrer des del Ministeri de Treball i Economia Social després d'onze anys inactiu. A la reunió van acudir en la seua condició d'experts Adoración Mozas i José Luis Monzón, presidenta i director, respectivament, de CIRIEC-Espanya, i Carmen Pastor, membre també de CIRIEC. Van seguir la reunió en línia els també membres del Consell en qualitat d'experts Carmen Marcuello i Gustavo Lejarriaga, els dos directius de CIRIEC-Espanya.

Durant la trobada, Pérez Rey va informar dels projectes legislatius "en curs" i que "s'impulsaran de manera rapidíssima". Entre ells, la futura Llei Integral de l'Economia Social, una normativa que es troba en fase de consulta pública i que engloba l'actualització de la Llei 27/1999 de Cooperatives, la Llei 44/2007 per a la Regulació del Règim de les Empreses d'Inserció, i la Llei 5/2011 d'Economia Social.

L'objectiu, va assenyalar Pérez Rey, és "donar un recolzament a tot l'ecosistema d'entitats que conformen l'extensa xarxa de l'economia social, dificultant l'intrusisme, adaptant la legislació al dinamisme de les entitats de l'Economia Social que van sorgint i atorgant més seguretat jurídica a aquestes empreses".

El secretari d'Estat va insistir en la rellevància que el seu departament concedeix a aquest model productiu i com a prova d'això va assenyalar els més de 800

milions d'euros que es destinaran al Projecte Estratègic per a la Recuperació i Transformació Econòmica (PERTE) de l'Economia Social i de les Cures, únic a Europa.

El Ministeri, segons va destacar el titular d'Ocupació, fa un "esforç ingent" en multiplicar per 10, segons les seues dades, el pressupost per a economia social: de 8 a 80 milions d'euros. "El suport institucional, les reformes normatives i el suport financer als projectes busquen la modernització i impuls del sector i la seua adaptació a la realitat soci econòmica", va insistir Pérez Rey.

Donostia, capital espanyola de l'Economia Social en 2023

En la reunió va intervindre per videoconferència la vicepresidenta segona i ministra de Treball i Economia Social, Yolanda Díaz, que va anunciar que Sant Sebastià exercirà la capitalitat espanyola de l'Economia Social en 2023, prenent el relleu de Santiago de Compostel·la.

"La candidatura de Donostia ha presentat un projecte complet i ben argumentat, amb un ampli suport institucional i del sector", va explicar la ministra. "L'ampli i fructífer desenvolupament de l'Economia Social a Euskadi i els esforços perquè continue expandint-se aquest model econòmic que es distingeix per ser més sostenible, just i igualitari, converteixen a Donostia en digna amfitriona de la capitalitat espanyola de l'Economia Social", va assenyalar Yolanda Díaz.

Amb aquesta concessió a Donostia es reconeix a més a una regió "que ha sigut tenaç en el foment de l'Economia Social" i que compta amb empreses que són referent a nivell internacional.

Presentació del CIRIECSTAT

Finalment, el professor José Luis Monzón va presentar el nou Portal Estadístic de l'Economia Social CIRIECSTAT, per al qual va demanar la col·laboració de les diferents administracions públiques i del sector.

COCETA CELEBRÀ AMB ESPAZOCOOP UNA TROBADA A GALÍCIA, EN EL MARC DE LA CAPITALITAT DE L'ECONOMIA SOCIAL 2022

Segons Ana Olveira, presidenta de EspazoCoop, "aquest tipus de trobades són fonamentals per a l'economia social i les cooperatives, ja que gràcies a elles podem conéixer el treball que es realitza en altres comunitats". Santiago de Compostel·la, A Coruña i el Pazo de Mariñán van concentrar les visites institucionals.

La Confederació Espanyola de Cooperatives de Treball Associat (COCETA) va celebrar els dies 7 i 8 de novembre una trobada organitzada per la Unió de Cooperatives EspazoCoop, sòcia confederada gallega. Santiago de Compostel·la, A Coruña i el Pazo de Mariñán van concentrar les visites institucionals.

La primera de les activitats va ser el recorregut d'una etapa del Camí francés a Santiago de Compostel·la, que va començar al Monte do Gozo, i va finalitzar en la Plaça del Obradoiro. A continuació, els membres de COCETA i EspazoCoop van ser rebuts a l'Ajuntament de Santiago de Compostel·la per l'alcalde, Xosé A. Sánchez Bugallo, i María Jesús Lorenzana, conselleira de Promoció d'Ocupació i Igualtat de la Xunta de Galícia.

Per part de EspazoCoop, la seua presidenta, Ana Olveira, va agrair a les institucions la seua col·laboració i presència en aquesta trobada. "Enguany Santiago de Compostel·la és capital de l'economia social i des de EspazoCoop busquem organitzar una trobada per a compartir experiències, coneixements i construir un moviment cooperativista fort. Cada any augmenta el nombre de cooperatives i entitats de l'economia social a Galícia, en l'Estat i a tot el món; els nostres valors cada vegada estan més estesos i, en la situació econòmica en la qual estem, no sols vam demostrar que les cooperatives presenten major resiliència, també són entitats que posen les persones en el centre, amb una cura que les formes més tradicionals del capitalisme no tenen en compte".

Per part seua, el president de COCETA, Luis Miguel Jurado, va agrair la intensa activitat que es ve desenvolupant en 2022 per a fomentar el cooperativisme i el conjunt de l'economia social amb motiu de la capitalitat de Santiago. Jurado va destacar la importància de la col·laboració públic-privada per a aconseguir que el cooperativisme "siga cada vegada més majoritari". Va reclamar "transversalitat en les polítiques" i "implicació des de l'estatal al local, que els marcs legislatius es connecten, reconeixent les particularitats de cada territori". Com a exemple, el president de COCETA va recordar que a Galícia "està pendent la re-

forma de la Llei de Cooperatives, de manera que siga un text adaptat a les noves realitats i done respostes específiques a grans i petites cooperatives de treball. A més, és important que l'Estratègia gallega d'Economia Social siga una estratègia de Govern, que entroncament amb l'estratègia estatal i amb el Pla d'Acció europeu. Només així és com aconseguirem transcendir de veritat, col·laborant i treballant en coordinació perquè els assoliments, com en les cooperatives, siguen col·lectius".

El primer edil de Compostel·la va destacar, respecte a la capitalitat de l'Economia Social de Santiago, que "va ser un grandíssim encert, amb un gran nombre d'iniciatives que van posar en valor l'economia social, gràcies a l'entusiasme de tanta gent i al suport de les diferents institucions implicades". A més, el regidor va posar l'accent en les fórmules d'economia social com "una excel·lent solució perquè els gallecs i les gallegues puguen apostar per la innovació i l'emprenedoria", evitant així que "les noves generacions hagen de construir el seu futur fora d'ací, especialment en aquests temps de crisis i d'incertesa".

La conselleira de Promoció d'Ocupació i Igualtat de la Xunta va recalcar el compromís del govern gallec amb l'Economia Social. "Entre les iniciatives s'inclouen nous programes d'ajuda, que van des d'acceleradores d'emprenedoria que permeten recuperar negocis sense relleu generacional a través de fórmules d'Economia Social fins a programes que incideixen en la transformació digital d'aquestes entitats, o que reforcen la visibilització de les potencialitats de l'Economia Social i la interconnexió entre els seus participants", va afegir.

Roteiro Cooperatiu

La vesprada del dilluns 7 de novembre es va dedicar al coneixement d'experiències cooperatives en el nucli urbà de Santiago, gràcies a l'anomenat Roteiro Cooperatiu (Ruta cooperativa) que EspazoCoop va posar en marxa aquest 2022, amb suport del Consistori compostel·là. En el recorregut, el Consell Rector va conéixer de prop quatre experiències: la del Conservatori Històric de Santiago, una cooperativa de treball que va ser recuperada per treballadors d'una anterior empresa mercantil. També es va visitar a Creativas Galegas, un espai comercial per a artesanes de Galícia des d'una proposta col·lectiva que proporciona una botiga física i en línia, es comparteix temps de treball..., i posteriorment el grup va arribar a les oficines de Numax, en l'antic Hotel Suís, on se situa el treball administratiu i de laboratori, i per a finalitzar el Roteiro es va visitar Alma Zen, una cooperativa de treball on s'imparteix ioga, escola de columna, mindfulness i s'ofereixen serveis saludables dins i fora de l'espai en el qual se situen, també en format digital.

El segon dia d'aquesta Trobada va començar amb una recepció institucional a l'Ajuntament de A Coruña, a la qual va assistir Jesús Javier Celemín Santos, regidor d'Educació, Memòria Històrica, Innovació, Indústria i Ocupació. Posteriorment va tindre lloc en el Pazo de Mariñán la reunió del Consell Rector de COCETA. L'últim acte oficial d'aquesta trobada va ser una recepció amb el president de la Diputació Provincial de A Coruña, Valentín González Formoso.

GRAN ACOLLIDA EN LA UNIVERSITAT DE LA LAGUNA DE LA TROBADA ENUIES 2022, DE CENTRES D'INVESTIGACIÓ UNIVERSITARIS EN ECONOMIA SOCIAL

La trobada es va desenvolupar amb la col·laboració de la Càtedra Cajasiete d'Economia Social i Cooperativa (CESCO) de l'esmentada universitat, i baix el lema de "Economia Social, Sostenibilitat i Futur"

La Facultat d'Economia, Empresa i Turisme de la Universitat de la Laguna (Tenerife) va acollir els dies 1 i 2 de desembre una nova trobada de la Xarxa ENUIES, de Centres i Instituts Universitaris d'Investigació en Economia Social, pertanyent a CIRIEC-Espanya. La trobada es va desenvolupar en aquesta ocasió amb la col·laboració de la Càtedra Cajasiete d'Economia Social i Cooperativa (CESCO) de l'esmentada universitat, i baix el lema de "Economia Social, Sostenibilitat i Futur".

La trobada va ser inaugurada pel vicerector d'Investigació i Transferència de la Universitat de la Laguna, Ernesto Pereda de Pablo, acompanyat pel degà de la Facultat d'Economia, Empresa i Turisme, José Adrián García; el president de Cajasiete, Fernando Berge; el president de la Xarxa ENUIES; Juan Juliá, i el director de la Càtedra CESCO, Cándido Román.

A continuació va tindre lloc la presentació del Llibre blanc de l'Economia Social de Canàries, a càrrec d'una de les seues coordinadores, la professora Inmaculada Galván (Universitat de Las Palmas de Gran Canaria). Aquest llibre blanc està a punt de publicar-se i constitueix la tercera gran fita del 'momentum' actual de l'economia social canària, després de l'aprovació aquest mateix any de la Llei d'Economia Social i la Llei de Societats Cooperatives de Canàries.

També durant l'acte va haver-hi un reconeixement de CESCO al Govern de Canàries, pel seu treball intens a favor de l'Economia Social en aquests últims anys.

A continuació, el professor Juan Juliá va pronunciar la conferència central de l'esdeveniment. En ella va ressaltar que les economies amb un ús més intensiu del coneixement i amb un desenvolupat estat del benestar solen presentar una major resiliència. Al mateix temps, estan més preparades per a abordar els reptes tecnològics, però també han d'abordar els reptes socials. En aquest sentit, per a Juan Juliá es fa necessària "una economia més plural i equilibrada on prevalga el coneixement i els valors enfront de la desraó i la cobdícia". I ací, "l'economia social, amb els seus principis i valors, contribueix a una major cohesió social i territorial, i a un major progrés social".

Juan Juliá va afirmar també en la seua ponència que les universitats poden i deuen afavorir una emprene-

doria innovadora, i amb l'economia social l'emprenedoria pot ser més responsable i sostenible. "Millorar i flexibilitzar el marc legal per a l'Economia Social preservant els elements essencials de la seua identitat, pot ajudar a impulsar l'emprenedoria baix aquestes fórmules en l'ecosistema universitari".

Juliá va acabar el seu discurs celebrant la posada en marxa del CIRIECSTAT, el Portal Estadístic de l'Economia Social, "un valuós instrument per a conéixer-la i estudiar-la millor, que facilitarà un desenvolupament de polítiques públiques més eficaç i eficient". I va concloure afirmant que hui més que mai és necessària l'aliança economia social – universitat, per a avançar cap a una economia del coneixement i amb valors.

Ja a la vesprada i en el matí següent es van realitzar les presentacions dels diferents centres i instituts integrats en la Xarxa ENUIES, una trentena d'estructures universitàries en economia social en tot el país, entre centres, instituts d'investigació i càtedres universitàries.

La Trobada va concloure amb la visita a la Societat Cooperativa Mercat La nostra Senyora d'Àfrica, popularment conegut com La Recova, antic mercat municipal recuperat i revitalitzat en forma de cooperativa, integrada pels propis comerciants del mercat.

Paral·lelament a la Trobada ENUIES es va celebrar en La Laguna la trobada REJIES de joves investigadors en Economia Social.

LA XARXA DE JOVES INVESTIGADORS EN ECONOMIA SOCIAL, REJIES, VA CELEBRAR LA SEUA VI TROBADA EN LA LAGUNA, DONANT ENTRADA A NOUS INVESTIGADORS

La Xarxa de Joves Investigadors en Economia Social (REJIES), de CIRIEC-Espanya, va celebrar la seua VI Trobada els passats 1 i 2 de desembre en la Universitat de la Laguna, en el marc de la Trobada ENUIES 2022, de Centres i Instituts Universitaris d'Investigació en Economia Social. En la Trobada REJIES es van reunir una quinzena de joves de les universitats de Sevilla, La Laguna, Santiago de Compostel·la, Corunya, València, Politècnica de València, Almeria, Saragossa, Extremadura, País Basc i Mondragón.

El programa es va iniciar amb l'exposició dels pòsters realitzats pels joves investigadors, que van poder rebre les aportacions de la resta d'assistents de la Trobada. Entre els treballs presentats figuren projectes doctorals sobre desenvolupament territorial i comunitari, polítiques públiques, així com d'anàlisi jurídica de l'Economia Social. També es va realitzar un taller sobre on i com publicar en Economia Social, a càrrec de Carmen Guzmán Alfonso, professora titular de la Universitat de Sevilla.

La Trobada REJIES va acabar amb la presentació de pòsters en el plenari de la Trobada ENUIES. Entre aquests pòsters es van seleccionar dos per a fer una exposició més detallada. Els seleccionats van ser els de Daniel Hernández, contractat predoctoral FPU/2018 de la Universitat d'Almeria, i Yolanda Cotelo, doctoranda de la Universidade da Coruña. En totes

dues exposicions es van tractar temes rellevants sobre Economia Social, com el marc jurídic del principi cooperatiu d'interés per la comunitat o les transformacions en la banca tradicional enfront de les caixes d'estalvis i les cooperatives de crèdit després de la crisi financera de 2008.

També en el marc d'aquesta Trobada va tindre lloc la assemblea de la Xarxa REJIES, en la qual es va traspassar el testimoni a nous investigadors de la Xarxa. Es va valorar positivament el treball dels investigadors sortints i el suport que CIRIEC-Espanya ha prestat a la Xarxa durant aquests anys. Amb aquesta VI Trobada va quedar renovada la Xarxa REJIES. S'anima als joves investigadors a sumar-se a aquesta Xarxa, i estar al corrent de les novetats i futures trobades.

L'ESCOLA D'ESTUDIS COOPERATIUS CANVIA LA SEUA DENOMINACIÓ PER LA D'ESCOLA EN ECONOMIA SOCIAL, COOPERATIVES I ALTRES ORGANITZACIONS DE PARTICIPACIÓ (EESCOOP)

A instàncies del Patronat de l'Escola d'Estudis Cooperatius -oficialment, Escola d'Especialització Professional d'Estudis Cooperatius- el Consell de Govern de la Univ. Complutense de Madrid celebrat el passat 27 de setembre va acordar el canvi de denominació de l'Escola, que ara passa a dir-se Escola d'Especialització Professional en Economia Social, Cooperatives i altres Organitzacions de Participació (EESCOOP).

L'Escola d'Especialització Professional d'Estudis Cooperatius va ser creada per ordre ministerial de 2 de febrer de 1971 del Ministeri d'Educació i Ciència, i regulada per Resolució del 30 de novembre de 1989, de la Universitat Complutense de Madrid (UCM). Aquest Reglament no havia sigut objecte de cap modificació des de llavors, fet pel qual no s'havia adaptat fins ara a l'evolució que ha tingut l'activitat de l'Escola.

Segons informa el director de l'Escola, professor Gustavo Lejarriaga, el canvi de denominació es deu al fet que el nom anterior "induïa a confusió, atés que l'objecte d'estudi, anàlisi i investigació de l'Escola no es limita a les societats cooperatives, sinó al conjunt de les denominades organitzacions de participació (societats cooperatives i altres empreses de participació -societats laborals, societats agràries de transformació, mútues i confraries-, així com les associacions i fundacions)".

A més, afig el professor Lejarriaga, l'economia social té un notable reconeixement en l'àmbit internacional, particularment a Europa, i té la seua base en els principis cooperatius formulats per l'Aliança Cooperativa Internacional (que es va crear l'any 1895). A Espanya, la importància de l'economia social queda patent en la Llei 5/2011, de 29 de març, d'Economia Social, i en nombroses normatives, manifestos i estratègies que s'han aprovat en aquests últims anys.

"En l'àmbit científic i acadèmic" -destaca també Lejarriaga- "el cooperativisme i l'economia social en el seu conjunt tenen hui dia un notable reconeixement al qual han contribuït institucions que tenen una dilatada trajectòria en aquest objecte d'estudi: és el cas de la Universitat Complutense de Madrid a través de l'Escola d'Especialització Professional d'Estudis Cooperatius, que requeria adaptar el seu marc normatiu i en particular la seua denominació per a continuar exercint l'activitat que actualment duu a terme en matèria docent i d'investigació, mantenint l'excel·lència acreditada de la Revista d'Estudis Cooperatius (REVESCO), coeditada amb l'Associació d'Estudis Cooperatius (AECOOP), de suport a l'emprenedoria i de difusió de l'economia social, cooperativa i d'altres organitzacions de participació".

De Càtedra a Escola d'Especialització

El germen de l'Escola es troba en la Càtedra Lliure de Cooperació, creada l'any 1958 adscrita a la Facultat de Ciències Polítiques, Econòmiques i Comercials, que estava en el vell casalot de Sant Bernardo, on es troba actualment el Paranimf de la UCM. Això va coincidir temporalment amb la iniciativa desenvolupada pel llavors denominat Institut Sindical de Formació Cooperativa per a donar a conéixer el cooperativisme en la Universitat.

La Càtedra va mantindre una intensa activitat docent, amb nombrosos cicles de conferències i amb seminaris d'investigació que nodrien la Revista d'Estudis Cooperatius (REVESCO). El primer número de REVESCO va aparéixer després de cinc anys de reunions del Seminari de la Càtedra, en 1963. La revista estava editada per la pròpia Càtedra i l'Associació d'Estudis Cooperatius (AECOOP), que va veure la llum en 1960.

La Càtedra es va mantindre activa durant 14 anys, fins que el seu director (el cinqué), professor Juan Velarde Fuertes, va proposar la seua transformació en Escola d'Especialització Professional.

Tant en la seua etapa com Càtedra com ja sent Escola d'Especialització el compromís de professors de gran prestigi dins de la UCM es va fer patent en les seues activitats docents, en la seua investigació (que es va canalitzar a través de REVESCO) i en els seus càrrecs de representació.

Des de la seua creació, l'Escola d'Especialització Professional d'Estudis Cooperatius ha seguit una evolució marcada fonamentalment pel moment en què el Professor Carlos García-Gutiérrez Fernández assumeix a l'octubre de 1990 la Direcció de l'Escola. És el moment en el qual es comença a teixir una xarxa d'investigadors en matèria d'organitzacions de participació. Ja l'any 2001 va assumir aquesta responsabilitat el seu actual director, el Professor Gustavo Lejarriaga Pérez De las Vacas.

Reconeixements rebuts

L'Escola ha rebut una sèrie de reconeixements en els últims anys, entre els quals destaquen:

• Premi en la categoria de Promoció i Foment de l'Economia Social en la XVII edició atorgat per l'Agrupació de Societats Asturianes de Treball Associat i Economia Social (ASATA) (Any 2021).

• Premi al Foment de les Societats Laborals, atorgat per la Confederació de Societats Laborals (CONFESAL) (Any 2015).

• Premi a l'Excel·lència en la V edició dels Premis a l'Excel·lència de l'Economia Social Madrilenya, atorgats per l'Agrupació de Societats Laborals de Madrid (ASALMA) coincidint amb el seu XX aniversari (any 2006).

NOVA CÀTEDRA EXTRAORDINÀRIA UCM-FECOMA DE COOPERATIVISME I ECONOMIA SOCIAL

El passat 10 d'octubre va tindre lloc la signatura del Conveni entre la Universitat Complutense de Madrid (UCM) i la Federació de Cooperatives i de l'Economia Social de la Comunitat de Madrid (FECOMA) per a la creació de la Càtedra Extraordinària UCM-FECOMA de Cooperativisme i Economia Social.

La Càtedra s'adscriu a l'Escola d'Especialització Professional en Economia Social, Cooperatives i Altres Organitzacions de Participació (EESCOOP), que és el nou nom de l'Escola d'Estudis Cooperatius. Serà dirigida pels professors Paloma Bel Durán i Gustavo Lejarriaga Pérez de las Vaques. Al costat d'ells, l'acte de signatura del Conveni va comptar amb la presència de Carlos Rivero Rodríguez, president del Patronat de EESCOOP i degà de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de la UCM; i Carlos De la Higuera i Vidal García Alonso, president i director, respectivament, de FECOMA.

Segons expliquen els seus directors, la Càtedra suposarà un gran impuls per a tot l'ecosistema de l'Economia Social madrilenya, ja que té previst un ampli programa d'activitats que inclou temes de formació, investigació i transferència del coneixement.

FECOMA ha fet del suport a l'educació superior un eix d'actuació prioritari, sent el seu compromís institucional amb la Universitat un dels seus senyals d'identitat.

CEPES COL·LABORA AMB EL MINISTERI D'HISENDA PER A REDUIR CÀRREGUES ADMINISTRATIVES EN LA CREACIÓ I DESENVOLUPAMENT D'EMPRESES D'ECONOMIA SOCIAL

CEPES està ajudant identificar els tràmits i càrregues burocràtiques "innecessàries, redundants o excessives que pesen sobre la creació d'empreses d'economia social o el desenvolupament de la seua activitat". Suggerirà canvis o mesures que faciliten la seua simplificació.

CEPES, fruit d'un conveni signat amb el Ministeri d'Hisenda i Funció Publica, s'ha compromés a treballar per a eliminar fins a vint traves administratives que han sigut identificades prèviament per 16 socis membres i 10 empreses i experts, en un procés que serà de gran utilitat per a la creació i desenvolupament d'empreses d'economia social.

Els membres de CEPES que estan participant en aquests treballs són representants de Cooperatives Agroalimentàries, Cooperatives de Treball Associat, Cooperatives d'Ensenyament, Cooperatives d'Habitatge, Societats Laborals, Confraries de Pescadors, Empreses d'Inserció, Centres Especials d'Ocupació i entitats de la discapacitat. En l'àmbit autonòmic han participat entitats de Catalunya, Navarra, Múrcia, Andalusia, Galícia, Madrid, Comunitat Valenciana, Astúries i País Basc.

Sobre aquest tema, CEPES va participar el passat 23 de setembre en la jornada 'Quinze anys de política de simplificació administrativa i reducció de càrregues: balanç, context de la UE i reptes de futur', organitzada per la Direcció General de Governança Pública.

Durant la seua intervenció en la Jornada, la directora de CEPES, Carmen Comos, va valorar el treball realitzat pel Ministeri durant els últims quinze anys per a reduir les càrregues administratives, si bé va advertir que, malgrat les millores derivades de la digitalització, que faciliten la presentació de documentació i la traçabilitat dels procediments, encara hi ha molts aspectes que millorar. En concret, algunes de les traves detectades estan relacionades amb la possibilitat de consultar d'ofici, prèvia sol·licitud de permís a l'entitat en qüestió. Si bé s'ha avançat molt en temes relacionats amb Seguretat Social i amb Hisenda, aquesta possibilitat no està generalitzada en tots els procediments ni per a tota mena d'informació, ni tampoc per a tots els nivells administratius territorials (Administració General de l'Estat (AGE), Comunitats Autònomes (CCAA) i Ajuntaments). CEPES ha insistit en la necessitat de treballar en l'harmonització de procediments administratius i plataformes, sobretot, a nivell de comunitats autònomes i entitats locals.

D'altra banda, també es va assenyalar la necessitat d'agilitzar processos a través de l'aportació de declaracions responsables, en lloc de tota la documentació, en les fases incipients dels processos.

La directora de CEPES va posar l'accent en la necessitat de dissenyar mecanismes que permeten una coordinació entre administracions de diferents nivells territorials i evitar la desconnexió que hi ha actualment entre la política reguladora i els processos administratius, sobretot en aquests moments on hi ha molts procediments, licitacions, concursos i subvencions fruit dels Fons Next Generation.

LABORPAR VA CELEBRAR UNA JORNADA SOBRE EMPRENEDORIA JUVENIL, TECNOLOGIA I INNOVACIÓ

Durant la jornada es van presentar tres experiències d'èxit de societats laborals en l'àmbit tecnològic: els casos de Crow Technolgies Engineering SLL, TK Tecnologyc 3D Robotics SLL i Votum World

El passat 11 de novembre la Federació Empresarial de Societats Laborals i Empreses participades d'Espanya (Laborpar) va celebrar la Jornada d'Emprenedoria Juvenil, Tecnologia i Innovació. La jornada va comptar amb la intervenció de la Directora General de Treball Autònom, Economia Social i RSE, Maravillas Espín, al costat de directius de Laborpar i joves emprenedors en Economia Social.

Durant la jornada es van presentar els casos de Crow Technolgies Engineering SLL, TK Tecnologyc 3D Robotics SLL i Votum World, tres experiències d'emprenedoria en societat laboral.

Crow Technologies Engineering SLL és un estudi de desenvolupament programari madrileny: es dediquen a fer experiències tecnològiques que combinen el món real i irreal. Són tres socis fundadors, i Compluemprende els va dirigir cap a les Societats Laborals com a model jurídic de constitució. Volien oferir solucions a problemes reals de les empreses, amb metodologia àgil i diferenciant-se de les grans consultores.

Per part seua, **TK Tecnologyc 3D Robotics SLL** és una Societat Laboral i el seu fundador ha sigut reconegut en la llista Forbes com un dels millors creatius d'Espanya. Fabriquen impressores 3D industrials. La idea va sorgir a través d'un projecte en l'institut, on Roberto, el seu germà i el seu soci, van pensar que podia ser una solució per a altres empreses.

L'últim cas d'èxit va vindre de la mà de **Votum World**, empresa d'innovació en el camp de la salut, esport i CBS. En Votum World desenvolupen productes del CBS (prové de la planta del cànem) per a la salut i benestar de les persones, de manera sostenible per al medi ambient. Comercialitza productes tecnològics dirigits a adults.

La jornada va incloure també una ponència de Juan Antonio Corbalán. El que va ser base de l'equip de bàsquet del Reial Madrid i membre de la selecció espanyola de bàsquet, va fer una exposició relacionada amb els diferents valors de la vida, de l'esport i de l'empresa. Les seues reflexions van girar entorn del joc en equip, l'efímer del temps, la implicació de

l'empresa amb la societat, la diferència entre empresa i negoci, la contraposició entre l'interés individual i la responsabilitat col·lectiva, el perill de la comoditat, i la importància de l'actitud.

Emprenedoria col·lectiva i participativa

La presidenta de Laborpar, Jone Nolte, va afirmar que l'objectiu de la jornada era posar en valor l'emprenedoria col·lectiva com a model participatiu: "En les Societats Laborals els socis són treballadors i també socis capitalistes, element d'avantatge. Un model en el qual preval la relació laboral enfront de la mercantil. Es cotitza en el Règim General de la Seguretat Social, amb accés al FOGASA en els casos en els quals l'empresa no puga seguir avant", va explicar.

Laborpar està treballant per a posar en valor el collectiu, donar major visibilitat a les Societats Laborals com un model d'emprenedoria d'èxit entre la joventut, i treballar en el terreny legislatiu per a modificar algunes lleis per a eliminar barreres d'entrada en les Societats Laborals.

Va clausurar la Jornada Maravillas Espín, que va valorar l'esforç constant que realitzen les Societats Laborals per innovar: "Són models equitatius i tenen un important valor d'arrelament", segons va afirmar.

L'ASSOCIACIÓ ESPANYOLA DE FUNDACIONS CELEBRA UNA NOVA EDICIÓ DE 'DEMOS', LA SEUA TROBADA ANUAL DE VISUALITZACIÓ DE LA LABOR FUNDACIONAL

L'Associació Espanyola de Fundacions (AEF) va celebrar a Madrid una nova edició de Demos, fòrum de fundacions i societat civil, baix el lema Filantrops i solidaris: la ciutadania del bé comú. Demos és el punt de trobada per a les més de 9.000 fundacions que conformen el sector fundacional a Espanya. Un lloc en el qual compartir experiències, aprendre dels projectes més innovadors i connectar unes fundacions amb altres. En la present edició van participar en l'esdeveniment més de 300 persones.

Demos 2022 va ser inaugurat pel president de la AEF, Javier Nadal; el director de la Casa del Lector, Luis González; el president de Philea, Àngel Font, i el primer secretari d'Assumptes Econòmics de l'Ambaixada d'Ucraïna, Dmytró Lozýtskyi.

"Demos apel·la a la ciutadania, a la societat civil i estem orgullosos que així siga perquè volem generar societat civil", va explicar Nadal. "Apel·la també al bé comú, que és la forma més completa de parlar dels fins d'interés general, d'allò que és de tots i per a tots, i apel·la també a la filantropia i a la solidaritat, que venen a ser el mateix".

La labor de les fundacions a Ucraïna

El primer secretari d'Assumptes Econòmics de l'Ambaixada d'Ucraïna, Dmytró Lozýtskyi, va agrair a la AEF la seua invitació i el dedicar un espai de la programació a les conseqüències de la guerra i al paper que estan desenvolupant les fundacions sobre el terreny. "Les fundacions són més necessàries que mai", -va assegurar Lozýtskyi-. "Gran part del meu treball ara mateix està relacionat amb l'ajuda humanitària i estem rebent molt suport d'Espanya".

En Demos es va connectar en directe amb un campament de refugiats a Ucraïna, des d'on Israel Gálvez, coordinador de Remar SOS Missatgers de la Pau va narrar les dificultats del dia a dia que viuen milers d'ucraïnesos des que es va produir la invasió de Rússia a l'inici de l'any.

L'esdeveniment va incloure també una xarrada de l'escriptor i professor de Deusto Business School, José María Gasalla, en la qual va parlar d'aprenentatge i confiança, com a pilars essencials, hui dia, perquè les organitzacions obtinguen millors resultats.

Premis AEF

#Demos2022 va finalitzar amb el lliurament dels Premis AEF 2022, que enguany han reconegut a Lola Manterola i Diego Megia, fundadors de la Fundació Cris contra el Càncer; a la Fundació Youth Business Spain; la Fundació Unitat ELLIS Alacant, i la Fundació Llorente i Cuenca i la seua campanya Transparents.

Segons dades oferides per la AEF, el sector fundacional està format per més de 9.000 fundacions, que es dediquen a atendre els més diversos fins d'interés general. El sector fundacional mobilitza a més de 480.000 persones, en qualitat de patrons, empleats i voluntaris.

REAS PUBLICA PER VUITÉ ANY CONSECUTIU LA SEUA AUDITORIA SOCIAL

La Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS) va presentar el passat 10 de novembre a Madrid l'informe "L'Economia Social i Solidària en l'Estat. Procés d'Auditoria Social 2021", document en el qual recull la Campanya estatal d'Auditoria Social. La presentació va comptar amb la participació de la directora general de Treball Autònom, Economia Social i RSE, Maravillas Espín.

L'informe ofereix les dades de 631 entitats, el 73% de les quals estan associades i vinculades a les diferents xarxes territorials i sectorials de REAS RdR. Empra una bateria d'indicadors qualitatius i quantitatius bàsics, seguint la trajectòria que es va iniciar amb el primer informe estatal del 'Procés d'Auditoria Social 2015'.

Després d'una breu descripció de les principals magnituds agregades de les entitats de ESS integrades en REAS RdR, es presenta la informació emplenada per les entitats que van decidir sotmetre's al procés d'autoavaluació en termes de compliment dels principis que es descriuen en la Carta de l'Economia Solidària: 1) Equitat, 2) Treball digne, 3) Sostenibilitat ecològica, 4) Cooperació, 5) Repartiment just de la riquesa i 6) Compromís amb l'entorn.

Segons els seus resultats, a la fi de l'any 2021 REAS la componien 19 xarxes territorials i sectorials en tot l'Estat, que associaven a 985 entitats (cooperatives, associacions, empreses d'inserció, etc.). Totes elles van tindre uns ingressos totals de 1.138 milions d'euros, donant ocupació directa a més de 26.000 persones.

En temes **d'Equitat**, la diferència salarial és de 1/1,75 entre el salari més alt i més baix d'entre totes les persones treballadores; un 65% de dones tenen llocs de responsabilitat i un 97% d'entitats utilitzen un llenguatge no sexista.

En **Treball digne**, un 75% d'entitats millora els permisos legals de conciliació, un 82% genera espais d'atenció emocional i cura a les persones treballadores i el 72% posseeixen un reglament intern de gestió de relacions laborals.

En **Sostenibilitat ecològica**, el 97% aplica criteris de consum responsable en l'adquisició de productes, el 61% són entitats amb gestió ambiental i el 60% usen energia 100% renovable.

En **Cooperació i compromís** amb l'entorn, el 68% operen amb finances ètiques i un 11,2% realitzen les seues compres dins de l'Economia Solidària. Finalment, en Repartiment just de la riquesa, el 60% dels ingressos procedeix de facturació enfront d'un 32% que prové de subvencions.

A la llum d'aquestes dades i realitats des de REAS s'afirma que és possible establir una economia que genera treball de qualitat i que, sota els valors del cooperativisme, l'autogestió i el suport mutu, està reduint la bretxa salarial, obrint opcions de participació i presa de decisions de les persones treballadores, així com millorant els permisos establits per la llei en temes de conciliació.

Economia justa i sostenible

Es tracta d'empreses amb una ferma aposta per la igualtat de gènere, promovent la igualtat en el treball entre homes i dones, les polítiques inclusives, la conciliació i la corresponsabilitat. Aquest compromís té també importants arrelaments ecològics i per la sostenibilitat, apostant per una gestió ambiental, nodrint-se de l'energia renovable i aplicant criteris de consum responsable en les seues compres. Així mateix, presenten un fort compromís amb l'entorn, operen cada vegada més amb finances ètiques i deriven possibles beneficis per a fins socials.

En defensa d'aquests principis l'organització ha llançat un manifest per una Economia Solidària "per a convidar a posar la vida en el centre de l'economia" i on es defensa que "la transformació de l'economia és una qüestió de principis. Principis que encoratgen el desenvolupament de pràctiques alternatives al servei de la sostenibilitat de la vida".

EUROPA CELEBRA UN ANY DEL PLA D'ACCIÓ PER A L'ECONOMIA SOCIAL I DEU ANYS DE 'SOCIAL ECONOMY EUROPE'

El Parlament Europeu a Brussel·les va acollir un gran acte organitzat per Social Economy Europe (SEE) i l'intergrup d'Economia Social per a celebrar el primer aniversari del Pla d'Acció Europeu per a l'Economia Social i desé aniversari de SEE.

Entre nombrosos representants del sector, de les institucions i de governs de la UE van intervindre el comissari d'Ocupació i Drets Socials, Nicolas Schmit, i el secretari d'Estat d'Ocupació i Economia Social del Govern d'Espanya, Joaquín Pérez Rey.

El Parlament Europeu a Brussel·les va acollir el passat 7 de desembre un gran acte organitzat per Social Economy Europe (SEE) i l'intergrup d'Economia Social per a celebrar el primer aniversari del Pla d'Acció Europeu per a l'Economia Social i desé aniversari de SEE. Entre nombrosos representants del sector, de les institucions i de governs de la UE van intervindre el comissari d'Ocupació i Drets Socials, Nicolas Schmit; el secretari d'Estat d'Ocupació i Economia Social del Govern d'Espanya, Joaquín Pérez Rey; la copresidenta de l'Intergrup d'Economia Social en el Parlament Europeu, Patrizia Toia, i el vicepresident d'aquest mateix Intergrup, Jordi Cañas, al costat del president de SEE, Juan Antonio Pedreño. A l'acte van assistir també la directora del CIRIEC-Internacional, Barbara Sak, i el director de Comunicació de CIRIEC-Espanya, José Juan Cabezuelo.

Durant l'esdeveniment es van desenvolupar diferents taules redones per a analitzar els principals punts que recull aquest pla, el qual fixa més de 50 mesures per a implementar fins a 2030 en àrees clau com a ajudes estatals, marcs legals, contractació pública responsable, suport a les empreses i emprenedoria juvenil, accés a finançament, contribució de l'economia social a les transicions verda i digital, innovació social i reconeixement, entre altres. A més, un

dels objectius que fixa el pla és el creixement aquest model empresarial a Europa, passant de representar el 6,3% de l'ocupació al 10% en 2030.

En la seua intervenció en la inauguració de l'esdeveniment, el comissari d'Ocupació i Drets Socials, Nicolas Schmit, va assenyalar com l'economia social ofereix respostes als grans reptes actuals. "És un repte i una oportunitat, i gràcies a aquest pla tot el sector ha progressat molt". Després de fer un repàs a la situació post pandèmica i a situacions delicades com la guerra a Ucraïna, va apuntar: "Hem d'extraure les conclusions encertades: necessitem un sector d'economia social fort".

Per part seua, la copresidenta de l'Intergrup d'Economia Social en el Parlament Europeu, Patrizia Toia, va posar el focus en l'economia social com una "gran oportunitat de treball" i com a punt de partida per a les transicions digital i verda, "que donarà instruments per a impulsar aquesta economia en els diferents estats membre, en situar a l'economia social en el centre de les decisions d'Europa, i per tant, dels diferents Estats".

Un reconeixement ple

En el mateix sentit, el vicepresident de l'intergrup d'Economia Social, Jordi Cañas, va posar el focus en el treball realitzat pels diputats del Parlament Europeu per a impulsar l'economia social. "Estem només en el principi d'aquest pla. Tenim molts reptes que ens impulsen a treballar. Ara és el moment en què l'economia social està en el centre del debat polític, perquè les crisis han evidenciat el seu paper a través de conceptes tan bàsics com la resiliència. Continuarem treballant perquè l'economia social siga una palanca de canvi per a una societat més justa, inclusiva i pròspera", va apuntar.

El president de Social Economy Europe, Juan Antonio Pedreño, va destacar el ple reconeixement que ja té aquest model empresarial, "una fàbrica d'innovació social, econòmica i mediambiental que té molt a oferir al futur d'Europa, al qual ja se li atorga un paper protagonista com a model capaç d'accelerar els processos de transformació".

Pedreño va fer especial esment al repte d'atraure i acompanyar a joves i dones a aquest model empresarial, repte que s'intentarà superar l'any vinent a través de la nova acadèmia d'emprenedoria social, que contempla el Pla d'Acció. Altres reptes, segons el president de CEPES i de SEE, és el suport als intents per modernitzar la legislació i les polítiques d'economia social en diferents països de la UE.

Deu anys de Social Economy Europe

Durant l'acte es van celebrar també deu anys de Social Economy Europe (SEE), l'entitat que representa a les empreses i entitats de l'economia social a Europa. Juan Antonio Pedreño va recordar que SEE és una organització que, des del seu naixement en 2012, aposta per una economia al servei de les persones, per la creació d'un ecosistema europeu favorable a aquestes empreses i per participar en la implementació de les principals polítiques de la UE.

En aquests 10 anys SEE ha passat de 9 entitats que la van constituir en 2012 a 23 membres actualment. El mateix dia va tindre lloc també l'assemblea anual de SEE, en la qual es va aprovar l'entrada de tres nous socis, la ADV Foundation (Romania), Techsoup Europe (Polònia), i Pasekalo (Grècia).

LA COMISSIÓ EUROPEA PRESENTA LA SENDA DE TRANSICIÓ VERDA I DIGITAL PER A L'ECONOMIA SOCIAL

Aquest document proposa un conjunt de 30 accions en 14 àmbits diferents per a continuar fent costat a l'economia social a l'hora de liderar les transicions verdes i digitals justes a la Unió Europea.

Amb la senda de transició, la Comissió llança una convocatòria oberta en la qual convida a totes les parts interessades a presentar compromisos concrets en l'àmbit de les transicions verda i digital.

El passat 14 de novembre, el Comissari de Mercat Interior de la UE, Thierry Breton, va presentar a Brussel·les la senda de transició (Transition Pathway) sobre proximitat i economia social. Aquest document proposa un conjunt de 30 accions en 14 àmbits diferents per a continuar fent costat a l'economia social a l'hora de liderar les transicions verdes i digitals justes a la Unió Europea.

El document, entre altres, proposa accions per a ajudar les entitats de l'economia social a millorar la seua eficiència energètica i anima a les autoritats públiques a donar suport a la creació de pactes verds locals, per a promoure la producció d'energia neta o els mercats locals d'aliments sostenibles.

En l'àmbit de la digitalització, l'informe enumera accions com el suport al desenvolupament d'un codi de conducta perquè les entitats de l'economia social i les empreses locals gestionen les seues dades de forma més transparent.

Amb la senda de transició, la Comissió llança una convocatòria oberta en la qual convida a totes les parts interessades a presentar compromisos concrets en l'àmbit de les transicions verda i digital, i a manifestar el seu interés a col·laborar en la seua aplicació. Les propostes han de remetre's abans del 28 de febrer de 2023.

Després de la presentació de l'itinerari sobre turisme, que es va posar en marxa al febrer de 2022, la

senda de transició de l'economia social és la segona que es presenta en el marc de l'actualització de l'estratègia industrial de la UE. En ella, la Comissió Europea demana que els ecosistemes industrials accelereren la transformació ecològica i digital i augmenten la resiliència de l'economia europea.

Social Economy Europe (SEE) ha contribuït a l'elaboració de la 'Transition Pathway' juntament amb la Xarxa DIESI, EUCLID, EURICSE, CIRIEC i molts altres agents de l'economia social. Entre ells es troba el grup líder del cooperativisme i l'economia social com és Mondragon Corporation, que va rebre la visita del Comissari Nicolas Schmit el mateix dia de l'esdeveniment de llançament de la senda de transició.

LES GRANS CITES DE LA INVESTIGACIÓ INTERNACIONAL EN ECONOMIA SOCIAL PER A 2023

2023 serà un any novament intens, carregat d'esdeveniments internacionals d'interés per a la cada vegada més extensa comunitat investigadora en Cooperativisme i Economia Social. Són moltes les dates marcades ja en el calendari, de convocatòries de congressos, trobades, fòrums i altres tipus d'esdeveniments, a celebrar en diferents països del món. Seguint un ordre cronològic, la primera cita serà del 20 al 30 de març en la seu dels diferents membres de la Xarxa ENUIES, de Centres i Instituts Universitaris d'Investigació en Economia Social, que estan programant la **4a Setmana Universitària de l'Economia Social.** Els esdeveniments següents es desenvoluparan segons aquest llistat:

19 al 21 d'abril, Mataró, Espanya, XIX Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya, http://ciriec.es

1 al 6 de maig, Dakar, el Senegal, Fòrum Global de l'Economia Social, GSEF 2023, https://dakar2023.gsef-net.org

4 i 5 de maig, Porto, Portugal, VI Congrés RULESCOOP 'Transició digital, verda i inclusiva en l'Economia Social', https://www.iscap.pt/rulescoop2023/

22 al 23 de maig, Salònica, Grècia, Simposi CIRIEC "Emergències mundials i locals: garantir el subministrament de béns i serveis essencials a través de l'economia social i les empreses públiques"

15 i 16 de juny, Còrdova, Espanya, Primer Congrés Jurídic de CIRIEC-Espanya 'Els desafiaments jurídics de l'Economia Social', http://ciriec.es

4 i 6 de juliol, Seül, Corea del Sud, IX Congrés d'Investigadors en Economia Social del CIRIEC-Internacional, https://www.manuscriptlink.com/society/ciriec/conference/ciriec2023

10 al 13 de juliol, Lovaina, Bèlgica, Congrés d'Investigació Cooperativa de la ACI, https://ica-ccr2023.com

19 a 21 de juliol, Conferència Internacional de CIRIEC-Costa Rica 2023: "L'economia social en el desenvolupament de les societats llatinoamericanes", https://ciriec.uned.ac.cr/es/congresos/2023

11 al 14 de setembre, Frankfurt, Alemanya, 9é Congrés Internacional d'EMES, https://emes.net

L'ECONOMIA SOCIAL EN INTERNET

Laboratori ODS de Col·laboració Públic-Cooperativa

https://www.laboratorio-ods.es/

El IUDESCOOP publica en aquesta web els resultats del Laboratori de Transformació Social que ha liderat, per encàrrec de la Conselleria d'Economia Sostenible de la Generalitat Valenciana, sobre col·laboració públic privada amb entitats del cooperativisme i l'economia social. Durant dos anys s'ha analitzat el marc jurídic en matèria de col·laboració públic-cooperativa, s'han identificat iniciatives de col·laboració en la Comunitat Valenciana, s'han celebrat focus group i tallers de reflexió i s'ha elaborat una guia que formula criteris per a desenvolupar la col·laboració públic-privada amb l'economia social i per a procedir periòdicament a avaluar el seu compliment.

Projecte del IUDESCOOP sobre Habitatge Cooperatiu

https://www.viviendacooperativa.es/

L'objectiu d'aquest projecte és generar un espai de promoció, foment i difusió d'informació i materials sobre l'habitatge cooperatiu i les seues diferents formes d'organització. La web dona a conéixer fórmules d'habitatge cooperatiu com a mitjà de satisfacció del dret ciutadà a un habitatge digne i adequat, un dels pilars que conforma el nostre Estat de dret, tal com recull l'article 47 de la Constitució Espanyola. El contingut organitzat en aquest repositori ha sigut elaborat en l'àmbit d'un conveni de col·laboració signat entre la Vicepresidència 2a i Conselleria d'Habitatge de la Generalitat, el IUDESCOOP i FECOVI.

Consell Valencià del Cooperativisme

https://consellcoopv.concoval.es/

El Consell Valencià del Cooperativisme ha estrenat web. Creat en 1985, és una entitat de composició paritària, els membres de la qual són designats per la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana (Concoval) i pel Consell de la Generalitat, i està presidit pel conseller d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball. A més de presentar informació ordenada i actualitzada sobre la composició, funcions i serveis del Consell Valencià del Cooperativisme, la nova web presenta com a principal novetat la publicació d'una base de dades amb tots els laudes arbitrals dictats fins hui, i explica detalladament les tres fórmules de resolució extrajudicial de conflictes de què disposen les cooperatives valencianes: arbitratge, conciliació i mediació.

Congrés Internacional CIRIEC-Costa Rica 2023

https://ciriec.uned.ac.cr/es/congresos/2023

La Universitat Estatal a Distància, UNED Costa Rica, l'Escola Ciències de l'Administració (ECA) i CIRIEC-Costa Rica convoquen a la Conferència Internacional 'L'economia social en el desenvolupament de les societats llatinoamericanes', que es durà a terme durant els dies 19, 20 i 21 de juliol de 2023. L'objectiu d'aquest congrés serà socialitzar els diferents treballs de recerca desenvolupats en les nacions participants amb enfocaments teòrics-pràctics que permeten a les societats llatinoamericanes la construcció de comunitats inclusives.

Cooperatives Agro-alimentàries

https://www.agro-alimentarias.coop

Cooperatives Agro-alimentàries d'Espanya és l'organització que representa al cooperativisme agroalimentari davant organismes, institucions i associacions nacionals i europees relacionades amb el sector agroalimentari i l'economia social. Està integrada per les federacions i unions regionals de cooperatives que exerceixen la seua activitat representativa i de prestació de serveis en l'àmbit de cada Comunitat Autònoma. Recentment ha estrenat nova web, amb abundant informació ordenada per àrees de producció, formació i esdeveniments, dades del cooperativisme (Observatori OSCAE), sala de premsa i informació institucional.

Servei d'Atenció a Persones Emprenedores de FEVECTA

http://emprender.fevecta.coop

El Servei d'Atenció a Persones Emprenedores de FEVECTA atén cada any a desenes de grups de persones interessats per la fórmula cooperativa. Molts d'ells acaben fent el pas de constituir una cooperativa de treball. El contingut d'aquesta web s'estructura en 3 parts: cooperatives, emprenedoria i FEVECTA. En total són 55 minuts de vídeo repartits en 9 apartats. Des de FEVECTA animen a demanar cita en aquest servei, que és gratuït ja que compta amb el suport de la Direcció Gral. d'Emprenedoria i Cooperativisme de la Generalitat.

Caixa d'Enginyers

https://www.caixaenginyers.com

Caixa d'Enginyers és una societat cooperativa d'estalvi i crèdit amb seu a Barcelona, que compta amb més de 200.000 socis i desenvolupa un model de banca en el territori espanyol amb vocació de prestar servei als professionals, ja siguen enginyers o d'altres professions. Fundada en 1967, des de sempre l'Entitat s'ha recolzat en els seus valors fundacionals per a créixer mitjançant el model de banca cooperativa. Caixa d'Enginyers, dins de les seues activitats fomenta l'economia social i el seu estudi, mitjançant la seua estreta col·laboració amb la Càtedra d'Economia Social del Tecnocampus.

En Marcha, Revista Informativa de la Discapacitat Física i Orgànica

https://www.revistacocemfe.es

La revista 'En marcha', editada per COCEMFE amb periodicitat quadrimestral, porta des de 1980 sent una referència informativa sobre les persones amb discapacitat física i orgànica i el seu moviment associatiu, format per més de 1.600 associacions. Ha sigut testimoni de l'evolució de les polítiques de discapacitat i un mitjà de difusió de la situació i necessitats d'aquest grup social.

TEMES D'ACTUALITAT

EL MOMENTUM DE L'ECONOMIA SOCIAL. LA LLARGA MARXA DE L'ECONOMIA SOCIAL EN L'AGENDA EUROPEA

Tema realitzat per Rafael Chaves Ávila
Catedràtic d'Universitat. Universitat de València
President de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya

1. Introducció[1]

En els últims 12 mesos s'han activat diverses iniciatives de profund calat per al foment de l'economia social tant des de les institucions europees i internacionals, com la Comissió Europea, la Conferència Internacional del Treball i el Consell de l'OCDE, com des del Govern d'Espanya. En efecte, el 16 de juny passat, la Conferència Internacional del Treball aprovava la Resolució ILC.110/Resolució II de la OIT sobre 'Economia social i solidària i treball decent", 16.6.2022[2]. En ella definia el concepte d'economia social, els seus impactes positius en l'economia i societat, i impel·lia als governs a implementar diferents polítiques de suport a aquesta. A Europa, la Comissió Europea aprovava el 9 de desembre de l'any passat un Pla pluriennal europeu d'acció per a l'economia social[3]. El 14.11.2022 es presentava a Brussel·les el 'Transition Pathway' sobre Economia Social i Proximitat[4], el tercer Pathway dels quals s'han activat fins ara dels 14 clústers industrials existents. Aquests Transition Pathway són accions de gran envergadura de la Comissió Europea en el marc de la seua Política Industrial[5], una cosa poc comuna en les polítiques dels Estats membres. Aqueix mateix dia es reunia de manera presencial el Grup d'experts de la Comissió Europea sobre economia social i empreses socials (GECES)[6], òrgan consultiu de la Comissió en aquest àmbit i que ha contribuït significativament a fonamentar aquestes iniciatives. El 10.6.2022, el Consell de l'OCDE aprovava una Recomanació sobre 'Economia social i solidària i innovació social'[7], la qual també s'alineava en aquesta visió de promoció de l'economia social i solidària.

A Espanya, el 31.5.2022 el Consell de Ministres del Govern d'Espanya aprovava el Projecte Estratègic per a la Recuperació i Transformació Econòmica

1.- El present document constitueix una ampliació d'una altra contribució titulada "L'economia social en l'agenda europea. Un momentum de l'economia social?, editada per CIRIEC-España, en l'obra col·lectiva "L'economia social i els objectius de desenvolupament sostenible", sota la coordinació dels prof. Francisco Salinas Ramos, Javier Jorge Vázquez i Noelia Muñoz del Nogal.

2.- https://www.ilo.org/ilc/ReportsavailableinChinese/WCMS_848664/lang--es/index.htm

3.- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0778&qid=1644937802979

4.- https://www.youtube.com/watch?v=piHYt4Khtj0

5.- https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_en?fbclid=IwAR0rMXA-SmIXlPlq0gos1-YqSKtYhYjeiv1xJ6_MXHrWwor0NqAaI1Fju24

6.- https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/proximity-and-social-economy/social-economy-eu/social-enterprises/expert-groups_en

7.-https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-economy-recommendation/?fbclid=IwAR2IMgjMUgx0Vek57kXQaG_tFmz2G-0K2ipsp94YUw34UfGKhoatuRtlHA9Y

"L'acumulació i acceleració en l'adopció d'iniciatives en favor de l'economia social revelen que estem en l'actualitat davant un autèntic Momentum de l'economia social, amb una atenció inèdita per part dels poders públics, tant en termes declaratius de gran importància com d'iniciatives de polítiques públiques d'ampli abast".

(PERTE) d'economia social i de les cures[8], l'únic fins ara d'aquest tipus a Europa i un dels primers PERTE aprovats. En la seua reunió del passat mes d'octubre, el Consell Nacional de Foment de l'Economia Social aprovava també el projecte de 2a Estratègia Espanyola de l'economia social. En aquest context el Ministeri de Treball i Economia Social ha decidit activar un Comissionat per a l'economia social. En l'àmbit regional també són nombroses les iniciatives, com el 2n Pla de foment de les cooperatives (Fent Cooperatives) de la Generalitat Valenciana, l'Estratègia de l'Economia Social i Solidària a Barcelona 2030 i l'aprovació de les lleis d'economia social de Canàries (14 de octubre de 2022)[9] i La Rioja (20 de julio de 2022)[10].

Aquesta acumulació i acceleració d'iniciatives en favor de l'economia social han contribuït al fet que el període actual se li qualifiqui com de "**momentum**" o fins i tot de "**Annus Mirabilis**" de l'economia social.

Aquest desplegament de polítiques d'economia social a nivell europeu es produeix en un context en el qual convergeixen dos fenòmens, d'una banda, el canvi en la presidència de la Unió Europea, que liderarà la Sra Ursula Von Der Leyen i en la qual estableix en la seua Comunicació de la Comissió Europea el programa a llarg termini de la Comissió un espai important per a l'economia social a fi d'aconseguir els tres grans objectius de la Comissió: la transició digital, la transició ecològica i l'enfortiment del pilar de drets socials. El rol jugat ací pel Comissari Europeu d'Ocupació i Drets Socials, Nicolas Schmit, serà central. D'altra banda, es troba el context de les polítiques de recuperació i reconstrucció després la crisi de la COVID-19, en el qual s'han activat unes iniciatives i uns fons (sobretot els Next Generation) inaudits a Europa des de l'època de la postguerra.

En països com Espanya, pot apuntar-se que ens trobem davant una tercera generació de polítiques de foment de l'economia social, que succeeix a la segona, activada a partir de l'any 2015, quan inicià una ona d'innovacions en l'àmbit de les polítiques d'economia social en molts territoris d'Espanya. El canvi polític d'aqueix any, va oferir una excel·lent oportunitat a diversos governs regionals i locals per a donar un nou impuls a aquestes polítiques. Un cas paradigmàtic és el de la ciutat de Barcelona, que va crear per primera vegada un Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i va posar en marxa un Pla d'Impuls de l'economia social i solidària de la ciutat de Barcelona (2016-2019). També van ser actius l'Ajuntament de Madrid (2015-2018), Ajuntament de Saragossa (2018), Ajuntament de Sevilla (2016-2020), Diputació Foral De Guipúscoa, Diputació de Granada i governs autonòmics com el de la Regió de Múrcia (2018-2020), Illes Balears (2018-2022), Xunta De Galícia (2019) i Navarra (2017-2020), entre altres. La segona generació de polítiques públiques que es desplega des de llavors es caracteritza per un nou enfocament en el disseny, sistematització i implementació d'aquestes, enfocament ben diferent a l'existent en la primera generació d'aquestes polítiques d'economia social, la qual es va desplegar des dels anys huitanta (Chaves, 2020). Tots ells parteixen d'un alt reconeixement de les funcions sistèmiques de l'economia social, per a després articular plans sistemàtics de suport que comparteixen algunes característiques comunes 1) es basen en la col·laboració públic-economia social tant en la co-construcció (co-disseny) de les polítiques com en la seua co-producció (implementació); 2) es conceben des d'una perspectiva de política pública transversal; i 3) són complexes, sistematitzades i a mitjà i llarg termini quant a la seua arquitectura organitzativa.

8.- https://planderecuperacion.gob.es/como-acceder-a-los-fondos/pertes/perte-de-economia-social-y-de-los-cuidados

9.- https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-16756

10.- https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-13067

En l'àmbit europeu, ha canviat realment l'Agenda Europea, en concret de la Comissió Europea, en matèria d'Economia Social? Si la resposta és afirmativa, en quin sentit?

El present estudi pretén oferir elements per a entendre la trajectòria de l'agenda europea en matèria d'economia social, estudiar el canvi produït i aportar algunes idees que expliquen aquest canvi polític.

2. La llarga marxa en la construcció de les polítiques europees d'economia social: de les Presidències Delors-Santer (1989-2000) a les Presidències Prodi-Durao Barroso (2000-2011)[11]

2.1. Els inicis de les polítiques d'economia social: Presidències Delors-Santer (1989-2000)

1989 pot considerar-se l'any de referència de l'inici del desplegament de les polítiques europees dirigides a l'Economia Social. En efecte, aqueix any, a meitat del mandat del socialista francès Jacques Delors en qualitat de president de la Comissió Europea, es crea per primera vegada una unitat específica d'atenció a l'economia social europea, la Direcció General XXIII, dotada amb recursos humans i econòmics propis. Amb això es visualitza i institucionalitza l'aposta política de la Comissió cap a l'Economia Social Europea i es comencen a activar diferents dispositius i iniciatives.

En el pla del discurs i narrativa oficial, així com de la visió de l'economia social, la Presidència Europea, recolzada a França, Espanya, Itàlia, Bèlgica, Portugal i Suècia, visibilitza un voluntarisme polític de suport a aquest sector social, i fa seua la tradició francòfona de l'Economia Social, tant en la seua denominació com en la concepció del seu camp. Il·lustratiu sobre aquest tema és que aqueix mateix any 1989 la Comissió emet una Comunicació històrica al Consell denominada "Les empreses d'Economia Social i la creació d'un mercat sense fronteres" i també se celebra la primera Conferència Europea de l'Economia Social, sota els auspicis del Govern gal i la Presidència europea. Aquesta visió s'irradia durant els anys subsegüents a altres països del vell continent, entre ells Espanya, alumne avantatjat, que l'assumirien com a pròpia.

En el pla de la institucionalització de l'Economia Social en forma de normes jurídiques, cal destacar que es parteix d'una absència de referències explícites sobre aquest tema en els textos bàsics de la Unió Europea, tant en el Tractat de Roma com en el Tractat de Maastricht. Aquesta manca tracta de ser pal·liada amb una iniciativa de gran importància: la citada Comunicació, que inclou una sol·licitud expressa d'aprovació de tres grans Estatuts, el de la Societat Cooperativa Europea, de la Mutualitat Europea i de l'Associació Europea. El de les Fundacions tardarà uns anys encara, fins a final de la dècada, a ser inclòs en l'agenda política. Aquests Estatuts queden, no obstant això, sense avanç. Emergeix en aquest període un problema que serà endèmic durant els pròxims anys: la falta d'una base jurídica adequada i un creixent debat conceptual i de termes (apareixen múltiples veus com a tercer sector, sector no lucratiu, societat civil, i fins i tot tercer sistema a la fi dels noranta) que condicionarà la falta d'un consens quant al terme a emprar.

En el pla de la institucionalització de l'Economia Social en òrgans públics, en 1989 es crea la Unitat 'Economia Social' en el si de la DG XXIII, el primer òrgan intern en l'administració europea especialitzat en matèria d'Economia Social. En segon lloc, l'any 2000 es crea l'Intergrup 'Economia Social' en el Parlament Europeu. Aquest Intergrup integra a diverses desenes de parlamentaris de diferents grups polítics amb l'objectiu d'analitzar i prendre iniciatives en pro de l'Economia Social Europea. En tercer lloc, es crea en el si del Grup III del Comitè Econòmic i Social Europeu una 'divisió especial', la categoria "economia social". Aquests dos últims òrgans, la 'categoria' i el 'intergrup' seran durant molts anys els principals capdavanters de la causa de l'economia social a l'interior de les institucions europees: en les seues múltiples Declaracions, Comunicacions o Dictàmens fan sistemàticament explícita i visible la contribució de l'Economia Social a la construcció i al progrés d'Europa i reclamen mesures a favor seu. Finalment, fora d'aquestes institucions, el propi sector europeu de l'economia social crea en 1998 una organització, el Comitè Consultiu de les Cooperatives, Mutualitats, Associacions i Fundacions (CMAF) a fi de ser l'interlocutor oficial entre el sector i les Instàncies Comunitàries. Aquest Comitè hereta l'activitat del seu predecessor privat, creat en 1994

11.- Aquesta part és una versió ampliada de Chaves, R. (2015). "La agenda política europea en materia de economía social: Luces y sombras". Informació Estadística i Cartogràfica D'Andalusia, 5, 65-71.

i amb anàloga denominació. No obstant això, aquest òrgan consultiu té una vida efímera i desapareix l'any 2000, en el marc de la reestructuració de la Comissió Europea del Govern Prodi.

Tant el Comitè Econòmic i Social Europeu com l'Intergrup 'Economia Social' del Parlament Europeu s'erigeixen en els principals valedors del discurs europeu en favor de l'economia social, i ho seran fins a l'actualitat. En les seues múltiples Declaracions, Comunicacions o Dictàmens fan sistemàticament explícita i visible la contribució de l'Economia Social a la construcció i al progrés d'Europa i reclamen mesures a favor seu. De facto, actuen com un observatori europeu de l'economia social, atents a les noves normes emanades de les Institucions Comunitàries que puguen afectar l'Economia Social, així com a les noves iniciatives d'aquestes Institucions que puguin ser oportunitats per al desplegament de dispositius favorables a l'Economia Social. Ha de posar-se en relleu que es tracta de dos dels òrgans de les Institucions Comunitàries més permeables a la ciutadania i a la societat civil europea, la qual cosa explica la seua major sensibilitat cap a l'Economia Social. Més permeables, primer, perquè els Parlamentaris són triats directament per sufragi universal i segon, per ser aquesta categoria del Comitè Social Europeu un òrgan de representació de les organitzacions socials europees. En tots dos casos, han demostrat ser unes excel·lents corretges de transmissió de les demandes de l'Economia Social i uns 'policy entrepreneurs', és a dir, uns actors promotors d'iniciatives polítiques.

En el pla dels obstacles jurídics de caràcter sectorial, l'impacte de la nova normativa europea sobre l'Economia Social és creixent en diversos àmbits. Ha de destacar-se la qüestió de la centralitat de la política de defensa de la competència en la política de la Unió Europea, la qual va impedir avanços, per exemple, en el pla de la contractació pública.

Pel que fa a polítiques desplegades, els objectius als quals va lligats l'Economia Social són bàsicament l'ocupació, els serveis socials i la cohesió social, apareixent, per tant, sobretot en dos grans eixos de polítiques públiques: les polítiques socials i d'integració laboral i social i les polítiques de desenvolupament local i de creació d'ocupació. L'interès per part de les institucions comunitàries a implicar l'Economia Social en aquests objectius constitueix un avanç fonamental, no obstant això, revela una concepció estreta del potencial i de les propietats que aquella pot generar en la societat i l'economia europees.

En el pla financer no es va aconseguir establir una línia pressupostària específica per a l'economia social. A més, era el Parlament qui presentava el major caràcter proactiu en la matèria enfront del Consell. En efecte, el Parlament Europeu va intentar activar en dos ocasiones línies pressupostàries específiques per a l'economia social, com el «programa pluriennal de treball en favor de les cooperatives, mutualitats, associacions i fundacions de la Comunitat» (1994-1996), però van ser rebutjades pel Consell. El seu objecte era fomentar l'economia social europea mitjançant projectes transnacionals específics i la seua inclusió de manera transversal en les diferents polítiques de la Unió (estadístiques, formació, programes marc de recerca i desenvolupament). Aquest programa és aprovat pel Parlament Europeu amb un pressupost de 5,6 milions d'euros, però rebutjat pel Consell. Una segona iniciativa de la mateixa naturalesa es desenvolupa poc temps després, però obté anàleg desenllaç.

L'única iniciativa de rellevància que s'aconsegueix activar per la Comissió Europea és el programa pilot «Tercer sistema i ocupació» (és de destacar que esmenta 'tercer sistema' en lloc de 'economia social'. Aquesta iniciativa va funcionar entre 1997 i 2001, gestionada per la Direcció General d'Ocupació i Assumptes Socials. El pressupost va ascendir a quasi 20 milions d'euros, finançant 81 projectes europeus. És de destacar que sent aquest l'únic programa pressupostari explícitament enfocat a l'Economia Social, la seua denominació no és aquesta sinó la de 'Tercer Sistema' i a més se centra en un àmbit únicament: el de l'ocupació.

En absència d'una línia pressupostària finalista (específica) per a la 'Economia Social', el finançament cap a aquest sector social es va realitzar durant aquest període principalment a través dels Fons Estructurals, el Fons Social Europeu i el FEDER. En aquest marc, entre els anys 1994 i 1999 van estar actius els programes iniciativa ADAPT, OCUPACIÓ (entre 1994 i 1999), per a fomentar les PIME i l'ocupació, els programes d'Acció Local per a l'Ocupació i Capital local amb finalitat social emmarcats en les polítiques d'ocupació, de cohesió social i de desenvolupament local i més tard la iniciativa EQUAL d'integració social i laboral. En alguns casos, aquestes línies pressupostàries inclouen referències explícites a l'Economia Social. Amb això generen un efecte demostració de major coneixement i utilització d'aquest concepte, la qual cosa és més palès en països on, amb anterioritat, es desconeixia aquest concepte. D'altra banda, aquests programes presenten un efecte estructurant de gran abast, tant a nivell nacional com internacional, en l'adhesió i el reforç de l'economia social europea en termes de federacions, xarxes, investigació, cultura i polítiques.

Finalment, però no per això menys important, és important subratllar l'arquitectura de la política europea, en la qual, per distribució de competències, només en algunes ocasions s'avança en forma de polítiques dirigistes, amb directives i regulació comuna a tots els estats membres, relegant als Estats membres la responsabilitat i iniciativa a l'hora de transposar aquestes polítiques i d'impulsar les seues pròpies polítiques. Les institucions comunitàries, en particular, la Comissió, el Comitè de les Regions i el Comitè Econòmic i Social Europeu desenvolupen molta política indicativa (soft law), és a dir, de recomanacions als Estats membres i fins i tot d'orientacions amb bones pràctiques que ja han realitzat uns altres.

2.2. La dècada neoliberal: les Presidències Prodi-Durao Barroso

L'any 2000, l'entrada en la 'era de l'euro' va marcar un gir en la política europea, la qual va prioritzar les polítiques liberalitzadores i d'ampliació dels espais del mercat i de la competència entre empreses, situant a l'economia social en la perifèria de l'agenda europea i fins i tot obligant-la a adoptar una posició defensiva per una nova ona de polítiques marginalitzadores.

Diverses fites significatives revelen aquest nou enfocament de la política europea. En el pla institucional relacionat amb els òrgans administratius i de concertació, en la nova Comissió Europea del Govern Prodi, la Unitat 'Economia social' i la pròpia DG XXIII són eliminades. Les seues competències es dilueixen en altres dues Direccions Generals, una més 'empresarial' i una altra més 'social': la DG d'Empresa i Indústria, on es crea la Unitat B3, «Artesania, petita empresa, cooperatives i mútues», que atén les activitats empresarials de les cooperatives, les mútues, les associacions i les fundacions, i per un altre la DG d'Assumptes Socials, competent en matèria d'associacions i fundacions. D'altra banda, l'òrgan de concertació social CMAF és eliminat i l'Intergrup "Economia Social" del Parlament no arriba a constituir-se fins a 2005. En síntesi, es perd presència institucional.

És de destacar, no obstant això, la presència en un nou òrgan consultiu de la Comissió Europea, el Grup d'empresa, lligat a la Direcció General Empresa, la funció de la qual és aconsellar a la Comissió sobre totes les qüestions relatives a aquest camp. Aquesta institució, integrada per experts procedents del sector empresarial i de representants dels Estats membres, té per objecte examinar les qüestions generals d'empresa i assessorar la Comissió en la difusió de les bones pràctiques. Aquest òrgan compta amb representació de l'Economia Social. En la seua agenda han estat el Llibre Verd sobre l'esperit d'empresa, el Llibre Verd sobre la responsabilitat social de les empreses, així com un Informe sobre els factors de competitivitat de les empreses. Sens dubte aquest grup ha sigut decisiu per a, anys més tard, incloure a les empreses socials i l'economia social en l'agenda de la revisió de la SBA – Small Business Act- i impulsar la SBI que es veurà més endavant.

El front jurídic és especialment rellevant perquè és on més es fa patent una política marginalitzadora de l'economia social a nivell europeu, obligant a les organitzacions representatives de l'Economia Social Europea i els seus aliats a la defensiva durant bona part d'aquest període. L'Economia Social ha d'enfrontar-se en aquest període a importants obstacles jurídics, d'una banda, i per un altre, no aconsegueix cap avanç en el reconeixement de les seues formes jurídiques específiques a nivell europeu, excepte l'Estatut de la Societat Cooperativa Europea, aprovat en 2003 i avaluat com d'escàs impacte.

En efecte, en primer lloc, la Directiva de serveis, aprovada en 2006, constitueix un seriós perill per al sector, al no distingir entre els serveis d'interès econòmic general i els serveis socials d'interès públic i estableix unes regles molt perjudicials per a molts actors. Mitjançant incidència política es corregeix aquest obstacle, en concret, l'oposició de països com França i l'aprofundiment en el debat i interpretacions sobre les excepcions als tipus de serveis a liberalitzar, distingint els serveis d'interès econòmic general, els serveis d'interès general que no són de caràcter econòmic i els serveis socials d'interès públic, frena els majors perills. La defensa per les institucions europees de la política de defensa de la competència suposarà una barrera jurídica en altres dos àmbits claus per a l'economia social, d'una banda, el de facilitar el seu accés a la contractació pública, els mercats públics i l'establiment de clàusules socials i d'altra banda, el de la consideració de les ajudes d'estat, contràries a la competència.

En aquest últim àmbit, les subvencions a les entitats d'economia social –només matisades per les ajudes de minimis- i el tractament fiscal de les cooperatives en diversos països europeus, seran qüestionats situant-se l'economia social a la defensiva i defensant-se davant els tribunals. Per exemple, una sentència del Tribunal Europeu de Justícia de 2011 aclareix finalment la situació, en favor de les cooperatives. Altres obstacles jurídics es produeixen per considerar a les activitats cooperatives «acords» o pràctiques que restringeixen la competència, pel que es proposen siguin prohibides. Un altre front afecte a les mutualitats i a les entitats financeres.

En el pla del discurs oficial, així com de la visió de l'economia social, les Presidències Prodi i Durao-Barroso (primer mandat) mantenen una narrativa favorable, encara que discreta, constatable en la continuïtat de les Conferències Europees de l'Economia Social[12]. Només el Comitè Econòmic i Social Europeu, a través de la seua categoria 'Economia Social' i en forma de diversos dictàmens i iniciatives empresos[13], i en menor mesura el Comitè de les Regions[14], mantenen una activitat més proactiva en termes de discurs oficial. Un desafiament major és l'entrada en escena institucional europea (amb grups d'experts, com el grup europeu d'experts en matèria de RSE, i Llibres verds) de nous conceptes o locucions, rivals de l'economia social, com són la responsabilitat empresarial corporativa i més tard les empreses socials. Organismes internacionals com la OIT, l'OCDE, el Consell d'Europa i Nacions Unides s'alineen també en aquesta mateixa línia narrativa en pro de l'Economia social durant aquests anys, amb Declaracions, Recomanacions i altres actes i estudis.

En el pla dels avanços legislatius sobre l'Economia Social els resultats són escassos. Els Estatuts de l'Associació Europea i de la Mutualitat Europea són aparcats, mentrestant, s'aprova en 2003 l'Estatut de la Societat Cooperativa Europea, amb l'objectiu d'harmonitzar i afavorir les activitats transnacionals de les cooperatives. L'avaluació d'aquest avanç jurídic revela un escàs impacte.

En l'àmbit pressupostari es manté la tendència del període anterior: no s'activa cap línia pressupostària finalista (específica) per a l'economia social i el finançament es basa en els fons estructurals, en concret, el programa EQUAL (2000-2008), hereu dels programes ADAPT i OCUPACIÓ. La seua finalitat és fer costat a projectes en els quals participen entitats de l'economia social, com els serveis per a les comunitats locals i la millora de la qualitat de l'ocupació. També inclou un component de conferències i jornades. Ha contribuït en la pràctica a estendre i donar difusió al concepte d'Economia Social, especialment en països on aquest era desconegut. En el finançament lligat a recerca i desenvolupament, i en concret, en els Programes Marc de la UE, l'Economia Social no és un àmbit recollit en les línies d'investigació prioritzades. Ho són algunes matèries relacionades amb la societat civil i la innovació social. Més recentment, en el 7é Programa Marc i en el Programa Horitzó 2020 apareixen també les línies temàtiques tercer sector i empreses socials, romanent absent l'Economia Social.

Taula 1. Principals fites de l'economia social en les institucions europees 1989-2010

1989-2000 Presidències Delors-Santer	1989, Comunicació de la Comissió al Consell Creació de la DG XXIII Creació de l'Intergrup Economia social en el Parlament Europeu Creació de la categoria Economia Social en el Comitè Econòmic i Social Europeu Creació de la CMAF Fons europeus ADAPT, OCUPACIÓ, Iniciativa Tercer Sistema i Ocupació
2000-2010 Presidències Prodi-Durao Barroso	Eliminació Unitat Economia Social de la Comissió Europea, divisió en dues unitats Eliminació del CMAF No constitució de l'Intergrup Economia social en el Parlament Europeu Conflictes jurídic-polítics: Directiva de serveis, Política de defensa de la competència, Ajudes d'estat, Qüestionament de la fiscalitat de cooperatives de països mediterranis Diversos Dictàmens del Comitè Econòmic i Social Europeu Estatut de la Societat Cooperativa Europea Retirada de les propostes d'Estatuts de l'Associació Europea i Mutualitat Europea Grup d'experts d'empresa (DG Empresa) amb representació de l'economia social Programa pressupostari EQUAL – FSE

12.- Conferències europees (París, Lisboa, Brussel·les, Roma, Sevilla, Gavle, Gant, Atenes, Luxemburg, Salamanca i Tours, entre altres) organitzades per les Presidències del Consell de la Unió Europea o en el marc d'aquestes.

13.- Dictàmens del CESE sobre «Economia social i mercat únic» (2000), «Capacitat d'adaptació de les PIME i de les empreses de l'economia social als canvis imposats pel dinamisme econòmic» (2004) i «La diversificació econòmica als països adherents – Funció de les PIME i de les empreses de l'economia social» (2004).

14.- Cal destacar l'Opinió de 2002 del Comitè de les Regions "Partenariat between local and regional activities and social economy organizations: contribution to employment, local development and social cohesió".

3. La Social Business Initiative (SBI) de 2011: l'emergència d'una Estratègia europea per a l'economia social (empreses socials). Presidències Durao-Barroso (fins a oct. 2014) i Junkers (nov. 2014 a oct. 2019)

La gran recessió o crisi financera de 2008, que va impactar durament les economies europees, va marcar l'inici del canvi en la trajectòria de l'agenda política de la Comissió Europea que es va fer patent amb l'aprovació el 25 d'octubre de 2011 de la seua Comunicació titulada "Iniciativa en favor de l'emprenedoria social, Construir un ecosistema per a promoure les empreses socials en el centre de l'economia i la innovació socials"[15] (COM(2011) 682 final)" (COM(2011) 682 final), en anglès, SBI – Social Business Initiative. Aquesta iniciativa pot qualificar-se com la primera gran Estratègia europea per a l'economia social (empreses socials), per descomptat, la gran precursora de l'actual Pla d'acció europeu per a l'economia social aprovat al desembre de 2021.

Els antecedents i causes d'aquest gir i aprovació de la SBI són varis. Una primera raó deriva de la pròpia agenda política de la Comissió, en concret, de dos de les seues línies centrals, la Small Business Act i la seua Acta del Mercat Únic. En relació a la primera línia d'actuació, la «Small Business Act» o Iniciativa en favor de les petites empreses, va ser aprovada en 2008 i requeria ser avaluada i revisada.

En aqueix context d'avaluació i revisió per primera vegada les empreses socials, terme utilitzat indistintament amb el de «economia social», van obtindre interès polític. En aqueix marc, al febrer de 2011 la Comissió Europea emet una Comunicació al Parlament, al Consell, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de les Regions a fi de revisar aquesta norma sobre les PIME europees, cita explícitament a la "economia social" i s'obliga a "aprovar aqueix any 2011, una Iniciativa sobre les empreses amb finalitat social". S'inicia, amb això i oficialment, el nou discurs sobre les social business / empreses socials, confoses, en part, amb el concepte d'Economia Social. En relació a la segona línia d'actuació, la "Acta del Mercat Únic", la Comissió Europea publica una nova Comunicació a l'abril de 2011 titulada «Junts per un nou creixement»[16], en la qual estableix 12 prioritats per a estimular el creixement i reforçar la confiança en el marc de la crisi. El destacable és que una d'aqueixes 12 prioritats siga el foment de les "Empreses socials". En gran manera l'esmentada SBI aprovada a l'octubre de 2011 és el resultat de totes dues línies.

Altres raons d'aquest gir en la política europea cap a l'economia són les següents. En primer lloc, donat el creixent qüestionament de les institucions europees per les seues exigències quant a austeritat pressupostària als estats membres, la Comissió ha explorat altres solucions amb un caràcter més 'social', entre les quals es troba la promoció de l'economia social. En segon lloc, la creixent intensitat de l'activitat d'incidència política tant interna a les institucions europees, com és el cas del Parlament Europeu i del Comité Econòmic i Social Europeu, amb les seues significatives respectives Resolució sobre l'economia social (denominada Informe Toia[17]), de 2009, i Dictamen sobre la "Diversitat de formes d'empreses", com a externa, procedent del món acadèmic europeu (amb la seua Carta Oberta a la Comissió) i de les entitats representatives de l'Economia Social Europea.

La Iniciativa en favor de l'emprenedoria social (SBI) estableix per primera vegada una Estratègia europea articulada entorn de tres eixos i 11 mesures principals, la qual marcarà l'actuació de la Comissió durant els anys següents:

15.- https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7996&furtherPubs=yes

16.- Comissió Europea (2011): Acta del Mercat Únic. Dotze prioritats per a estimular el creixement i reforçar la confiança «Junts per un nou creixement» https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0206&from=es

17.- Parlament Europeu (2009), Informe sobre economia social, A6/0015/2009. Ponent: Patrizia Toia.

Taula 2. Eixos i mesures clau de la Iniciativa en favor de l'emprenedoria (2011)

Eix 1. Facilitar l'accés de les empreses socials al finançament
1: Propostes de reglaments sobre els fons europeus d'inversió social
2: Millora dels microcrèdits
3: Activació d'un instrument financer europeu per a empreses socials
4: Prioritat d'inversió en empreses socials dels fons estructurals; marc estratègic comú

Eix 2. Millora de la visibilitat de les empreses socials
5: Elaboració de diversos estudis: mapa de les empreses socials i dels models de negoci, estadístiques europees, règims fiscals, bones pràctiques d'empreses socials
6: Creació d'una base de dades d'etiquetes (labels) i certificacions per a les empreses socials
7: Millora de les competències de les administracions nacionals i regionals per a impulsar les empreses socials
8: Creació d'una plataforma electrònica d'intercanvi de dades per a inversors i empresaris socials; accés a programes d'educació i formació de la UE

Eix 3. Fer l'entorn jurídic favorable a l'emprenedoria social
9: Línia de treball sobre formes jurídiques aptes per a les empreses socials; Simplificació del Reglament sobre l'Estatut de la societat cooperativa europea; Reglament sobre l'Estatut de la fundació europea; Estudi de les mútues
10: Millora de l'accés a la contractació pública per a les entitats socials, valorant la qualitat i les condicions de treball en l'adjudicació de contractes en el context de la reforma de la contractació pública
11: Simplificació de l'aplicació de les normes en matèria d'ajudes d'estat als serveis socials i als serveis locals

La implementació d'aquestes línies d'actuació en els següents cinc anys és la següent:

Eix 1, millora del finançament públic i privat. En relació al finançament, i en concret quant a finançament pressupostari, a l'octubre de 2011 la Comissió Europea aprova el Programa per a l'Ocupació i la Innovació Social (EaSI)[18]. Aquest Programa reuneix tres altres programes de la UE que, entre 2007 i 2013, es gestionaven per separat: el PROGRESS, EURES i Microfinançament Progress. El Programa EaSI presta especial atenció als grups vulnerables, a combatre la desocupació a llarg termini i a la lluita contra la pobresa i l'exclusió social. Entre 2014-2020 era un instrument financer europeu que comptava amb un pressupost de més de 170 milions de €. En febrer de 2013 s'aprova un altre paquet sobre 'Social investment package' (inversió en el social). En tots dos programes pressupostaris les empreses socials són prioritzades.

D'altra banda, la Comissió estableix una priorització per a l'economia social i les empreses socials en l'accés als fons estructurals de la Unió, els instruments tradicionals de la política de cohesió de la UE, el Fons Social Europeu i el Fons Europeu de Desenvolupament Regional, en el marc del paquet legislatiu de la UE sobre cohesió social 2014-20. A l'hora de operativitzar-los a l'àmbit dels estats, cada país disposa de la potestat d'explicitar denominacions amb 'economia social', la qual cosa fan a la fi de 2014 els governs italià i espanyol.

Altres vies de finançament: una mesura financera que lliga al EaSI al Fons Europeu d'Inversions (FEI). Com a conseqüència, el FEI gestiona dos instruments financers en el marc del EaSI: l'Instrument de Garantia EaSI i el component d'Inversions en creació de capacitats EaSI. Tots dos ajuden les entitats financeres a ampliar la seua capacitat de préstec a les microempreses i les empreses socials. En 2015 es crea pel grup Banc Europeu d'Inversions i el FEI el fons Accelerador d'Impacte Social (AIS), l'objectiu del qual és invertir fons en empreses socials sobre la base d'un nou marc per a quantificar i comunicar paràmetres d'impacte social desenvolupats pel FEI. Addicionalment existeixen altres instruments financers per a les empreses socials com són el InnovFin -inversions en investigació i innovació per a empreses en el marc d'Horitzó 2020-, COSME -Programa per a la Competitivitat de les Empreses i per a les Petites i mitjanes empreses- i el Fons Europeu per a Inversions Estratègiques (FEIE).

La Comissió aposta també per atraure, al costat del finançament públic, al finançament privat en el que denomina els 'fons d'inversió social'. Per a això, en primer lloc, dona suport a l'elaboració d'estudis sobre l'impacte social i econòmic que orientaran als 'inver-

18.- http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1081.

sors socials' i en segon lloc, al desembre de 2011 (Reglament 346/2013) regula els fons europeus d'emprenedoria social (EuSEFs). Aquesta norma estableix una etiqueta identificativa d'aquests fons (l'etiqueta FESE), la qual destaca l'impacte social dels beneficiaris dels fons, no la seua forma jurídica o governança i estableix com a requisit del fons que almenys 70% del capital rebut dels inversors s'utilitza en suport d'empreses socials.

Eix 2, Millora de la visibilitat de les empreses socials. En aquest eix de treball, són especialment significatius, d'una banda, l'activació per la Comissió Europea al maig de 2012 del Grup d'experts en empreses socials (GECES) la funció de les quals és assessorar la Comissió en aquest àmbit. Aquest Grup integra representants dels governs nacionals, plataformes representatives i experts. D'altra banda, la Comissió encarrega successivament diversos informes d'interés sobre economia social, com els relatius als "mapes" d'empreses socials i els seus ecosistemes a Europa[19] o altres informes i eines elaborats per l'OCDE[20]. També s'avança en la construcció d'estadístiques sobre economia social, amb trobades tècniques amb experts internacionals. Sobre aquest tema són referents els estudis del CESE sobre 'L'economia social a la Unió Europea' i el Manual de Comptes Satèl·lit de Cooperatives i Mutualitats realitzats per CIRIEC, els quals seran utilitzats profusament en els documents oficials de les institucions europees en els anys següents. També adquireixen importància els estudis de mesurament de l'impacte social i econòmic, estudis que ja han entrat en la mainstream de les polítiques europees (p. ex. són preceptius en els projectes dels programes marc de recerca i desenvolupament).

En el pla del discurs i la narrativa, és important destacar que entra en escena amb molta força el concepte encara difús de les empreses socials. Aquest ve a sumar-se al de tercer sistema, tercer sector, societat civil i el no ànim de lucre. Un espai de confrontació emergeix atés que els conceptes no sols reflecteixen realitats i visions diferents sinó també interessos. Com es va assenyalar anteriorment, una altra qüestió és la visibilitat i el reconeixement de la definició conceptual de l'àmbit de l'economia social. El desplegament periòdic de «neoconceptes» no ajuda sinó que revela una falta de consens entorn de la denominació que ha d'emprar-se, així com una possible política oculta per a no avançar en aquest àmbit.

Eix 3, Fer l'entorn jurídic favorable a l'emprenedoria social. Quant al pla jurídic, contrasta l'important avanç realitzat en diversos països membres en aquests anys, com les Lleis d'economia social d'Espanya, Grècia, Bèlgica, França i Portugal, amb el nul avanç quant a legislació comunitària per a formes jurídiques específiques (fundacions, mutualitats) o marcs més amplis (empreses socials). Els avanços s'han produït en altres àmbits.

Un avanç significatiu s'ha produït en el marc de la reforma del Dret europeu de contractació pública. Tradicionalment, en compliment de la política de competència, es prohibia la introducció de clàusules socials en la contractació pública. En 2014, el paquet de reforma de la contractació pública (Public procurement) va modificar aquesta situació (Directives 2014/23, 2014/24 i 2014/25), permetent als poders públics la inclusió de determinades clàusules socials en els procediments de contractació i el plec de condicions.

Pocs avanços s'han produït en relació a altres obstacles jurídics de caràcter sectorial, com són les directives de serveis en relació a les associacions i fundacions en el cas dels serveis socials, on l'aplicació de la política de competència distingeix entre serveis d'interés econòmic general, serveis d'interés general que no són de caràcter econòmic i serveis socials d'interés públic, i per un altre, la normativa de Solventia per a les mútues en el cas de les assegurances. A l'abril de 2012 la Comissió va aprovar el Reglament de minimis per a l'àmbit dels serveis d'interés econòmic general[21]. Aquest nou Reglament va introduir major flexibilitat per als poders públics en concedir ajudes estatals a les entitats de l'economia social en l'àmbit de la compensació de serveis públics[22].

En la majoria dels països de la UE existeix un tractament fiscal específic per a les empreses i entitats de l'economia social. Els opositors a aquest tractament específic porten molt temps argumentant que podria considerar-se una desigualtat de tracte que consti-

19.- http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=2149

20.- http://www.oecd.org/cfe/leed/Social%20entrepreneurship%20policy%20brief%20EN_FINAL.pdf. Noya A., Clarence E. (2013), Policy brief on social entrepreneurship, OECD/European Union 2013.

21.- Reglament (UE) núm. 360/2012 de la Comissió relatiu a les ajudes de minimis per serveis d'interès econòmic general.

22.- Introdueix simplificació en l'aplicació de les normes en matèria d'ajudes estatals als serveis socials i als serveis locals.

Taula 3. Principals fites de l'economia social en les institucions europees 2010-2016

2011-2016 Presidències Durao Barroso - Junckers	Informe Toia de l'economia social (Parlament europeu) Social Business Iniciative proactivitat d'actors (Categoria economia social del Comité Econòmic i Social Europeu, Intergrup economia social del Parlament europeu, Social Economy Europe) GECES – Grup d'experts en economia social i empreses socials de la Comissió Europea Programa pressupostari per a l'ocupació i la innovació social Easi Social investment package Reglament sobre Fons d'emprenedoria social Eusef i etiqueta FESE Directives sobre contractació pública (Directives 23, 24 i 25 / 2014) Mapes d'empreses socials i els seus ecosistemes Declaració de Luxemburg del consell d'Europa sobre ES (2015) Iniciativa Start-up and Scale-up (2016)

tueix ajudes estatals il·lícites en contravenció de les normes de lliure competència. En 2011, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea va dictaminar que el tractament fiscal específic està justificat perquè les cooperatives són diferents per naturalesa a les empreses amb ànim de lucre.

Persisteixen altres obstacles reguladors al model de creixement de les empreses de l'economia social. Una clau de l'èxit en el mercat i el creixement de les empreses de l'economia social ha sigut la seua capacitat per a formar federacions i grups cooperatius. No obstant això, aquestes formes d'associació han sigut investigades pel Tribunal de Justícia de la UE, en haver-les interpretat com a «acords» que restringeixen la competència. Altres obstacles jurídics són els denominats polítiques d'austeritat qualitativa (Chaves i Zimmer, 2017). Es refereix a la manera en què el sector públic i les entitats de l'economia social es relacionen entre si, amb respecte no sols al problema d'una major burocràcia, sinó també de retards, procediments i altres requisits que compliquen o fins i tot impedeixen la col·laboració entre el tercer sector i el sector públic.

3.1. Declaració de Luxemburg, desembre 2015: cap a un Pla d'acció europeu per a l'economia social

Al novembre de 2014 Jean Claude Juncker és elegit nou President de la Comissió Europea. Des de 2015 s'intensifica el discurs en favor d'una política més proactiva cap a l'economia social a Europa: Al desembre de 2015, sota la Presidència Luxemburguesa de la Unió Europea, sent Ministre Luxemburgués d'Economia Social i Solidària, Nicolas Schmit, 6 governs europeus, incloent-hi Espanya, Itàlia i França, activen un grup de treball permanent per al foment de l'economia social i estableixen les bases d'un pla d'acció en la matèria. Uns dies més tard, el 7 de desembre de 2015, el Consell de la Unió Europea va emetre les seues Conclusions sobre «La promoció de l'economia social com a motor clau del desenvolupament econòmic i social a Europa» , en les quals convidava als Estats membres al fet que «establisquen, apliquen i continuen desenvolupant, segons siga procedent, estratègies i programes europeus, nacionals, regionals i/o locals per a reforçar l'economia social, l'emprenedoria social i la innovació social. En la mateixa línia, el 23 de maig de 2017, onze representants governamentals de països membres de la UE van signar la «Declaració de Madrid», en la que demanaven un pla d'acció europeu per a impulsar l'economia social.

23.- https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15071-2015-INIT/es/pdf

Paral·lelament, l'any 2016 el GECES - Grup d'experts sobre empreses socials de la Comissió Europea publica un document "Empreses socials i economia social cap al futur"[24] (Social enterprises and the social economy going forward), el qual marca una agenda a prioritzar per al foment de l'economia social/empreses socials a Europa.

No menys importants són les activitats d'incidència realitzades pels tradicionals capdavanters interns a les institucions europees: el Comité Econòmic i Social Europeu (CESE) aprova nous dictàmens amb l'objectiu de millorar l'economia social durant aquest període i publica dos nous estudis operativitzats per CIRIEC[25]. L'Intergrup d'Economia Social del Parlament Europeu realitza una audiència pública "Cap a un pla d'acció europeu per a l'economia social". El Comité de les Regions aprova el 4 de desembre de 2015 un Dictamen sobre «El paper de l'economia social en la reactivació del creixement econòmic i la lluita contra la desocupació» (SEDEC VI/004).

Externament a les institucions europees, Social Economy Europe adquireix protagonisme i s'alça en la principal plataforma europea que representa a les cooperatives, mútues, associacions, fundacions i altres entitats de l'economia social a Europa. Ofereix la seua opinió sobre els diferents assumptes relatius a la promoció de l'economia social a nivell de la Unió Europea, institucionalitzant el diàleg civil en els nivells superiors de la UE. No obstant això, no és l'única plataforma europea.

Des d'institucions internacionals no europees el discurs en favor de l'economia social també arrela i retroalimenta el que esdevé a Europa. És el cas de Nacions Unides, la OIT i l'OCDE. Nacions Unides activa un Grup de Treball Interinstitucional sobre Economia Social i Solidària (UNTFSSE)[26], d'acord amb el nou enfocament dels seus Objectius de Desenvolupament Sostenible.

3.2. La Iniciativa Start-up and Scale-up: ampliació de la SBI (2016-2020)

El 22 de novembre de 2016 la Comissió Europea aprova la Iniciativa Start-up and Scale-up "Els líders de l'Europa del demà: la Iniciativa sobre les empreses emergents i en expansió" (Europe's next leaders: the Start-up and Scale-up Initiative) en la seua forma habitual de Comunicació al Parlament, al Consell, al CESSAMENT i al Comité de les regions COM (2016) 733[27].

Aquesta iniciativa, continuació de la SBI, compta amb un apartat específic per a la "economia social i les empreses socials", revelant que aquest àmbit es manté en l'agenda europea.

En 2017, el treball de seguiment de la Comissió Europea i el Grup d'Experts GECES va reorganitzar els seus objectius per a fer costat a les empreses socials i l'economia social en una estratègia articulada torn a cinc grans pilars:

1) Millorar l'accés al finançament,

2) Millorar l'accés als mercats (públics i privats),

3) Impulsar els marcs institucionals (legals, ecosistemes),

4) Fomentar la innovació social, els nous models de negoci i tecnologies,

5) Desenvolupar la internacionalització de l'economia social (dimensió exterior)

I promoure la visibilitat i coneixement de l'economia social.

Aquesta estratègia i els seus 5 pilars contenien un paquet de més de 30 mesures:

1) Millorar l'accés al finançament

- Programa per a l'ocupació i la innovació social (EaSI) i del Fons Europeu Per a Inversions Estratègiques (EFSI) per a desenvolupar i estimular l'ús de diferents instruments financers i subvencions com: Sistemes de garantia, Inversions per al desenvolupament de capacitats, Inversions de capital per a projectes pilot d'impacte social, Subvencions per a reduir els costos de transacció dels intermediaris financers per

24.- GECES (European Union Commission Expert Group on Social Entrepreneurship): http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=9024)

25.- EESC 2017, 2018

26.- Inter-Agency Task Force on Social and Solidarity Economy https://unsse.org

27.- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0733&from=ES

a xicotetes inversions/microfinançament, Subvencions a projectes per a desenvolupar mercats (intermediaris de financiació social), Subvencions de funcionament per a xarxes a escala de la UE.

- Finestra Social en el marc de InvestEU (Social window en InvestEU) per al nou MFP (Marc Financer Pressupostari (2021-27).

2) Millorar l'accés als mercats (públics i privats)

- Animar als compradors públics a utilitzar la contractació pública per a perseguir objectius socials i sensibilitzar als agents de l'economia social sobre les oportunitats existents: Actes de formació i sensibilització; guia actualitzada de la Comissió; Recopilació i difusió de bones pràctiques; Integració de clàusules socials en els procediments de la CE

- Reforç de la cooperació entre les empreses tradicionals i les empreses de l'economia social;

- Estímul a la internacionalització de l'economia social i les empreses socials.

3) Impulsar els marcs institucionals (legals, ecosistemes)

- Elaboració d'estudis per a un millor coneixement i orientació política que ajude els Estats membres a desenvolupar marcs polítics i normatius; Assessorament als Estats membres sobre l'elaboració de polítiques de foment de l'economia social

- Ampliació de la Cartografia (mapa) de les empreses socials en els Estats membres,

Estudi d'avaluació de l'impacte de la Iniciativa Social Business (SBI)

- Es realitzarà en cooperació amb l'OCDE[28]: Estudis exhaustius per països; Desenvolupament de la ferramenta "Better Entrepreneurship Policy" sobre ecosistemes d'economia social; Elaboració d'un Compendi de polítiques i iniciatives d'empreses socials; Elaboració d'una Guia sobre estructures jurídiques per a empreses socials.

- En l'àmbit de les estadístiques i de dades sobre l'economia social, es promou l'elaboració de comptes satèl·lit en diferents Estats membres; es realitzen conferències i tallers per a l'Intercanvi de bones pràctiques en els Estats membres; s'impulsa que EUROSTAT llance a principis de 2019 una convocatòria de manifestacions d'interés dirigida a Instituts Nacionals d'Estadística per a elaborar comptes satèl·lit d'àmbit nacional;

- Acció preparatòria en favor de les cooperatives per a lar educció de la desocupació juvenil i creació de cooperatives (2019).

4) Fomentar la innovació social, els nous models de negoci i tecnologies

- Suport al desenvolupament de la innovació social amb diverses iniciatives: Social Innovation Challenge Platform (plataforma de reptes de la innovació social, activada en 2017 per la Comissió per a animar a les empreses socials a col·laborar amb altres tipus d'empreses per a desenvolupar conjuntament solucions als reptes socials), Concurs Europeu d'Innovació Social (tema: plàstics)

- Premie Horitzó 2020 sobre "Blockchains for Social Goods" (blockchains per a béns socials)

- Promoció del paper de les noves tecnologies i la digitalització per a la economia social i l'empresa social

- Impuls d'estudi sobre nous models de negoci mitjançant una convocatòria per a analitzar i recopilar bones pràctiques sobre la manera en què les empreses socials poden utilitzar millor l'economia digital

5) Desenvolupar la internacionalització de l'economia social (dimensió exterior)

Promoure l'economia social i les empreses socials en les polítiques i programes de veïnatge i ampliació; Associació Oriental, països de l'ampliació, diàleg amb els països MED.

Promoció de l'economia social i les empreses socials en les polítiques de desenvolupament i els ODS (objectius de desenvolupament sostenible);

Elaboració d'una guia internacional CE/OCDE per als marcs jurídics, IBAN (Xarxa d'Acció Empresarial Inclusiva), associació de la CE amb l'Aliança Cooperativa Internacional.

Increment de treball amb organitzacions financeres internacionals i comunitats de donants

(Global Steering Group for Impact Investment (GSGii), Global Impact Investing Network, OCDE sobre el desenvolupament de polítiques d'inversió d'impacte)

Cooperació amb organitzacions/grups de reflexió/fòrums internacionals per a desenvolupar polítiques d'economia social i empresa social.

28.- Es tria una organització externa a la Unió Europea, l'OCDE, per a l'elaboració d'estudis. És de notar que existeixen diferents centres d'investigació i d'elaboració d'estudis a Europa.

Accions de promoció de la visibilitat i coneixement de l'Economia social:

Activació de la iniciativa ESER - European Social Economy Regions per a augmentar el coneixement de l'economia social a nivell local i regional;

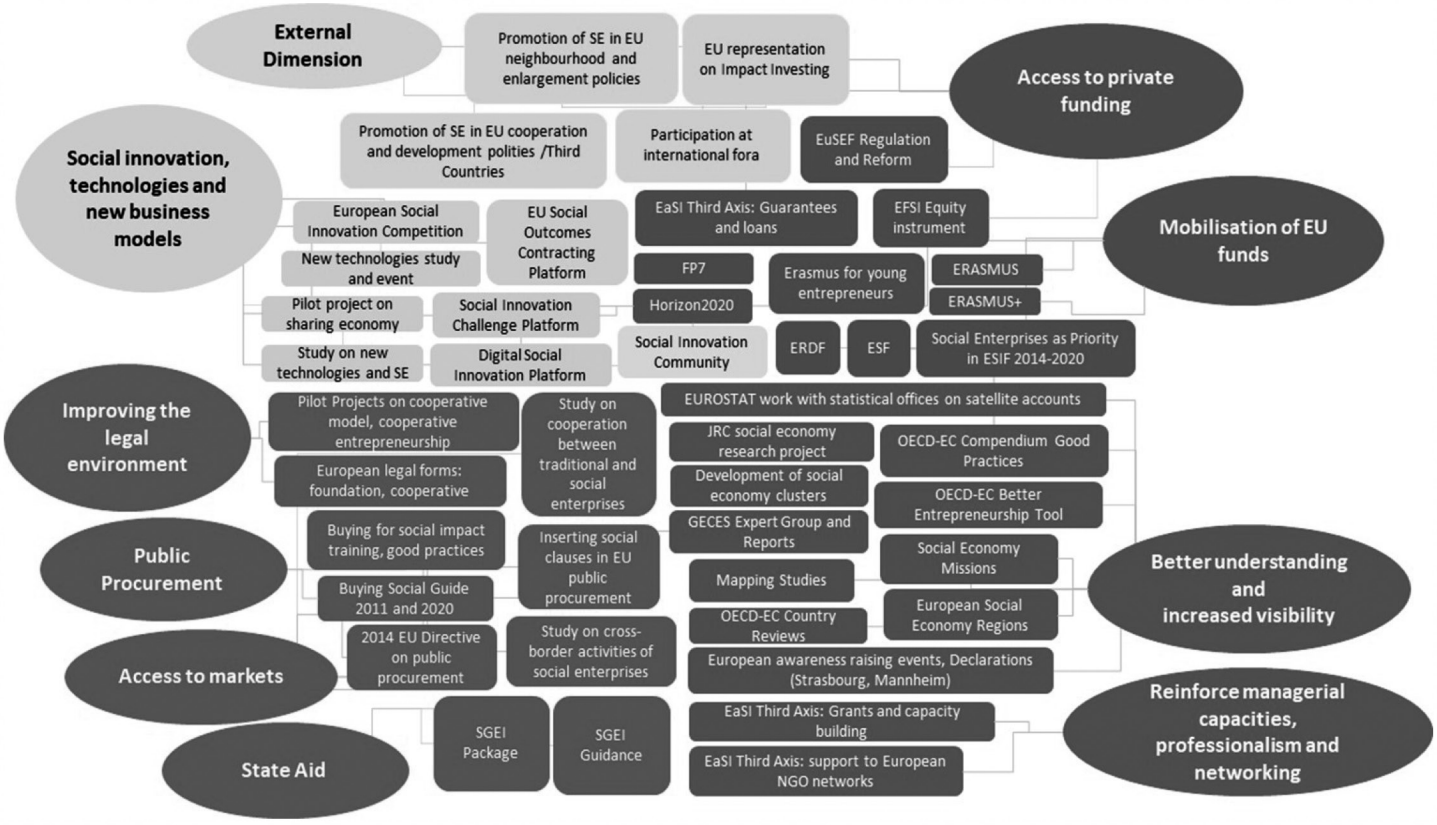
Activació de la iniciativa de les Missions Europees de l'economia social, amb l'objectiu de proporcionar un suport específic a la col·laboració interregional en l'àmbit de l'economia social.

En síntesi, l'Estratègia principal de la Comissió Europea en matèria d'economia social / empreses socials mantenia l'enfocament dissenyat des de 2011, ampliant progressivament en determinats àmbits les seues mesures d'actuació. L'any 2019 es va encarregar l'elaboració d'un estudi d'Avaluació de la Social Business Initiative i més exactament, de les diferents polítiques implementades en els últims anys (vegeu Haarich, et al., 2020). Una síntesi del conjunt de les actuacions dutes a terme apareix en la figura següent.

Les entitats representatives de l'economia social europea continuen realitzant labor d'incidència per a l'aprovació d'un Pla europeu d'acció per a l'economia social. Social Economy Europe publica en 2018 la seua proposta per a un Pla d'Acció Europeu per a l'Economia Social titulat "The future of EU policies for the Social Economy: Towards a European Action Pla".

El 16 de juliol de 2019, el Parlament Europeu va elegir, amb 383 vots a favor, a Ursula von der Leyen com a nova presidenta de la Comissió Europea. El programa que presentava per al quinquenni 2019-24 estava basat en 6 prioritats[29]: 1) un Pacte Verd Europeu, 2) Una economia que funcione en pro de les persones,

Figura 1. La Social Business Initiative: objectius i principals mesures

Font: Haarich, et al (2020). Impact of the European Commission's Social Business Initiative (SBI) and its Follow-up Actions.

29.- En el seu document programàtic "Political guidelines of the Commission 2019-2024" si bé cita al concepte germànic de 'economia social de mercat', no inclou cap referència a l'àmbit de l'economia social, ni cooperatives ni accepcions afins. Ursula von der Leyen, 16.7.2019, Una unió que s'esforça per aconseguir més resultats - Political guidelines of the Commission 2019-2024, https://commission.europa.eu/about-european-commission/approval-european-commission-2019-2024_en

3) Una Europa adaptada a l'era digital, 4) La protecció del nostre estil de vida europeu, 5) Una Europa més forta en el món i 6) Un nou impuls a la democràcia europea.

En el seu nou govern va nomenar a Nicolas Schmit, qui va ser Ministre luxemburgués d'Economia Social i Solidària, nou comissari europeu d'Ocupació. El nou Comissari ha revelat en diverses ocasions el seu compromís per fomentar l'economia social a Europa i d'impulsar la iniciativa afavorida per la plataforma representativa de l'economia social europea, Social Economy Europe, el citat 'Pla d'acció europeu per a l'economia social'.

No s'imaginava la crisi d'enormes dimensions que estava a punt d'arribar.

4. L'era COVID-19, la Presidència de Ursula von der Leyen (2019-) i la política de reconstrucció

2020 irromp amb una de les crisis més greus del nostre temps, la crisi de la pandèmia de COVID-19. Ha significat una commoció comparable a les provocades per les catàstrofes naturals i les guerres. A més del seu altíssim impacte soci-sanitari, en termes de salut i vides humanes, aquesta crisi ha tingut un profund impacte en les economies, en el món del treball, en les desigualtats i en la manera de relacionar-se de les persones. El context post-pandèmic derivat de la crisi del COVID-19 ha creat noves condicions socials, institucionals, sanitàries i econòmiques que abans no es donaven. S'ha accelerat, entre altres, la digitalització i el teletreball, ha afavorit les activitats de consum i laborals realitzades en entorns pròxims, caracteritzats per una reduïda mobilitat socioeconòmica, en detriment de les activitats vinculades a la globalització. També s'han posat de manifest importants fallades del mercat privat i dels governs, principalment en el sistema sanitari públic i amb la ruptura de les cadenes de subministrament internacionals durant el període de bloqueig, i han sorgit noves tendències econòmiques, com el nou proteccionisme i la tendència a reduir la dependència dels productes, mercats i cadenes de valor internacionals. Totes aquestes limitacions, necessitats, oportunitats i tendències emergents han de ser considerades pels responsables polítics a l'hora de dissenyar les polítiques de recuperació i reconstrucció. Perquè aquestes polítiques de reconstrucció promoguen un nou model de desenvolupament sostenible i just en el futur, han d'incloure mesures per al canvi institucional, incloent-hi ecosistemes i institucions concordes amb aquest nou model.

L'economia social també ha patit l'elevat impacte econòmic i social del xoc de COVID-19, encara que amb menor intensitat en comparació amb l'economia general. L'economia social ha trobat en la crisi de COVID-19 una excel·lent oportunitat per a mostrar la seua vertadera capacitat de demostrar la seua important contribució a la resiliència social i econòmica. Ha abordat importants fallades del mercat i de l'Estat durant l'emergència sanitària, responent a la pandèmia de COVID-19 en múltiples fronts en els quals han sorgit problemes o necessitats.

Política de reconstrucció europea

En aquest terrible context de crisi, d'emergència i de recuperació, sota la Presidència de Ursula von der Leyen, el 27.5.2020 es publica l'important document que marcarà la nova agenda de la Comissió Europea per a aquests pròxims anys: El pressupost de la UE: motor del pla de recuperació per a Europa (COM(2020) 442 final)[30]. En aquest nou enfocament de la política europea entraran en el primer pla els fons NextGenerationEU, el Marc Financer Pressupostari i els Mecanismes de Recuperació i Resiliència. Només restava trencar les reticències d'uns certs Estats membres (els estats frugals) perquè el conjunt de països es comprometeren amb la nova política de gran importància de la Comissió Europea, la qual cosa es produiria el 21 juliol 2020, en les Conclusions sobre el Pla de Recuperació i el marc financer pluriennal per a 2021-2027 adoptades pel Consell Europeu entre el 17 a 21 de juliol de 2020[31].

30.- Comissió Europea, 27.5.2020, Comunicació de la Comissió Europea al Parlament Europeu, al Consell Europeu, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de les Regions "El pressupost de la UE: motor del pla de recuperació per a Europa" (2 documents), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/es/txt/?uri=com%3A2020%3A442%3AFIN

31.- Acord del Consell Europeu, de Caps d'Estat o de Govern dels països membres de la UE, https://www.consilium.europa.eu/es/press/press-releases/2020/07/21/european-council-conclusions-17-21-july-2020

Taula 4. Comparativa de la proposta de la Comissió i l'aprovat pel Consell Europeu

	Proposta Comissió 27.5.2020			**Acord Consell Europeu 21.7.2020**			
Capítol	**MFP**	**NGEU**	**Total**	**MFP**	**NGEU**	**Total**	**Diferència**
1. Mercat únic, innovació i economia digital	140,7	69,8	210,5	132,8	10,6	143,4	-67,1
2. Cohesió, resiliència i valors	374,5	610,0	984,5	377,8	721,9	1.099,7	+115,2
3. Recursos naturals i medi ambient	357,0	45,0	402,0	356,4	17,5	373,9	-28,1
4. Migració i gestió de les fronteres	31,1	-	31,1	22,7	-	22,7	-8,4
5. Seguretat i defensa	19,4	9,7	29,1	13,2	-	13,2	-15,9
6. Veïnatge i resta del món	102,7	15,5	118,2	98,4	-	98,4	-19,8
7. Administració pública europea	74,6	-	74,6	73,1	-	73,1	-1,5
TOTAL	**1.100,0**	**750**	**1.850,0**	**1.074,3**	**750**	**1.824,3**	**-25,7**

- Xifres en milers de milions d'euros.
- Clau: MFP: Marc Financer Pluriennal 2021-2027; NGEU: Pla de recuperació "Next Generation EU".
- No s'inclou la reserva d'ajust per la Brexit de 5 mil milions d'euros.
- Elaboració pròpia. Font: Comissió Europea, Comunicació de la Comissió. El moment d'Europa: Reparar els danys i preparar el futur per a la pròxima generació (Brussel·les, 27.5.2020, COM(2020) 456 final); Consell Europeu, Reunió extraordinària del Consell Europeu (17, 18, 19, 20 i 21 de juliol de 2020). Conclusions (Brussel·les, 21 de juliol de 2020, EUCO 10/20, CO EUR 8, CONCL 4).

La nova política de gran abast de la Comissió Europea creava un Instrument Europeu de Recuperació de nou encuny denominat «Next Generation EU -NGEU», per valor de 750.000 milions d'euros, el major paquet d'estímul econòmic de la història europea. Es tracta d'un instrument per a "eixir més forts de la pandèmia, transformar la nostra economia i crear oportunitats i treball". Es tracta d'un fons finançat amb deute conjunt dels països membres que ofereix subvencions i crèdits condicionats a l'orientació a missions. L'altre vessant clau d'aquesta nova política és el Marquege Financiero Pressupostari (MFP) pluriennal de la UE per a 2021-2027 reforçat. Els àmbits prioritzats per l'agenda europea són tres: la transició digital, la transició ecològica i la resiliència socioeconòmica.

S'activen els MRR – Mecanismes de Recuperació i Resiliència- com a principal via de canalització de recursos del programa NEXTGenerationUE. El pressupost dotat serà de 723.800 milions d'euros. El període d'execució és de 2020 a 2026. S'operativitzaran aquests fons la meitat en forma d'ajudes a fons perdut i l'altra meitat com a ajuda financera reintegrable. El Mecanisme de Recuperació i Resiliència estarà fermament integrat en el Semestre Europeu. Els Estats membres elaboraran plans de recuperació i resiliència com a part dels seus programes nacionals de reforma.

Cada país ha de operativitzar aquesta nova política europea a la seua realitat concreta.

A Espanya li corresponen aproximadament 69.000 milions d'ajudes a fons perdut i, altres punts en préstecs, per a aqueix mateix període.

'España Puede', Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR) és l'Estratègia espanyola per a canalitzar aquests fons destinats per Europa a reparar els danys provocats per la crisi del COVID-19.

El Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència s'articula entorn de 4 eixos transversals, seguint l'agenda europea:

1) transició ecològica,
2) transformació digital
3) cohesió social i territorial
4) igualtat de gènere.

El PRTR d'Espanya inclou 10 polítiques palanca i 30 components, tal com apareix en la taula següent.

Cada component inclou línies financeres amb convocatòries de subvencions i de préstecs. Però també inclou una secció de reformes i inversions a implementar en el període d'execució.

32.- España Puede, Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia (PRTR) https://planderecuperacion.gob.es/.

Taula 5. Polítiques palanca, Components i Pressupost del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència 'España Puede' (2022-2023, Mill€)

1. Agenda urbana i rural, lluita contra la despoblació i desenvolupament de l'agricultura	**14.407**
1. Pla de xoc de mobilitat sostenible, segura i connectada en entorns urbans i metropolitans	
2. Pla de Rehabilitació d'habitatge i regeneració urbana	6.820
3. Transformació ambiental i digital del sistema agroalimentari i pesquer	
2. Infraestructures i ecosistemes resilients	**10.400**
1. Conservació i restauració d'ecosistemes i la seua biodiversitat	
2. Preservació del litoral i els recursos hídrics	
3. Estratègia de Mobilitat sostenible, segura i connectada	13.203
3. Transició energètica justa i inclusiva	**6.385**
1. Desplegament i integració d'energies renovables	
2. Infraestructures elèctriques, promoció de xarxes intel·ligents, flexibilitat i l'emmagatzematge	
3. Full de ruta de l'hidrogen renovable i la seua integració sectorial	
4. Estratègia de Transició Justa	
4. Una Administració per al segle XXI	**4.315**
1. Modernització de les Administracions públiques	4.315
5. Modernització i digitalització del teixit industrial i de la pime, recuperació del turisme i impuls a una Espanya nació emprenedora	**16.075**
1. Política Industrial Espanya 2030	
2. Impuls a la pime	
3. Pla de modernització i competitivitat del sector turístic	
4. Connectivitat Digital, impuls de la ciberseguretat i desplegament del 5G	
6. Pacte per la ciència i la innovació. Reforç a les capacitats del Sistema Nacional de Salut	**4.949**
1. Estratègia Nacional d'Intel·ligència Artificial	
2. Reforma institucional i enfortiment de les capacitats del sistema nacional de ciència, tecnologia i innovació	
3. Renovació i ampliació de les capacitats del Sistema Nacional de Salut	
7. Educació i coneixement, formació contínua i desenvolupament de capacitats	**7.317**
1. Pla Nacional de Competències Digitals (digital skills)	
2. Pla estratègic d'impuls de la Formació Professional	
3. Modernització i digitalització del sistema educatiu, inclosa l'educació primerenca de 0 a 3 anys	
8. Nova economia de les cures i polítiques d'ocupació	**4.855**
1. Pla de xoc per a l'economia de les cures i reforç de les polítiques d'inclusió	
2. Noves polítiques públiques per a un mercat de treball dinàmic, resilient i inclusiu	
9. Impuls de la indústria de la cultura i l'esport	**825**
1. Revaloració de la indústria cultural	
2. Espanya hub audiovisual d'Europa (Spain AVS Hub)	
3. Pla de foment del sector de l'esport	
10. Modernització del sistema fiscal per a un creixement inclusiu i sostenible	**0**
1. Mesures i actuacions de prevenció i lluita contra el frau fiscal	
2. Adaptació del sistema impositiu a la realitat del segle XXI	
3. Millora de l'eficàcia de la despesa pública	
4. Sostenibilitat a llarg termini del sistema públic de pensions en el marc del Pacte de Toledo	

Existeixen tres vies a través de les quals accedir al finançament del Pla de Recuperació, les seues polítiques palanca i els seus components:

1. Principalment, a través de les Convocatòries, publicades per ministeris, les empreses públiques estatals, les comunitats autònomes i els ajuntaments i altres entitats locals.
2. A través dels PERTE, que són grans projectes estratègics que exigeixen la col·laboració entre administracions, empreses i centres d'investigació
3. A través de les Manifestacions d'interès, que són consultes realitzades pels diferents ministeris per a analitzar emergents àmbits d'actuació.

Com indica el Govern d'Espanya, els PERTE (Projectes Estratègics per a la Recuperació i Transformació Econòmica)[33] són un nou instrument de col·laboració públic privada en els quals col·laboren les diferents administracions públiques, empreses i centres d'investigació. El seu objectiu és impulsar grans iniciatives que contribuïsquen clarament a la transformació de l'economia espanyola. Fins a gener de 2023 el Govern havia aprovat un total d'12 projectes estratègics per a la recuperació i transformació econòmica (PERTE), entre ells, el PERTE d'Economia Social i de les Cures[34], aprovat pel Consell de Ministres del 31 de maig de 2022.

Els seus dos objectius generals són l'Impuls i desenvolupament de l'Economia Social espanyola i el seu potencial transformador i el Desenvolupament i impuls de serveis avançats en l'àmbit de les cures accessibles i centrades en les persones, a través de l'Economia Social. Un tercer objectiu estratègic és la Creació d'un hub d'avantguarda per a focalitzar i difondre el coneixement d'aquest model econòmic. Es troba dotat amb 800 Milions de € i s'articula entorn de 9 línies d'actuació. Liderat per un Comissionat per a l'economia social, dependent del Ministeri de Treball i Economia Social, implicarà 12 Ministeris.

L'economia social en la política de reconstrucció europea

En aquesta nova agenda europea, l'economia social rep un nou impuls, fins al punt que alguns indiquen que ens trobem en l'actualitat davant un autèntic "Momentum" o "Annus mirabilis" de l'economia social en l'agenda europea, amb una atenció inèdita per part dels poders públics, tant en termes declaratius de gran importància com d'iniciatives de polítiques públiques d'ampli abast.

Tres són les fites principals aprovats entre desembre de 2021 i desembre de 2022 per la Comissió Europea:

1. La Comunicació "Construir una economia que funcione per a les persones: un pla d'acció per a l'economia social", aprovada per la Comissió Europea el 9 de desembre de 2021 amb la denominació de Pla d'acció europeu per a l'economia social[35],

2. La Comunicació "Pla d'Acció del Pilar Europeu de Drets Socials", 4.3.2021 COM (2021) 102 final[36]. Aquest Pilar Europeu recull referències explícites a l'economia social.

3. El 'Transition Pathway' sobre Economia Social i Proximitat[37], en el marc de l'Estratègia Industrial Europea, presentat el 14.11.2022 a Brussel·les, el tercer Pathway dels quals s'han activat fins ara dels 14 clústers industrials existents. Aquests Transition Pathway són accions de gran envergadura de la Comissió Europea en el marc de la seua Política Industrial[38], una cosa poc comuna en les polítiques dels Estats membres.

El Pla d'acció europeu per a l'Economia Social

El Pla d'acció europeu per a l'economia social (EAP-SE) constitueix, sens dubte, el principal referent. El Pla es compon d'un document central al qual s'uneixen altres documents annexos, un de treball (Commission Staff Working Document SWD (372) final) i un altre d'avaluació, amb àmplia documentació.

33.- https://planderecuperacion.gob.es/sites/default/files/2022-06/Preguntas_y_respuestas_PERTE_09062022.pdf

34.- PERTE de Economía Social y de los Cuidados, Memoria completa, Ministerio de Trabajo y Economía Social - 09 de junio 2022,https://www.lamoncloa.gob.es/consejodeministros/resumenes/Documents/2022/210622-perte-economia-social-y-de-los-cuidados-memoria-completa.pdf

35.- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0778&qid=1644937802979

36.- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX:52021DC0102

37.- https://www.youtube.com/watch?v=piHYt4Khtj0

38.-https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_en?fbclid=IwAR0rMXA-SmIXlPlq0gos1-YqSKtYhYjeiv1xJ6_MXHrWwor0NqAaI1Fju24

Aquest Pla ha sigut objecte d'un ampli procés de consulta, tant ex-ante, amb el Grup d'experts GECES i altres Stakeholders, en reunions científiques i esdeveniments, amb declaracions de governs i institucions, així com ex-post, amb Dictàmens del Comité Econòmic i Social Europeu, Comité de les Regions i del Parlament Europeu.

L'horitzó temporal de l'EAPSE és fins a 2030. Estableix que, en 2025, la Comissió realitzarà un balanç de l'aplicació del pla d'acció i publicarà un informe d'avaluació.

El Pla d'acció europeu compta amb 3 àrees prioritàries i quasi quaranta mesures. Els seus eixos principals són els següents:

Taula 6. Pla d'Acció Europeu per a l'Economia Social: àrees prioritàries, objectius i mesures

Àrea 1: Sensibilització i reconeixement sobre l'ES - Impulsar la visibilitat de l'economia social i obtindre noves dades sobre ella - Promoure un impacte positiu de l'economia social entre nous públics, inclosos els joves *Mesures:* → Establiment d'una definició "clara i inclusiva" de l'Economia Social a Europa → Desenvolupament d'estudis sobre l'Economia Social a Europa, especialment Estadístiques → Desenvolupament d'accions de comunicació i congressos
Àrea 2: Crear ecosistemes/marcs reglamentaris i jurídics necessaris per al desenvolupament de l'ES - Garantir que els marcs institucionals polític i jurídic (frameworks) siguen els adequats perquè l'economia social prospere, abordant la diversitat de les seues formes jurídiques i considerant la política fiscal, les etiquetes (labels) o sistemes de certificació, la contractació pública i les ajudes d'estat *Mesures:* → Aprovació d'una Recomanació del Consell Europeu per al desenvolupament de lleis marc específiques i polítiques transversals de suport a l'ES en els diferents Estats membres en 2023. A escala dels Estats membres, mitjançant intercanvis de bones pràctiques, una guia sobre el marc fiscal nacional → En l'àmbit de la regulació de les ajudes d'estat: organització d'actes de sensibilització, publicació de guies perquè les autoritats públiques aprofiten plenament les possibilitats que ofereixen en particular els SIEG i les que permet el RGEC. La Comissió avaluarà la possibilitat de facilitar les normes per a les empreses socials quan es revise el RGEC a la fi de 2023 → En matèria de contractació pública socialment responsable: continuació dels intercanvis de bones pràctiques, sensibilització i formació dels funcionaris públics i les estructures de l'ES, llançament d'una nova iniciativa per a donar suport a la creació de col·laboracions a nivell local, reforç de l'ús de clàusules socials en els procediments de licitació de la Comissió Europea → En matèria de mercats socials: Promoció de l'accés als mercats ("Buy social" iniciative) donant suport a la col·laboració entre entitats de ES i empreses capitalistes → Promoció d'etiquetes (labels) o sistemes de certificació d'economia social, Estudi sobre les etiquetes/certificacions de ES → Promoció de l'economia social a nivell regional i local mitjançant el foment dels intercanvis transfronterers, entre altres accions, → A nivell internacional: promoció de l'ES en els programes de l'Instrument de Preadhesió, de l'Instrument de Veïnatge, Desenvolupament i Cooperació Internacional i millora de l'accés al finançament de les empreses socials als Balcans Occidentals, els països veïns de l'Est i els països mediterranis.
Àrea 3: Oportunitats - Millorar l'accés de l'economia social al finançament, reunint en un únic punt informació rellevant de la UE sobre el finançament, polítiques públiques i iniciatives pertinents - Donar suport als processos d'escalabilitat (scaling-up) de les entitats d'economia social - Maximitzar la contribució de l'economia social a les transicions ecològica i digital *Mesures:* → Millora de l'accés al finançament europeu, millora de l'accés a les ajudes dels diferents països → Desenvolupar nous instruments financers en el marc del programa InvestEU, per a afavorir la mobilització de recursos financers privats cap a les empreses socials → Desenvolupament del mesurament i gestió de l'impacte social perquè els inversors socials valoren millor les seues inversions → Creació d'un nou portal únic de l'economia social de la UE en 2023 (EU Social Economy Gateway) amb informació rellevant sobre finançament, polítiques, xarxes/plataformes i iniciatives de la UE → Millora de les capacitats d'empreses i persones de l'economia social, com a part del Pacte de Capacitats (Pact for Skills) → Organització de cursos de formació per a funcionaris públics sobre diversos temes de rellevància per a l'economia social → Afavorir l'emprenedoria juvenil (Youth Entrepreneurship Policy Academy) → Donar suport al desenvolupament de xarxes representatives de l'economia social → Promoure la internacionalització i el scaling up de l'economia social mobilitzant xarxes com la xarxa Enterprise Europe i la plataforma europea de col·laboració entre clústers → Millora de la contribució de l'economia social a les transicions verda i digital així com a la innovació social, mitjançant el llançament del Transition pathway for the "Proximity and social economy" industrial ecosystem → Donar suport a la innovació social mitjançant la creació d'un "Centre Europeu de Competència per a la Innovació Social"(European Competence Centre for Social Innovation) → Es posarà en marxa un nou sistema de subvencions que facilite la transferència i/o ampliació de la innovació social i es desenvoluparà un Fons Catalitzador Europeu per a la Innovació Social en el marc d'Horitzó Europa per a facilitar les col·laboracions internacionals, l'intercanvi d'experiències, el desenvolupament de capacitats i de xarxes.

El Pla d'acció pretén mobilitzar recursos financers de diverses línies financeres de la Unió Europea com són:

Els fons de cohesió:

- European Social Fund Plus (ESF+),
- European Regional Development Fund (ERDF)
- new European Urban Initiative
- Interreg Europe Programme

Employment and Social Innovation strand under the ESF+

Social Investments and Skills window of InvestEU

Horizon Europe programme

Erasmus+ programme 2021-2027

European Solidarity Corps programme.

Recovery and Resilience Facility

LIFE Programme

European Agriculture Fund for Rural Development, LEADER, new Common Agricultural Policy

Single Market Programme

Digital Europe Programme (DIGITAL)

Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV)

Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF)

Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)

Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument

European Fund for Sustainable Development Plus (EFSD+)

5. Factors que han coadjuvat a l'actual Momentum de l'economia social en la política europea

Cal explicar l'actual situació de l'economia social en l'Agenda europea sobre la base de factors interns i externs a la pròpia Comissió Europea. Quant als factors externs a la Comissió Europea, cal relacionar els següents: 1) després d'una llarga marxa, s'ha aconseguit finalment construir una narrativa sòlida de l'economia social, narrativa que és transversal i acceptable per tot l'arc parlamentari, 2) se ha minimitzat la fragmentació d'actors representatius en l'escena política europea, aconseguint una centralització de la incidència en la plataforma Social Economy Europe, 3) se ha realitzat un sistemàtic i durador treball d'incidència i de co-construcció de la política europea, 4) s'ha teixit una actuació d'incidència envolupant, tant a nivell intern d'institucions europees (Comité Econòmic i social Europeu, Comité de les Regions, Parlament Europeu i GECES) com a nivell extern amb Governs nacionals, Actors de l'economia social i món acadèmic (CIRIEC, EURICSE principalment), i 5) ha existit una influència externa a la Unió Europea per part d'institucions que han desenvolupat dret indicatiu (soflt law), com la OIT, OECD, Nacions Unides - UNTFSSE, GSEF, World Economic Fòrum.

D'altra banda, hi ha hagut factors interns a la pròpia Comissió Europea que l'han feta més receptiva a aquesta major inclusió de l'economia social en l'agenda europea, com han sigut, en primer lloc, la crisis de la covid i els plans de recuperació, de manera que en aquest context de reconstrucció i d'oportunitat s'han hagut de buscar noves respostes, diferents a les utilitzades en l'anterior crisi, la financera de 2008, com eren les polítiques d'austeritat, i en segon lloc, els nous plans de recuperació estan mobilitzant ingents quantitats de fons els quals donen grans oportunitats perquè una part puga aprofitar-se per al foment de l'economia social.

6. Limitacions en relació a la qualificació de 'Momentum' per a l'economia social en l'agenda europea

Si bé és evident que s'han produït significatius avanços quant a la inclusió i al nou espai de l'àmbit de l'economia social en l'agenda de les polítiques públiques europees continuen persistint limitacions d'abast.

En primer lloc, perquè, més enllà d'aquest Pla d'acció europeu (per a l'economia social) i del Pilar Europeu i del Transition Pathway, les referències a l'economia social en les altres polítiques europees continuen sent molt limitades, revelant amb això limitacions quant a la transversalitat (mainstreaming) de l'economia social en les diferents polítiques europees.

En segon lloc, perquè el finançament dirigit a l'àmbit de l'economia social europea es limita a el finançament de fons generals que són susceptibles de ser utilitzats també per les entitats de l'Economia Social. Només en casos puntuals s'aconsegueix alguna priorització en aquests fons per a l'àrea d'economia social i innovació social. Com indiquen entitats i organismes com el Comité econòmic de les regions o Social Europe, no s'aconsegueix activar un finançament específic i focalitzat per a l'economia social, una línia pressupostària específica amb suficient envergadura i significació. És aquesta una assignatura pendent des dels anys noranta. La dotació en recursos humans (funcionaris) així com el rang i projecció de l'organisme responsable de la Comissió Europea, que centralitze i coordine les polítiques europees en economia social, es troben en consonància amb aquesta manca de dotació pressupostària pròpia.

Una tercera limitació, en la línia de l'anterior quant a la focalització de polítiques cap a l'economia social, radica en l'escàs o nul avanç que planteja en el pla

"Si bé és evident que s'han produït significatius avanços quant a la inclusió i al nou espai de l'àmbit de l'economia social en l'agenda de les polítiques públiques europees continuen persistint limitacions d'abast per a l'economia social".

"Més enllà del Pla d'Acció Europeu per a l'Economia Social, del Pilar Europeu i del 'Transition Pathway', les referències a l'economia social en les altres polítiques europees continuen sent molt limitades".

"No s'aconsegueix activar un finançament o línia pressupostària específica per a l'economia social, amb suficient envergadura i significació, i no s'avança cap a una regulació de les formes jurídiques ni d'un estatut marc de l'economia social".

"El Pla d'acció europeu continua impregnat de la tradicional visió liberal de la política europea, basada en els mercats privats i la defensa de la competència. Aquest element ha contribuït al fet que les noves polítiques europees hagen tingut un caràcter marginador cap a l'economia social".

jurídic: no s'avança cap a una regulació de les formes jurídiques ni d'un estatut marc de l'economia social. Sí que és necessari reconéixer que realitza un avanç quant a la conceptualització de l'àmbit de l'economia social i de les empreses socials, contribuint via política indicativa (soft law) a recomanar i orientar. No obstant això, en nombrosos Estats membres aquest assumpte està ja madur, amb lleis d'economia social que poden contribuir a avançar en aquest àmbit.

En quart lloc, perquè aquest Pla d'acció europeu continua impregnat de la tradicional visió liberal de la política europea, basada en els mercats privats i la defensa de la competència. Aquest element ha contribuït al fet que les noves polítiques europees hagen tingut un caràcter marginador cap a l'economia social, la qual cosa ha succeït amb més virulència durant la primera dècada d'aquest segle, amb seriosos obstacles jurídics (fiscalitat de cooperatives considerada com a ajudes d'estat, directiva de serveis, etc.).

Una cinquena limitació del Pla d'acció europeu radica en el fet que no estableix ni indicadors ni mecanismes de seguiment i avaluació del Pla.

I finalment, però no per això menys important, la gran majoria de mesures establides en el Pla d'acció europeu ja existien amb anterioritat, com s'ha argumentat en el present document, evidenciant l'existència ja des de la dècada passada del que hem denominat Estratègia europea de l'economia social. El Pla d'acció europeu a penes estableix noves mesures i estratègies, limitant-se a realitzar desenvolupaments parcials d'una arquitectura de política pública ja existent.

Referències bibliogràfiques

Chaves, R. & Zimmer, A. (2017): *The Third Sector in Spain and Europe: crisis, barriers in its development and resilience strategies in the social action, culture and sport sectors*, Publications of the University of Valencia, Valencia.

Chaves Avila, R. (dir) (2020): *La nueva generación de políticas de fomento de la economía social en España*. Valencia: Tirant lo blanc editorial.

--, Monzón, J.L. (2018a): "The Social Economy Facing Emerging Economic Concepts: Social innovation, social responsibility, collaborative economy, social enterprises and solidarity economy", *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, 93, 5-50.

--, Monzon, J.L. (2018b): *Best Practices in Public Policies Regarding the European Social Economy Post the Economic Crisis*, European Economic and Social Committee: Brussels, Belgium.

--, Savall-Morera, T. (2019): "The Social Economy in a Context of Austerity Policies: The tension between political discourse and implemented policies in Spain", *Voluntas*, 30, 487-498.

--, Savall-Morera, T. (2020): "La política de la Economía Social en la era Covid-19". En: Bretos, I. & Marcuello, C. (2020): *Informe de la Economía Social en Aragón 2019*: (No. BOOK-2020-135). Universidad de Zaragoza, Zaragoza.

--, R. Y GALLEGO-BONO, J. R. (2020) "Transformative Policies for the Social and Solidarity Economy". *Sustainability*, Nº 12(10), pp. 4059.

--, R., VIA-LLOP, J. Y GARCIA-JANÉ, J. (2020): *La politica pública de fomento de la economía social y solidaria en Barcelona (2016-2019)*. UNRISD Working Paper Nº5.

Costas, A. (2020): "A new post-pandemic social contract. The role of the Social Economy", *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, 100, 11-29. DOI: 10.7203/CIRIEC-E.100.18715.

European Commission (2021): *Building an economy that works for people: an action plan for the social economy*, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, European Commission (accessed on 1.3.2022: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1537&langId=en)

Haarich, S., Holstein, F., Spule, S., Galera, G., Franchini, B., Borzaga, C., Chiomento, S., Scheck, B., Salvatori, G. (2020): *Impact of the European Commission's Social Business Initiative (SBI) and its Follow-up Actions*. Study for DG Employment, Social and Inclusion, European Commission

Monzón, J.L. & Chaves, R. (2017): *Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union*, Brussels: European Economic and Social Committee, CIRIEC.

OECD (Noya, A. et al) (2020): *Social economy and the COVID-19 crisis: current and future roles*, OECD Publishing.

Social Economy Europe (2020): *Social Economy Europe's letter to the European Commission for a strong commitment to the social economy* (accessed on 1.9.2020: https://www.socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2020/04/Carta-abierta-de-SEE-a-los-l%c3%adderes-Europeos-Tiempo-para-la-solidaridad.pdf)

UNTFSSE - UN Inter-Agency Task Force on Social and Solidarity Economy: Geneva, Switzerland.

UNTFSEE (2020): *What role for the SSE in the post COVID-19 crisis recovery? Official statement,* (accessed on 1.9.2020: https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/publications/WCMS_748794/lang--en/index.htm)

UN General Assembly (2015): *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*, UN General Assembly: Geneva, Switzerland.

Utting, P. (Ed.) (2015): *Social and Solidarity Economy: Beyond the Fringe*, ZedBooks: London, UK.

COMUNICACIÓ DE LA COMISSIÓ AL PARLAMENT EUROPEU, AL CONSELL, AL COMITÉ ECONÒMIC I SOCIAL EUROPEU I AL COMITÉ DE LES REGIONS

Construir una economia que funcione per a les persones: un Pla d'Acció per a l'Economia Social

1. Introducció

Cada dia, unes 2,8 milions d'entitats de l'economia social a Europa[1] aporten solucions concretes i innovadores als principals reptes als quals ens enfrontem. Creen i mantenen llocs de treball de qualitat, contribueixen a la inclusió social i a la integració en el mercat laboral de grups desfavorits i a la igualtat d'oportunitats per a tots, impulsen el desenvolupament econòmic i industrial sostenible, promouen la participació activa dels ciutadans en les nostres societats, exerceixen un paper important en els sistemes de protecció social europeus i revitalitzen les zones rurals[2] y despoblades d'Europa[3].

Durant la pandèmia de COVID-19, moltes entitats de l'economia social han estat en l'avantguarda de la lluita contra la crisi. Han fabricat màscares, han donat suport a l'educació digital en línia, han ajudat a les persones que necessitaven ajuda i han prestat ajuda de proximitat a les comunitats locals.

Alguns sectors de l'economia social contribueixen a les transicions ecològica i digital mitjançant el subministrament de béns i serveis sostenibles i la reducció de la bretxa digital. Els seus models de negoci participatiu, que tenen en compte les necessitats dels ciutadans, els empleats i altres parts interessades, contribueixen a garantir que les transicions siguen justes.

A més, l'economia social contribueix a la diversitat de formes d'empresa que existeixen a Europa, la qual cosa redunda en una oferta més variada per als consumidors i una major qualitat dels productes i serveis. L'economia social suposa una important contribució al PIB dels països en els quals està més desenvolupada, per exemple, el 10 % a França[4]. Per això constitueix el nucli de l'ecosistema «Economia de proximitat i social», un dels catorze ecosistemes industrials identificats en l'actualització de l'estratègia industrial de la UE[5].

L'economia social pot ajudar a aplicar els principis del pilar europeu de drets socials i complir el Pla d'Acció de 2021 i els objectius principals de la UE per a 2030, per exemple, l'augment de la taxa d'ocupació i la reducció del nombre de persones en risc de pobresa i exclusió social. L'economia social ocupa uns 13,6 milions de persones; l'ocupació remunerada varia entre el 0,6 % i el 9,9 % segons l'Estat membre[6]. Això posa de manifest la desigualtat en el desenvolupament de l'economia social dins de la UE, però també revela que

1.- Xifra corresponent a l'Europa dels Vint-i-huit. Vegeu Monzón, J.L. y Chaves, R.: Evolución reciente de la economía social en la Unión Europea, Comité Económico y Social Europeo, 2017, p. 66.

2.- Vegeu: Una visión a largo plazo para las zonas rurales [COM(2021) 345 final].

3.- Krlev, G.; Pasi, G.; Wruk, D. y Bernhard, M.: Reconceptualising the Social Economy, Stanford Social Innovation Review, 2021

4.- https://www.economie.gouv.fr/leconomie-sociale-et-solidaire.

5.- L'estratègia industrial actualitzada de la UE proposa catorze ecosistemes industrials per a tindre en compte les noves circumstàncies després de la crisi de la COVID-19 i té per objecte impulsar la transformació cap a una economia més sostenible, digital, resilient i competitiva a escala mundial [COM(2021) 350 final].

6.- Vegeu Monzón, J.L. y Chaves, R.: Evolución reciente de la economía social en la Unión Europea, Comité Económico y Social Europeo, 2017, p. 69.

existeix un important potencial econòmic i de creació d'ocupació sense explotar en l'economia social de diversos Estats membres i regions si s'adopten mesures adequades.

L'economia social complementa les accions dels Estats membres per a prestar serveis socials de qualitat de manera rendible. També complementa els seus esforços per a integrar als joves i als grups desfavorits (p. ex., les persones amb discapacitat, les persones majors, els aturats de llarga duració, els migrants, les persones d'origen racial o ètnic minoritari -especialment els romanís- i les famílies monoparentals) en el mercat laboral i en la societat en general[7]. Per exemple, l'economia social contribueix a bastir ponts per a la integració de les persones amb discapacitat en el mercat laboral obert i presta serveis essencials que els ajuden a portar una vida independent. A més, l'economia social contribueix a millorar la igualtat de gènere. D'una banda, moltes dones tenen accés al mercat laboral gràcies a llocs de treball creats per l'economia social i, per una altra, els serveis socials i assistencials que presta l'economia social permeten a les dones accedir al mercat laboral més ampli.

Així mateix, l'economia social contribueix a l'execució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)[8] a escala de la UE i mundial. Això es deu al fet que exerceix un paper actiu a escala mundial en la reducció de la pobresa, impulsant així la transició cap a ciutats i comunitats sostenibles, un consum i una producció responsables i unes finances sostenibles. Per consegüent, les organitzacions col·laboratives i sense ànim de lucre són un pilar clau de la resiliència social i econòmica d'Europa[9].

L'economia social té el potencial de reformar l'economia després de la COVID-19 mitjançant models econòmics inclusius i sostenibles que conduiran a una transformació ecològica, econòmica i social més justa.

El Mecanisme de Recuperació i Resiliència ofereix als Estats membres importants oportunitats per a dur a terme reformes i inversions a través de l'emprenedoria social i inclusiva. A més, alguns Estats membres han indicat el caràcter prioritari de l'economia social i l'emprenedoria inclusiva en els seus plans nacionals de recuperació i resiliència. La Comissió supervisarà i farà costat als Estats membres en l'aplicació dels seus respectius plans.

L'economia social exerceix un paper clau en la transició cap als llocs i les formes de vida més bells, sostenibles i inclusius que promou la Nova Bauhaus Europea[10], i aporta nous enfocaments i solucions interdisciplinàries adaptats a les necessitats i les aspiracions de les comunitats locals.

No obstant això, una part d'aquest potencial continua estant infrautilitzat. Massa persones encara no coneixen l'economia social[11]. Molts consumidors volen comprar de manera més responsable[12] pel que fa a l'origen dels béns i serveis que adquireixen, però no necessàriament saben com. Les entitats de l'economia social no sempre disposen fàcilment d'un capital invertit de manera pacient i a llarg termini. Les autoritats públiques no aprofiten plenament les possibilitats existents per a facilitar l'accés de les empreses socials a la contractació pública o al finançament, ni la flexibilitat que ofereixen les actuals normes de la UE sobre ajudes estatals. Al no ser compreses i reconegudes prou, les entitats de l'economia social tenen dificultats per a desenvolupar i ampliar les seues activitats i, per tant, es veuen impedides de tindre un impacte econòmic i social encara major. Necessiten més i millor suport per a créixer i prosperar.

Per a optimitzar el potencial de l'economia social en el mercat únic, han de realitzar-se majors esforços per a reproduir les experiències reeixides en tots els Estats membres i, quan siga possible, per a ajudar les empreses socials a passar de l'àmbit local a l'europeu, fins i tot mitjançant l'ús d'eines digitals.

7.-La importància de l'economia social també es destaca en el Pla d'Acció de la Comissió en matèria d'Integració i Inclusió per a 2021-2027 [COM(2020) 758 final].

8.- https://sdgs.un.org/goals.

9.- COM(2020) 493 final.

10.- COM(2021) 573 final.

11.- Existeix un reconeixement escàs o nul del concepte d'economia social en almenys deu països de la UE. Vegeu Monzón, J.L. y Chaves, R.: Evolución reciente de la economía social en la Unión Europea, Comité Económico y Social Europeo, 2017, p. 35.

12.- Per exemple, una enquesta de l'Eurobaròmetre de març de 2020 va revelar l'opinió compartida que una de les maneres més eficaces d'abordar els problemes mediambientals era «canviar la nostra manera de consumir» i «canviar la nostra manera de produir i comerciar».

El present pla d'acció té per objecte fomentar la innovació social, donar suport al desenvolupament de l'economia social i impulsar el seu poder transformador social i econòmic. Proposa una sèrie d'accions per al període 2021-2030. Es basa en la Iniciativa en favor de l'emprenedoria social[13] i la Iniciativa sobre les empreses emergents i en expansió[14]. S'ha elaborat a través d'un procés obert i inclusiu durant un període de dos anys[15].

2. Definició de l'Economia Social

L'economia social abasta una sèrie d'entitats amb diferents models de negoci i organitzatius. Operen en una àmplia varietat de sectors econòmics: l'agricultura, la silvicultura i la pesca, la construcció, la reutilització i la reparació, la gestió de residus, el comerç majorista i minorista, l'energia i el clima, la informació i la comunicació, les activitats financeres i d'assegurances, les activitats immobiliàries, les activitats professionals, científiques i tècniques, l'educació, les activitats sanitàries i socials, les arts, la cultura i els mitjans de comunicació.

En el context del present pla d'acció i de les iniciatives connexes de la UE, l'economia social abasta entitats que presenten els següents principis i característiques comunes principals: la primacia de les persones i de la finalitat social o mediambiental sobre el benefici, la reinversió de la majoria dels guanys i els excedents per a realitzar activitats en favor dels membres/usuaris («interés col·lectiu») o de la societat en general («interés general») i una governança democràtica o participativa.

Tradicionalment, el terme «economia social» es refereix a quatre tipus principals d'entitats que subministren béns i serveis als seus membres o a la societat en general: les cooperatives, les mutualitats, les associacions (incloses les organitzacions benèfiques) i les fundacions. Són entitats privades, independents de les autoritats públiques i amb una forma jurídica determinada.

En general, en l'actualitat es considera que les empreses socials[16] formen part de l'economia social. Les empreses socials operen proporcionant béns i serveis per al mercat de manera emprenedora i sovint innovadora, amb objectius socials o mediambientals com a motor de la seua activitat comercial. Els beneficis es reinverteixen principalment per a aconseguir el seu objectiu social. La seua forma d'organització i propietat també es basa en principis democràtics o participatius o se centra en el progrés social[17]. Les empreses socials adopten diverses formes jurídiques en funció del context nacional.

Algunes parts interessades, països i organitzacions internacionals també utilitzen termes com a «empreses de l'economia social», «empreses socials i solidàries» i «tercer sector»[18] per a referir-se a les entitats de l'economia social. Les empreses socials d'integració laboral són un tipus d'empresa social comuna en tota Europa. S'especialitzen a oferir oportunitats de treball a les persones desfavorides.

La majoria de les accions proposades en el present pla d'acció són aplicables a totes les entitats de l'economia social, encara que algunes poden ser específiques de l'una o l'altra categoria.

13.- COM(2011) 682 final.

14.- COM(2016) 733 final.

15.- SWD(2021) 373.

16.- Des de la Iniciativa en favor de l'emprenedoria social, el terme «empresa social» s'ha utilitzat en una sèrie de textos jurídics de la UE amb finalitats de finançament. Vegen-se les definicions del Reglament (UE) núm. 1296/2013 relatiu a un Programa de la Unió Europea per a l'Ocupació i la Innovació Social; el Reglament (UE) núm. 346/2013, sobre els fons d'emprenedoria social europeus; el Reglament (UE) 2021/1057 pel qual es crea el Fons Social Europeu Plus.

17.- COM(2011) 682 final.

18.- Per exemple, l'Organització Internacional del Treball..

3.- Crear el marc adequat per al desenvolupament de l'economia social

3.1. Desenvolupament dels marcs polítics i jurídics

Les dades demostren la importància de millorar l'«entorn propici» per al desenvolupament de l'economia social. Com confirmen els investigadors[19] y las parts interessades[20], els marcs polítics i jurídics formen part integrant d'aquest entorn, però adaptar-los a les necessitats de l'economia social no és tasca fàcil.

El caràcter intersectorial de l'economia social i el fet que abaste diferents tipus d'entitats són reptes importants per a les autoritats públiques, la qual cosa dificulta el desenvolupament d'un enfocament eficaç. Els punts d'entrada únics i ben definits de les administracions públiques són escassos. Sovint, a les entitats de l'economia social els resulta difícil triar una forma jurídica entre una diversitat d'opcions que no s'adapten plenament a les seues necessitats.

El desenvolupament de marcs coherents per a l'economia social implica tindre en compte la seua naturalesa i necessitats específiques pel que fa a nombroses polítiques i disposicions horitzontals i sectorials, com les relatives a la fiscalitat, la contractació pública, la competència, el mercat social i laboral, l'educació, les capacitats i la formació, l'atenció sanitària i els serveis assistencials, el suport a les petites i mitjanes empreses (pimes) i l'economia circular, entre altres.

Per exemple, la fiscalitat és una política important per a l'economia social. Pocs països han desenvolupat un marc fiscal específic i coherent per a les empreses socials. Molts ofereixen incentius que van des d'exempcions de l'impost de societats sobre els beneficis no distribuïts fins a exempcions o tipus reduïts de l'IVA, reduccions o subvencions dels costos de la seguretat social i reduccions fiscals per a donants privats i institucionals[21]. No obstant això, l'accés a aquests incentius pot ser complex, i les diferents accions no sempre es coordinen adequadament.

Les polítiques públiques sectorials també són pertinents per a les entitats de l'economia social, que són socis importants de les autoritats públiques per a la prestació de serveis socials, sanitaris i assistencials. Tenint en compte de l'envelliment de la població, l'economia assistencial s'està ampliant i està oferint oportunitats d'ocupació. No obstant això, els treballadors que presten serveis en aquests sectors (la mà d'obra dels quals és predominantment femenina) s'enfronten a nombrosos reptes en termes de salaris baixos i condicions de treball precàries. La nova estratègia assistencial europea anunciada per a 2022, brindarà, entre altres coses, una oportunitat per a impulsar l'economia assistencial i donar més importància al gran valor afegit de l'economia social en aquest sector, fins i tot per a contribuir a la millora de les condicions de treball.

En elaborar marcs polítics i jurídics adequats, les autoritats públiques han de tindre en compte la diversitat de formes jurídiques que pot adoptar l'economia social. Encara que les cooperatives, les mutualitats, les fundacions, les associacions i les empreses socials tenen molt en comú, també tenen objectius i modalitats de funcionament diferents i enfronten obstacles específics.

Dins de l'economia social, les cooperatives representen una forma ben definida de model de negoci de l'economia social. Són gestionades pels productors, els usuaris o els treballadors i es regeixen per la regla de «un membre, un vot»[22]. Han demostrat la seua capacitat per a adaptar-se al llarg del temps i als diferents sectors i per a oferir solucions innovadores als reptes socials. No obstant això, les cooperatives afirmen que, a causa de la seua estructura de propietat, els resulta més difícil obtindre inversions en capital. El suport financer i no financer específic pot resultar crucial quan es creen cooperatives després de la compra per part dels treballadors d'una empresa[23] per a preservar els llocs de treball i la continuïtat d'una activitat econòmica viable.

19.- P. ej., Jenkins, Hamish; Yi, Ilcheong; Bruelisauer, Samuel y Chaddha, Kameni: Directrices para gobiernos locales sobre políticas en favor de la economía social y solidaria, UNRISD, Ginebra, 2021; cooperación entre la UE y la OCDE en materia de emprendimiento social (p. ej., la herramienta Better Entrepreneurship Policy, notas y exámenes exhaustivos de las políticas para los Estados miembros), y Borzaga, C.; Galera, G.; Franchini, B.; Chiomento, S.; Nogales, R., y Carini, C.: Las empresas sociales y sus ecosistemas en Europa — Informe comparativo, Comisión Europea, Luxemburgo, 2020.

20.- SWD (2021) 373.

21.- Borzaga, C.; Galera, G.; Franchini, B.; Chiomento, S.; Nogales, R., y Carini, C.: Las empresas sociales y sus ecosistemas en Europa — Informe comparativo, Comisión Europea, Luxemburgo, 2020, p. 177.

22.- En 2003, es va crear una forma jurídica de la UE per a les societats cooperatives europees [Reglament (CE) n.o 1435/2003]. Aquest Reglament crea una forma de societat cooperativa europea per a les cooperatives que exerceixen activitats en més d'un país de la UE. També proporciona una base jurídica per a altres empreses que desitgen agrupar-se. La Directiva 2003/72/CE del Consell, per la qual es completa l'Estatut de la societat cooperativa europea, pel que fa a la implicació dels treballadors complementa aquest Reglament.

Les mutualitats afirmen que les normes en vigor no tenen prou en compte el seu caràcter no lucratiu. Per aquest motiu, la Comissió sensibilitzarà a les autoritats nacionals sobre les especificitats del model mutualista i sobre les possibilitats de reduir la càrrega administrativa[24].

Les fundacions i les associacions de l'economia social expliquen que tenen dificultats per a gaudir plenament dels beneficis del mercat únic. Per exemple , les associacions s'enfronten a limitacions en operar a escala transfronterera. Aquesta qüestió s'aborda en el projecte d'informe del Parlament Europeu amb recomanacions destinades a la Comissió sobre un estatut per a les associacions i les organitzacions sense ànim de lucre transfrontereres europees que hauria d'adoptar-se pròximament[25]. Per a comprendre millor els problemes als quals s'enfronten les associacions, la Comissió posarà en marxa un estudi que oferirà una anàlisi comparativa dels règims jurídics i el panorama de les associacions a la UE.

De la mateixa manera, les fundacions denuncien qüestions relacionades amb el tractament fiscal de les donacions transfrontereres a organismes d'utilitat pública[26] d'altres Estats membres. Conformement al principi del Tractat relatiu a la lliure circulació de capitals i a la no discriminació[27] i a les sentències pertinents del Tribunal de Justícia de la Unió Europea[28], els donants han d'elaborar una anàlisi de comparabilitat[29] en cada cas concret per a obtindre avantatges fiscals per a les seues donacions transfrontereres. No obstant això, en la pràctica, els procediments que apliquen els Estats membres augmenten els costos de conformitat i administratius i creen incertesa tant per a les entitats filantròpiques com per als donants. La Comissió Europea pot incoar procediments d'infracció quan els obstacles a les activitats transfrontereres sorgeixen de la falta de transposició, l'incompliment o l'aplicació incorrecta de la legislació de la UE.

Des de 2011, diversos Estats membres han establit marcs jurídicos i polítiques específics relacionats amb les empreses socials i l'economia social[30]. A més de contribuir al seu reconeixement, en alguns casos aquesta iniciativa ha donat lloc a altres avanços positius, com la creació d'unitats ministerials específiques i el reforç del diàleg entre les parts interessades i les autoritats públiques. En alguns països s'han desenvolupat etiquetes o sistemes de certificació que poden beneficiar a les entitats de l'economia social i facilitar-los l'accés a polítiques específiques i la concessió d'un tractament específic[31]. L'èxit de les reformes podria servir d'inspiració a altres Estats membres.

La Comissió ha desenvolupat una sèrie d'eines i recursos per a fer costat als Estats membres i l'aprenentatge mutu entre els responsables polítics. La Comissió, en col·laboració amb l'Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmics (OCDE), està elaborant directrius sobre marcs jurídicos adequats per a les empreses socials, que es publicaran en 2022. La Comissió també ha publicat recentment una guia i una recopilació de bones pràctiques en matèria de

23.- La compra d'empreses per part dels treballadors pot ser una forma eficaç d'eixir de la crisi empresarial i dels problemes de transmissió generacional de les empreses.

24.- Per exemple, la Comissió explicarà com pot reduir-se la càrrega administrativa de les assegurances mútues en el marc millorat de proporcionalitat proposat en la revisió de Solvència II [COM(2021) 581].

25.- Informe basado en el artículo 225 del TFUE (procedimiento de iniciativa legislativa), referencia 2020/2026 (INL), Comisión de Asuntos Jurídicos - Informe Lagodinsky.

26.- Les organitzacions d'utilitat pública són entitats l'estatut de les quals els permet rebre donacions de particulars i societats com a incentius fiscals, o desgravacions fiscals directament relacionats amb les seues activitats. Per a beneficiar-se d'aquest estatut, l'entitat ha de complir una sèrie de requisits que poden dividir-se en tres categories generals: els requisits relacionats amb l'absència d'ànim de lucre, els relacionats amb la finalitat i els relacionats amb la utilitat pública (és a dir, que beneficien a un públic ampli i inclusiu). Vegeu OCDE, Taxation and Philanthropy [«Fiscalidad y filantropía»], Análisis de políticas fiscales de la OCDE n.º 27, París, 2020.

27.- Confirmat per les següents sentències del Tribunal de Justícia de la Unió Europea: sentència de 14 de setembre de 2006, Centre di Musicologia Walter Stauffer, C-386/04; sentència de 27 de gener de 2009, Persche, C-318/07; sentència de 10 de febrer de 2011, Missionswerk, C-25/10.

28.- Sentència de 14 de setembre de 2006, Centre di Musicologia Walter Stauffer, assumpte C-386/04; sentència de 27 de gener de 2009, Persche, assumpte C-318/07; sentència de 10 de febrer de 2011, Missionswerk, assumpte C-25/10.

29.- El procés a través del qual les autoritats tributàries nacionals tracten el reconeixement de l'equivalència d'una organització d'utilitat pública establida en altres Estats membres de la UE.

30.- Vegeu Borzaga, C.; Galera, G.; Franchini, B.; Chiomento, S.; Nogales, R., y Carini, C.: Las empresas sociales y sus ecosistemas en Europa — Informe comparativo, Comisión Europea, Luxemburgo, 2020.

31.- Per exemple, l'«empresa solidària d'utilitat social» (ESUS) francesa i l'estatut de «empresa social» introduït per Bulgària, Itàlia, Romania i Eslovàquia.

contractació pública socialment responsable[32]. Tot aquest material i aquesta experiència poden ajudar els Estats membres a millorar els seus marcs nacionals i regionals. Els Estats membres també tenen l'oportunitat d'adquirir coneixements tècnics a mesura a través de l'Instrument de Suport Tècnic.

La Comissió fomentarà l'aprenentatge mutu i proporcionarà orientacions i suport als Estats membres mitjançant:

– l'organització, a partir de 2022, de seminaris web i tallers per a funcionaris públics basats en exercicis de mapatge i la recopilació i l'intercanvi de bones pràctiques en relació amb diversos àmbits polítics, com les ajudes estatals, la fiscalitat, la inversió social, les transferències d'empreses als empleats, les etiquetes i els sistemes de certificació i el mesurament de l'impacte social;

– la publicació d'orientacions sobre els marcs fiscals pertinents per a les entitats de l'economia social, sobre la base de les anàlisis disponibles i les aportacions de les autoritats dels Estats membres i de les parts interessades de l'economia social;

– la publicació d'orientacions que aclarisquen les normes existents sobre el tractament fiscal de les donacions transfrontereres per a causes d'utilitat pública que afecten les fundacions i les associacions i l'aplicació del principi de no discriminació amb els Estats membres;

– la posada en marxa d'un estudi sobre les etiquetes i els sistemes de certificació nacionals de l'economia social en el qual es descriguen les etiquetes i els sistemes existents en els Estats membres, s'identifiquen bones pràctiques i es definisquen les característiques i els criteris comuns. També tractarà de proporcionar un enfocament i unes orientacions comunes als Estats membres i d'estudiar la possibilitat d'un reconeixement mutu voluntari.

Paral·lelament a la realització d'aquestes accions, amb la finalitat de proporcionar un enfocament global de l'economia social i facilitar el seu desenvolupament uniforme en tots els Estats membres i les regions de la UE, la Comissió proposarà en 2023 una Recomanació del Consell sobre el desenvolupament d'un marc de condicions per a l'economia social. En aquesta Recomanació:

– convidarà als responsables polítics a adaptar millor els marcs polítics i jurídics a les necessitats de les entitats de l'economia social;

– formularà recomanacions en relació amb polítiques específiques, com la política d'ocupació, les ajudes estatals, la contractació pública, la fiscalitat, la investigació, l'educació, les capacitats i la formació, l'assistència i els serveis socials, i proporcionarà suport financer i no financer adaptat a totes les etapes del cicle de vida de les empreses, així com estadístiques;

– destacarà com les estructures institucionals i la participació de les parts interessades poden facilitar el treball de les entitats de l'economia social.

3.2. Economia social i ajudes estatals

El suport financer públic exerceix un paper important en la posada en marxa i el desenvolupament dels agents de l'economia social. El control de les ajudes estatals pretén mantindre un equilibri entre aquest suport i la competència lleial. Existeixen diversos reptes i oportunitats per a les parts interessades de l'economia social.

Un problema és que les autoritats públiques i els beneficiaris sovint no trauen el major profit de les possibilitats d'ajuda estatal existents. Les parts interessades assenyalen que les autoritats públiques sovint limiten innecessàriament l'import de l'ajuda que concedeixen a les empreses socials al límit general de minimis (200.000 EUR per a un període de tres exercicis) i no contemplen altres possibilitats que serien compatibles amb les normes sobre ajudes estatals, com les ajudes regionals, les ajudes al finançament de risc o les ajudes per a la contractació de treballadors desfavorits, els imports màxims dels quals solen ser més elevats.

A més, les normes vigents de la UE relacionades amb serveis d'interés econòmic general (SIEG)[33] ofe-

32.- https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/tools-public-buyers/social-procurement_es.

33.- En particular, la Decisió 2012/21/UE de la Comissió, de 20 de desembre de 2011, relativa a l'aplicació de les disposicions de l'article 106, apartat 2, del Tractat de Funcionament de la Unió Europea a les ajudes estatals en forma de compensació per servei públic concedides a algunes empreses encarregades de la gestió de serveis d'interés econòmic general.

reixen possibilitats considerables d'ajuda estatal. Les úniques entitats que poden beneficiar-se d'aquesta flexibilitat són aquelles a les quals se'ls ha encomanat una missió específica, és a dir, SIEG. No obstant això, les autoritats públiques no sempre aprofiten plenament aquesta possibilitat, per exemple, en relació amb les activitats de les empreses socials dedicades a l'oferta de treball per a les persones vulnerables. Per consegüent, la Comissió facilitarà l'accés a les orientacions pertinents sobre ajudes estatals i abordarà aquest tema en els seminaris web i els tallers que organitzarà (vegeu la part 3.1).

Un segon problema és que les parts interessades de l'economia social afirmen que la quantia de l'ajuda estatal existent de la qual disposen no sempre és adequada, en particular pel que fa a les ajudes per a l'accés al finançament i les subvencions per a la contractació de treballadors desfavorits regulades pel Reglament general d'exempció per categories («RGEC»)[34]. De fet, hi ha proves que les empreses socials solen tindre majors dificultats per a accedir al finançament que les empreses convencionals (vegeu la secció 4.2).

En la revisió del RGEC que tindrà lloc a causa de la seua expiració a la fi de 2023, la Comissió considerarà si les proves disponibles justifiquen la flexibilització de les normes relacionades amb l'ajuda per a l'accés de les empreses socials al finançament i per a la contractació de treballadors desfavorits o molt desfavorits.

La Comissió demana als Estats membres que facen un millor ús del seu marge de discrecionalitat en definir un SIEG quan resulte apropiat, amb la finalitat de permetre la inclusió de les activitats dutes a terme per empreses socials que puguen acollir-se a l'ajuda. A més, els Estats membres han d'invertir més en formació i desenvolupament de capacitats per a les seues administracions amb la finalitat d'augmentar el seu nivell de coneixement de les normes sobre ajudes estatals.

3.3. Millora de l'accés als mercats: contractació pública socialment responsable

El subministrament de béns i serveis a les autoritats públiques i a les empreses convencionals, així com la cooperació amb elles, és fonamental per al desenvolupament de l'economia social. Genera ingressos i els permet ser autosuficients des del punt de vista financer. Atés que la contractació pública representa el 14 % del PIB[35] europeu, es reconeix en gran manera com un instrument polític clau per a donar suport al desenvolupament de l'economia social i les empreses socials[36].

La revisió de 2014 de les normes de contractació pública de la UE[37] va generar moltes oportunitats perquè les autoritats públiques a tots els nivells utilitzaren la contractació pública per a aconseguir diversos objectius polítics, inclòs el foment de la protecció del medi ambient i la consecució d'objectius socials. Per exemple, les normes esmenten específicament els aspectes socials entre els factors que poden incloure's en els criteris d'adjudicació sobre la base del principi de «oferta econòmicament més avantatjosa». Des de llavors, la Comissió ha adoptat diverses iniciatives per a augmentar la sensibilització sobre el valor afegit de la contractació pública ecològica i socialment responsable, ha proporcionat orientacions i ha difós bones pràctiques. Per exemple, la Comissió ha publicat recentment una guia revisada sobre adquisicions socials[38] amb consells pràctics i exemples.

En els últims anys, algunes autoritats locals i regionals i ciutats s'han adonat del poder de la contractació pública estratègica per a respondre als reptes i les necessitats de la societat i impulsar el canvi sistèmic. No obstant això, la majoria de les licitacions públiques continuen adjudicant-se únicament sobre la base del criteri de preu, i la contractació pública socialment responsable continua sent molt menys coneguda i desenvolupada que la contractació pública ecològica. La

34.- Reglament (UE) núm. 651/2014 de la Comissió, de 17 de juny de 2014, pel qual es declaren determinades categories d'ajudes compatibles amb el mercat interior en aplicació dels articles 107 i 108 del Tractat.

35.- Vegeu COM(2017) 572 final, p. 3.

36.- Varga, E.: How Public Procurement Can Spur the Social Economy, Stanford Social Innovation Review, 2021.

37.- Directiva 2014/24/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de febrer de 2014, sobre contractació pública i per la qual es deroga la Directiva 2004/18/CE.

38.- https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45767?locale=es.

Comissió redoblarà els seus esforços per a destacar els avantatges i formes concretes d'utilitzar els procediments d'adjudicació de contractes públics i concessions per a aconseguir objectius de política laboral i social, millorar les condicions de treball i prestar serveis socials d'alta qualitat.

Paral·lelament, és important millorar la capacitat de les entitats de l'economia social per a participar en la contractació pública i facilitar l'accés dels agents de l'economia social a la contractació privada. Les interaccions amb les empreses convencionals ajuden les entitats de l'economia social a desenvolupar-se i créixer, i aquesta cooperació ha augmentat. No obstant això, hi ha marge per a una integració més sistemàtica en les cadenes de valor de les empreses convencionals i l'associació amb elles per a formular ofertes conjuntes de contractació pública, fins i tot mitjançant la posada a prova de nous projectes en el marc del programa sobre el mercat únic.

La Comissió:

– redoblarà els seus esforços per a augmentar la sensibilització, fomentar l'intercanvi de bones pràctiques i formar tant als funcionaris de contractació pública com a les entitats de l'economia social sobre com utilitzar els procediments de contractació pública i concessions per a aconseguir els objectius de política social. A tal fi, s'organitzaran tallers en els Estats membres;

– posarà en marxa en 2022 una nova iniciativa en el marc del Programa sobre el mercat únic que donarà suport a la creació d'associacions locals i regionals entre les entitats de l'economia social i les empreses convencionals, la qual cosa crearà un mercat de «adquisicions socials» entre empreses;

– millorarà l'ús de clàusules socials en els propis procediments de licitació de la Comissió sempre que siga possible.

Així mateix, la Comissió publicarà un informe per a millorar l'ús de la contractació pública socialment responsable en els Estats membres.

La Comissió demana als Estats membres i a altres autoritats públiques competents que fomenten i supervisen l'adopció de la contractació pública socialment responsable en el seu territori en cooperació amb les parts interessades de l'economia social.

3.4. Promoció de l'economia social a escala regional i local

Els models de negoci de l'economia social aporten valor a les economies i les societats locals en fomentar la seua inclusivitat, resiliència i sostenibilitat. Tenen fortes arrels locals i el seu principal objectiu és servir a la comunitat en la qual tenen la seua seu, mantenint la població, les activitats econòmiques i els ingressos a nivell local. D'aquesta manera, contribueixen a impulsar el desenvolupament econòmic local en sectors d'especial importància per a les regions, per exemple, l'agricultura i la producció d'aliments ecològics en les zones rurals o en l'economia blava. Fomenten el desenvolupament de cadenes de valor curtes que faciliten la producció i el consum locals, i donen suport a l'acció pel clima i l'economia circular. També contribueixen a la prestació de serveis socials que sovint són limitats en les zones rurals i més remotes.

Com es va anunciar en una visió a llarg termini per a les zones rurals de la UE[39], la Comissió adoptarà una sèrie d'accions que permetran als emprenedors i les petites empreses traslladar-se a les zones rurals i contribuir a la seua adaptació a l'entorn econòmic canviant, brindaran oportunitats per a desenvolupar activitats empresarials innovadores, cooperar i agrupar-se, i desenvoluparan nous sectors de l'economia. Es prestarà especial atenció a les cadenes de subministrament curtes de productes agroalimentaris, connectant directament als productors amb els consumidors, i aquesta iniciativa es complementarà amb mesures que fomenten oportunitats d'ocupació i aprenentatge per als joves i el desenvolupament sostenible de la bioeconomia.

Moltes autoritats locals i regionals europees estan facultades per a desenvolupar estratègies i instruments de suport al desenvolupament d'ecosistemes locals i regionals d'economia social. Hi ha marge per a aprofitar millor aquest potencial[40].

L'intercanvi i la cooperació entre les autoritats regionals i locals és una forma eficaç de millorar l'aprenentatge mutu sobre l'economia social. Aquest és especialment el cas de la cooperació transfronterera. S'ofereix suport en el marc del Fons Social Europeu Plus (FSE +), el Fons Europeu de Desenvolupament

39.- COM(2021) 345 final.

40.- OCDE, Regional Strategies for the Social Economy: Examples from France, Spain, Sweden and Poland [«Estrategias regionales para la economía social: ejemplos de Francia, España, Suecia y Polonia»], París, 2020.

Regional (FEDER) i el Fons de Transició Justa per a ajudar les autoritats locals i regionals a reforçar la cooperació amb els agents de l'economia social, també com a part de les estratègies d'especialització intel·ligent. La Plataforma de Transició Justa és una plataforma activa d'intercanvi per a totes les parts interessades de les regions especialment afectades per la transició climàtica, en particular els agents de l'economia social[41]. A més, la Comissió dona suport a l'aprenentatge entre iguals, la cooperació i la creació de comunitats entre les regions i les autoritats locals. Per exemple, la iniciativa Regions de l'Economia Social Europea i les Missions d'Economia Social[42] han donat més importància a l'economia social a escala local i suport financer per a l'organització de sessions d'aprenentatge mutu amb les autoritats locals i les parts interessades de l'economia social. Aquest treball compta a més amb el suport d'iniciatives locals com el Pacte de les Alcaldies de la UE.

La Comissió continuarà desenvolupant aquestes iniciatives de suport a la cooperació transnacional, centrant-se en permetre una transició ecològica i digital justa (vegeu la secció 4.3). També fomentarà l'ús del programa Interreg Europa i de l'Associació d'Especialització Intel·ligent per a l'Economia Social[43] per a fomentar els intercanvis transfronterers i interregionals.

La Comissió:

– farà costat als Estats membres i a les parts interessades per a impulsar l'economia social i la innovació social en les zones rurals a través de la futura xarxa europea de la política agrícola comuna i continuarà integrant les agrupacions empresarials d'innovació social i ecològica[44] en la política europea d'agrupacions industrials per a proporcionar orientació, donar suport a la investigació i el desenvolupament de noves capacitats, intercanviar bones pràctiques i establir xarxes transfrontereres;

– ampliarà la xarxa europea de regions de l'economia social per a reforçar les noves associacions regionals i locals, en particular per a impulsar les transicions digital i ecològica en els territoris.

– impulsarà la creació de xarxes entre les empreses rurals a través de la Xarxa Europea per a les Empreses, així com mitjançant crides a la cooperació interregional a través de les Missions de l'Economia Social Europea. La visió a llarg termini per a les zones rurals posarà l'accent principalment en l'esperit empresarial i l'economia social en les zones rurals.

La Comissió demana als Estats membres que creen punts de contacte locals de l'economia social que exercisquen el paper d'ambaixadors de l'economia social, oferisquen suport interpares, faciliten l'accés al finançament nacional i de la UE i mantinguen contactes amb les autoritats que gestionen els fons europeus.

3.5. La promoció de l'economia social a escala internacional

El canvi climàtic i la degradació del medi ambient, els canvis demogràfics i les desigualtats econòmiques i socials són reptes mundials. La UE i tercers països tenen objectius comuns, integrats en l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible. L'economia social pot ajudar a aconseguir aquests objectius tant dins com fora de la UE. Per tant, les mesures anunciades en les altres seccions del present pla també poden inspirar el suport de l'economia social en països no pertanyents a la UE.

El grau de desenvolupament de l'economia social varia considerablement d'un tercer país a un altre. En alguns, existeixen tradicions arrelades en determinats àmbits de l'economia social. En uns altres, floreixen ecosistemes d'innovació social o d'empreses socials, però en molts altres, els models d'economia social encara estan en embrió. Les parts interessades poden beneficiar-se de l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques, la qual cosa pot ajudar a accelerar les reformes.

41.- Véase https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-platform_es.

42.- Véase https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy-eu_en.

43.- Véase https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/social-economy.

44.- Les agrupacions empresarials d'innovació social i ecològica reuneixen entitats de l'economia social, autoritats locals i institucions d'educació i investigació en una estructura o un projecte gestionat conjuntament. Cooperen en una zona geogràfica concreta per a augmentar la prosperitat econòmica, social i mediambiental local. Els seus àmbits d'activitat són diversos i van des de l'economia circular fins a l'ocupació i la inclusió laboral, l'agricultura sostenible, la incubació d'empreses i el suport social per a l'emprenedoria. Vegeu https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/cluster_en.

Durant l'última dècada, la política de cooperació internacional de la UE ha donat suport al desenvolupament de l'economia social. Per exemple, l'associació de la UE amb l'Aliança Cooperativa Internacional[45] ha millorat la visibilitat i la investigació sobre les cooperatives a tot el món, i ha facilitat el desenvolupament de capacitats i la creació de xarxes. La Comissió també ha finançat diversos programes regionals de desenvolupament de capacitats que secunden i reforcen els ecosistemes d'economia social i d'emprenedoria social[46].

També existeix marge per a reforçar el diàleg i la col·laboració en matèria d'economia social amb socis internacionals clau, com l'OCDE, el Grup de Treball de les Nacions Unides sobre l'Economia Social i Solidària i l'Organització Internacional del Treball. Això contribuirà a reforçar la importància de l'economia social més enllà de les fronteres de la UE i millorarà l'intercanvi de les orientacions i eines polítiques que la Comissió Europea posa a disposició, en particular les elaborades en cooperació amb l'OCDE. La Comissió continuarà treballant sobre la base d'aquestes iniciatives i continuarà promovent l'economia social en l'escena internacional.

En particular, la Comissió:

– promourà el desenvolupament d'accions dirigides a l'economia social i l'emprenedoria social en el marc dels programes de l'Instrument d'Ajuda Preadhesió i dels Instruments de Veïnatge, Cooperació al Desenvolupament i Cooperació Internacional, per exemple, col·laborant amb les delegacions de la UE i les autoritats públiques de països no pertanyents a la UE per a facilitar el desenvolupament de mesures específiques per a l'economia social;

– millorarà l'accés al finançament dels emprenedors socials dels Balcans Occidentals, l'Associació Oriental i el Veïnatge del Sud, posant en marxa accions per a impulsar iniciatives populars i fer costat als intermediaris perquè desenvolupen productes financers adaptats a les necessitats de les entitats de l'economia social.

La Comissió anima a les autoritats públiques de països no pertanyents a la UE a fer ús de les orientacions i eines polítiques de lliure accés en matèria d'economia social facilitades per la Comissió Europea en cooperació amb l'OCDE i la OIT[47].

4. Creació d'oportunitats per al desenvolupament de les entitats de l'economia social

4.1. Suport a les empreses i desenvolupament de capacitats

La majoria de les entitats de l'economia social tenen una forta dimensió empresarial i realitzen una contribució considerable al creixement sostenible i a l'ocupació. Participen en intercanvis comercials i generen ingressos procedents de la venda de béns i serveis. Encara que moltes volen continuar sent xicotetes i locals, algunes podrien desitjar expandir-se a altres mercats de la UE i fora d'ella. Per consegüent, poden beneficiar-se del suport al desenvolupament empresarial per a expandir-se i créixer. No obstant això, els sistemes de suport existents no sempre tenen en compte les característiques especials dels seus models de negoci en termes de governança, assignació de beneficis, condicions de treball i impacte social. A més, els empleats, inclosos els que pertanyen a grups desfavorits, tenen importants necessitats de millora de capacitats i reciclatge professional, com en altres sectors de l'economia. En el context de l'envelliment de la població activa i de l'augment de la fugida de cervells, la transferència intergeneracional de coneixements i l'emprenedoria per part de les persones d'edat avançada poden exercir un paper important.

Els models de negoci de l'economia social poden influir i tindre efectes indirectes en les empreses convencionals. Cada vegada hi ha més empreses que s'acosten als objectius de l'economia social. Per exemple, les «societats de benefici públic» i les «empreses d'impacte» incorporen objectius sostenibles en les

45.- https://www.coops4dev.coop/es/node/14156.

46.- Per exemple, el projecte MedUP! i el projecte Safir a la regió del Mediterrani Meridional.

47.- P. ex., informes polítics sobre temes relacionats amb l'economia social, guies internacionals sobre formes jurídiques i el mesurament de l'impacte social, i l'eina d'avaluació de polítiques en matèria d'iniciatives empresarials Better Entrepreneurship Policy, vegeu https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-entrepreneurship.htm. La OIT ha publicat una guia informativa de la Recomanació núm. 193 de la OIT sobre la promoció de les cooperatives i dedicarà l'edició de 2022 de la Conferència Internacional del Treball (CIT) a la «Economia Social i Solidària (ESS) per a un futur del treball centrat en l'ésser humà».

seues missions, mentre que altres empreses adopten mesures ad hoc per a millorar la transparència i tindre un compromís més actiu amb les comunitats. Aquestes mesures, així com la incorporació gradual de criteris mediambientals, socials i de bon govern de l'empresa en la governança de les empreses convencionals i les polítiques d'inversió de les institucions financeres i els fons d'inversió creen noves oportunitats per a la cooperació i l'enriquiment mutu i permeten l'accés a nous mercats. La Comissió també reforçarà les interaccions entre les entitats de l'economia social i les empreses convencionals mitjançant el foment de les millors pràctiques, per exemple en l'àmbit de l'emprenedoria social[48].

Donat el caràcter transversal de l'economia social, els règims que contribueixen a la innovació, la preparació de cara a la inversió, la internacionalització empresarial, el desenvolupament rural i l'economia circular són rellevants per a ella, encara que sovint estiguen dirigides a les pimes en general[49]. No obstant això, la informació pertinent sol estar dispersa i ser de difícil accés. Fins i tot quan existeixen iniciatives específiques, les parts interessades de l'economia social sovint no les coneixen prou o les consideren complexes. Les xarxes de representants i les xarxes d'iniciativa empresarial poden ajudar, però no existeixen en tots els països.

El document de treball dels serveis de la Comissió que acompanya al present pla d'acció[50] ofereix una síntesi dels programes i el finançament pertinents de la UE per al període 2021-2027. El finançament de la UE, com els fons de la política de cohesió europea, s'executa a escala nacional i regional. Existeixen altres fonts de finançament a escala nacional, regional i local, així com d'actors privats. Explorar totes aquestes possibilitats pot resultar difícil, en particular per a les entitats xicotetes.

Per consegüent, la Comissió:

– en el marc del Pacte per les Capacitats, facilitarà la creació d'una aliança de capacitats per a l'ecosistema industrial de «Economia de proximitat i social», en el context de l'Agenda de Capacitats i l'estratègia industrial europea actualitzada. A partir de 2022, es crearan centres especialitzats en el treball en xarxa, el coneixement, l'orientació i els recursos per a fer costat als signataris del Pacte en els seus esforços per oferir oportunitats de millora de les capacitats i reciclatge professional a les persones en edat de treballar;

– impulsarà l'expansió i promourà la internacionalització de l'economia social mitjançant la mobilització de xarxes de suport per a empreses i plataformes de col·laboració a escala europea com la Xarxa Europea per a les Empreses[51] i la Plataforma Europea de Col·laboració de Clústers[52];

–posarà en marxa en 2023 una nova passarel·la única de l'economia social de la UE que proporcione un punt d'entrada clar a les parts interessades de l'economia social i a altres agents pertinents i persones que busquen informació sobre el finançament, les polítiques, les xarxes i les plataformes i les iniciatives rellevants de la UE. Facilitarà l'accés al suport existent i augmentarà la sensibilització sobre l'actuació de la UE en aquest àmbit. A més, la passarel·la facilitarà l'accés a les iniciatives pertinents de desenvolupament de capacitats i proporcionarà orientacions específiques sobre les oportunitats de finançament de la UE (formació, tallers, seminaris web, guies pràctiques i eines).

També s'oferiran orientacions sobre les oportunitats de finançament de la UE a través del centre d'assessorament InvestEU, la Xarxa Europea per a les Empreses i el Servei d'assistència de serveis socials de la UE. Les autoritats de gestió dels fons de la política de cohesió disposen d'orientacions en la plataforma Fi-Compass[53], que ofereix assessorament sobre els instruments financers executats en el marc del sistema compartit de gestió.

Amb la intenció d'ampliar el desenvolupament de capacitats, la Comissió donarà suport al desenvolupament de xarxes de representants de l'economia social, en particular en els Estats membres de la UE en els

48.- Vegeu, per exemple: https://www.leagueofintrapreneurs.com/.

49.- La majoria de les entitats de l'economia social són pimes.

50.- SWD (2021) 373, sección 5.

51.- https://een.ec.europa.eu/.

52.- https://clustercollaboration.eu.

53.- https://www.fi-compass.eu/.

quals les empreses socials i els ecosistemes d'economia social no estan plenament desenvolupats.

La Comissió demana als Estats membres que encoratgen als vivers d'empreses convencionals a estendre el seu suport a les entitats de l'economia social amb la finalitat de millorar les oportunitats de suport per a la preparació de cara a la inversió empresarial. El projecte pilot «Better Incubator»[54] posat en marxa per la Comissió Europea pot servir d'inspiració.

Augment de l'atractiu de l'esperit empresarial

L'emprenedoria social i l'economia social poden resultar especialment atractius per als joves, les persones amb discapacitat, les persones d'origen migrant, les dones i altres emprenedors infrarepresentats. Resulta interessant que la prevalença d'emprenedores en l'emprenedoria social és major que en les empreses convencionals[55], en les quals les dones representen només el 30 %[56]. La sensibilització sobre aquests models de negoci alternatius podria augmentar l'atractiu de l'emprenedoria en general i contribuir a la integració en el mercat laboral. Les generacions més joves demostren un gran interés pel desenvolupament sostenible i, per consegüent, l'economia social pot interessar-los. En els últims anys, l'educació per a l'emprenedoria s'ha tornat més freqüent en els sistemes educatius. No obstant això, els models de negoci de l'economia social, incloses les cooperatives, encara disten molt de ser un component estàndard de tots els plans d'estudis sobre capacitat empresarial i els cursos d'administració empresarial.

La Comissió:

– posarà en marxa una nova Acadèmia de Política d'Emprenedoria Juvenil en 2022 en el marc del FSE+. Fomentarà l'emprenedoria juvenil, en particular el de les dones i els emprenedors socials, col·laborant amb els responsables polítics nacionals i les xarxes d'emprenedoria juvenil;

– impulsarà l'aprenentatge mutu entre els emprenedors de l'economia social millorant la promoció del programa Erasmus per a Joves Emprenedors[57] entre les parts interessades de l'economia social.

La Comissió explorarà maneres de fomentar sinergies entre els diferents programes de finançament de la UE per a identificar projectes reeixits que podrien transformar-se en empreses socials.

La Comissió demana a les institucions d'educació superior que aprofiten plenament els instruments europeus, com les universitats europees[58], per a estimular l'economia social i l'esperit empresarial.

4.2. Millorar l'accés al finançament

S'estima que, durant el període de programació 2014-2020, es van mobilitzar almenys 2.500 milions EUR amb càrrec al pressupost de la UE per a donar suport a l'economia social[59]. En general, l'objectiu de la Comissió és augmentar el nivell de suport per al període 2021-2027. S'espera que es mobilitzen inversions addicionals, gràcies al major efecte multiplicador previst de InvestEU i a un major suport a l'impacte social i la innovació. Altres programes de la UE oferiran suport específic o indirecte a l'economia social. Per exemple, el capítol d'Ocupació i Innovació Social del Fons Social Europeu Plus, Horitzó Europa, el Programa per al Mercat Únic, Erasmus+, el Cos Europeu de Solidaritat, Europa Creativa i el Programa LIFE. A nivell nacional, el finançament de la UE estarà disponible, en particular, a través dels fons de la política de cohesió i del Mecanisme de Recuperació i Resiliència.

Arran del suport específic prestat a escala nacional i de la UE, en particular a través del Programa de la Unió Europea per a l'Ocupació i la Innovació

54.- https://betterincubation.eu/

55.- Huysentruyt M.: Women's Social Entrepreneurship and Innovation [«Mujeres, Emprendimiento Social e Innovación»], OCDE, París, 2014.

56.- https://www.eib.org/en/publications/why-are-women-entrepreneurs-missing-out-on-funding-executive-summary.

57.- https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/index.php?lan=es.

58.- https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_es.

59.- Aquesta estimació només reflecteix el suport prestat a l'economia social. Altres mesures generals de la UE (p. ex., el suport a les pimes o la innovació) van beneficiar a l'economia social, però no es reflecteixen en aquests imports.

Social (EaSI)[60], cada vegada són més els intermediaris i inversors que coneixen les entitats de l'economia social, especialment les empreses socials, i que proporcionen finançament reembossable i suport al desenvolupament empresarial per a respondre a les seues necessitats. Els bancs ètics han exercit un paper important en aquest sentit. A més, l'etiqueta dels fons d'emprenedoria social europeus (FESE)[61] va permetre als inversors identificar fàcilment els fons que inverteixen en empreses socials. Des de la crisi financera de 2008, el sector del microfinançament també ha experimentat un creixement considerable a la UE i els països veïns. Moltes institucions de microfinançament formen part de l'economia social i tenen una missió social específica d'ajudar a les persones pertanyents a grups vulnerables i amb dificultats per a accedir al sistema bancari tradicional a crear empreses que els permeten crear llocs de treball per a elles mateixes i per a altres persones. En general, l'ús de productes financers com les garanties ha demostrat ser una forma eficaç de mobilitzar el finançament privat per a empreses socials tant per part d'inversors convencionals com filantròpics.

Malgrat aquesta evolució positiva, una anàlisi dels mercats de finançament d'empreses socials va revelar un desfasament persistent entre la demanda i l'oferta de finançament reembossable per a les empreses socials d'Europa, tant en termes d'accés a les finances com de capital. En l'àmbit del finançament d'empreses socials, s'estima que el dèficit de finançament va ser de quasi 1.000 milions EUR a l'any en tota Europa[62], mentre que, en l'àmbit del microfinançament, s'estima que va ser de 12.900 milions EUR a l'any en tota la UE[63]. Existeixen diferències considerables entre els països i dins d'ells. En general, continua havent-hi un ampli marge per a millorar l'oferta de finançament específic per a cada fase del cicle de vida de l'empresa (empresa llavor, empresa emergent, ampliació).

Per consegüent, la Comissió:

– posarà en marxa en 2022 nous productes financers en el marc del programa InvestEU destinats a mobilitzar finançament privat per a satisfer les necessitats de les empreses socials en les diferents etapes de desenvolupament. Això inclourà garanties que permeten l'accés al crèdit per a les empreses socials i les microempreses, inversions en capital i en cuasi capital en empreses socials i empreses orientades als resultats, i inversions de capitals en intermediaris financers[64]. El centre d'assessorament InvestEU donarà suport als intermediaris financers[65].

Les fundacions formen part de l'economia social i també exerceixen un paper important en la concessió de subvencions per a l'economia social, la innovació social i altres objectius polítics de la UE. Existeix un creixent interés dels agents filantròpics a realitzar inversions relacionades amb missions, incloses les de les organitzacions de l'economia social. Per a aprofitar aquest potencial, la Comissió està avaluant la posada en marxa de mecanismes específics de coinversió amb fundacions i organitzacions filantròpiques en àmbits de missió específics, a fi de canalitzar més capital cap a la sostenibilitat, la inclusió, la innovació social, l'habitatge i la situació de manca de llar, el pluralisme dels mitjans de comunicació i el desenvolu-

60.- Durant el període 2014-2020, es va posar en marxa un paquet integral de mesures destinades a facilitar l'accés de les empreses socials al finançament en el marc del programa EaSI. El suport incloïa garanties de préstecs, inversions en capital per a desenvolupar la capacitat dels intermediaris financers, subvencions d'inversió per a la creació de mercats de finançament social i per a reduir els costos de transacció de les inversions, així com assessorament.

61.- Reglament (UE) núm. 346/2013, sobre els fons d'emprenedoria social europeus.

62.- Spiess-Knafl, W. i Scheck, B.: Social enterprise finance market: analysis and recommendations for delivery options [«El mercat de finançament d'empreses socials: anàlisi i recomanacions sobre les opcions de lliurament»], Comissió Europea, Luxemburg, 2019 (document en anglés).

63.- Comissió Europea, Microfinance in the European Union: Market analysis and recommendations for delivery options in 2021-2027 [«Microfinançament a la Unió Europea: anàlisi del mercat i recomanacions sobre les opcions de lliurament en 2021-2027»], Luxemburg, 2020 (document en anglés).

64.- A més dels productes financers enumerats en aquesta acció, la Comissió avaluarà periòdicament les llacunes en el mercat i les situacions d'inversió subòptimes a les quals s'enfronten les entitats de l'economia social, tant en termes de finances com de capital. A més, de ser necessari, desenvoluparà proves de mercat i, si les proves resulten concloents, proporcionarà productes financers pilot innovadors.

65.- Els intermediaris financers subvencionables s'enumeren en la secció 6.4.2.1 del Reglament Delegat (UE) 2021/1078 de la Comissió, de 14 d'abril de 2021, pel qual s'estableixen les directrius d'inversió per al Fons InvestEU.

pament d'ecosistemes d'impacte social. En el seu pla d'acció sobre els mitjans de comunicació i els serveis audiovisuals[66], la Comissió ja ha anunciat la creació d'una iniciativa pilot d'inversions en capital a través de InvestEU per a fer costat al sector dels mitjans informatius.

En funció de l'interés del mercat, el centre d'assessorament InvestEU podrà donar suport per a la creació de plataformes d'inversió transfrontereres que reunisquen socis interessats a invertir en l'economia social.

Per a complementar l'acció clau descrita anteriorment, la Comissió:

– en cooperació amb els socis executants de InvestEU, garantirà que els beneficiaris potencials puguen identificar fàcilment els intermediaris financers de InvestEU que proporcionen finançament a les empreses socials, en particular a través del Portal InvestEU i la passarel·la de l'economia social;

– complementarà els instruments financers amb subvencions per a la creació de mercats de finançament d'empreses socials a Europa mitjançant el suport per a la creació de nous instruments financers i programes de preparació a la inversió;

– complementarà els instruments d'inversió de capital amb subvencions destinades a reduir els costos de transacció de les inversions de capital de risc en empreses socials;

– donarà suport a les xarxes de la UE actives en els àmbits del microfinançament i el finançament d'empreses socials amb l'objectiu de millorar la sensibilització i l'orientació cap al finançament de la UE, augmentar la capacitat de les organitzacions membres i facilitar investigacions i dades.

A més de desenvolupar nous instruments, els Estats membres tenen el potencial d'introduir mesures sistèmiques per a augmentar el finançament disponible. Entre les iniciatives existents es troba la possibilitat dels empleats de contribuir a fons de pensions i sistemes d'estalvi amb enfocaments socials.

Així mateix, una millor comprensió i adopció de les metodologies de mesurament de l'impacte social poden permetre a l'economia social comunicar el seu impacte i accedir més fàcilment al finançament orientat als resultats. Existeixen múltiples metodologies, però les entitats de l'economia social assenyalen que la diversitat d'eines i recursos disponibles pot ser aclaparadora i difícil d'entendre, especialment per a les entitats més xicotetes o amb menys experiència. Els enfocaments del mesurament de l'impacte social han d'estar ben elaborats, ser proporcionats i adaptar-se a la diversitat d'agents, grandàries i etapes de desenvolupament.

La Comissió:

– donarà suport al desenvolupament del mesurament i la gestió de l'impacte social mitjançant la determinació i la revisió de les pràctiques existents i la posada en marxa de cursos de formació per a les parts interessades de l'economia social, a fi de millorar la comprensió i facilitar l'adopció d'aquestes pràctiques. A més, la Comissió treballarà amb les parts interessades a fi de desenvolupar metodologies normalitzades senzilles per a avaluar l'impacte social dels agents de l'economia social de la UE en 2023.

El projecte d'informe de la Plataforma sobre Finances Sostenibles sosté que, de cara a una pandèmia i les qüestions socials sense resposta entorn d'una transició sostenible, és important identificar les activitats i les entitats econòmiques que contribueixen a la consecució dels objectius socials. La Plataforma indica que l'elaboració d'orientacions comunes sobre una taxonomia social podria augmentar la transparència de les inversions i evitar el social washing («blanqueig social»). Tal com exigeix el Reglament de taxonomia i com s'indica en el pla d'acció sobre el pilar europeu de drets socials, la Comissió elaborarà un informe sobre la possible ampliació de la taxonomia de la UE per a les finances sostenibles als objectius socials.

4.3. Maximitzar la contribució de l'economia social a les transicions ecològica i digital

La Unió Europea aspira a convertir-se en el primer continent climàticament neutre d'ací a 2050, sense deixar a ningú arrere. Aquest objectiu, juntament amb la necessitat de detindre la pèrdua de biodiversitat, reduir la contaminació i millorar l'ús sostenible dels recursos naturals, constitueix el nucli del Pacte Verd Europeu. La Comissió ha proposat un conjunt de mesures legislatives[67] per a reduir les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle en almenys un 55 % d'ací a 2030

66.- COM (2020) 784 final.

67- COM (2021) 550 final

respecte als nivells de 1990. A més, com a part del Pacte Verd Europeu, la Comissió va posar en marxa el Pacte Europeu pel Clima[68] per a donar suport als compromisos climàtics dels ciutadans i les organitzacions amb beneficis directes també per a l'economia social.

Així mateix, l'objectiu de la transició digital europea és capacitar a les persones i a les empreses perquè abracen un futur digital centrat en l'ésser humà, sostenible i més pròsper[69]. En particular, un dels objectius del pla d'acció per al pilar europeu de drets socials és que almenys el 80 % de les persones d'entre 16 i 74 anys tinguen competències digitals bàsiques.

L'economia social contribueix a la transició ecològica desenvolupant pràctiques, béns i serveis sostenibles per al desenvolupament industrial, per exemple, en els àmbits de l'economia circular, l'agricultura ecològica, les energies renovables, l'habitatge i la mobilitat. D'aquesta manera, també augmenta l'acceptabilitat dels canvis de comportament que contribueixen a la mitigació del canvi climàtic. Moltes d'aquestes solucions són inclusives i estan destinades a les persones més afectades per la transició ecològica o amb més dificultats per a adaptar-se a ella, per exemple, mitjançant la formació i el reciclatge professional dels treballadors, la creació d'oportunitats d'ocupació en zones respectuoses del medi ambient i el desenvolupament de productes i serveis que responguen a les necessitats de les comunitats locals. Es tracta d'una contribució crucial, ja que l'àmbit de l'adaptació rep poca atenció de les empreses comercials.

Les entitats de l'economia social que intenten tindre un impacte social i mediambiental assenyalen que necessiten suport per a identificar i adoptar pràctiques més ecològiques i desenvolupar capacitats i coneixements, en particular els relacionats amb les oportunitats de finançament per a fins mediambientals.

L'economia social és també un defensor important d'una transició digital justa i inclusiva. Per exemple, els agents de l'economia social que treballen en «Tech4good» despleguen tecnologies digitals (p. ex., tecnologia de registre descentralitzat, macrodades, intel·ligència artificial i tecnologia de suport) per a aconseguir un impacte ecològic o social[70]. Estan sorgint nous models de negoci digitals dins de l'economia social, com l'economia col·laborativa i l'economia de plataformes. Les cooperatives de plataforma són un exemple d'empreses de gestió participativa que utilitzen les plataformes digitals per a facilitar el compromís dels ciutadans i la venda de béns i serveis produïts localment, amb l'objectiu d'aconseguir millors condicions de treball per als seus membres. En termes més generals, les tecnologies digitals poden actuar com una palanca en facilitar la reproducció i l'ampliació d'iniciatives d'economia social reeixides en tots els Estats membres i en el mercat únic. A més, les tecnologies digitals poden contribuir a millorar els processos de treball en les entitats de l'economia social. El tractament, la gestió i la recopilació de dades encara no són pràctics corrents en les entitats de l'economia social. D'altra banda, les empreses socials digitals pioneres estan possibilitant les transicions digitals fent que la tecnologia siga adaptable, assequible i accessible, per exemple, a través de les tecnologies de Digital Commons (béns digitals) i de codi obert.

Permetre que els models de negoci de l'economia social es convertisquen en agents de la transició ecològica i respondre a les seues necessitats en termes d'incorporació digital, solucions tecnològiques inclusives i accés a les dades serà fonamental per a la seua recuperació post-COVID i la seua resiliència a llarg termini.

La Comissió:

– posarà en marxa una via de transició perquè l'ecosistema industrial de «Economia de proximitat i social» continue treballant amb les autoritats públiques i les parts interessades per a crear un ecosistema d'economia social reforçat i més resilient en les transicions ecològica i digital. La via de transició també contribuirà a l'execució del pla d'acció en aquest àmbit[71];

– donarà suport a la cooperació transnacional per a impulsar la capacitat de l'economia social per a adoptar i desenvolupar pràctiques, productes i serveis més ecològics i millorar les seues capacitats digitals;

68.- COM (2020) 788 final.

69.- COM (2021) 118 final.

70.- Calderini, M.; Chiodo, V.; Gerli, F. y Pasi; G.: Social-Tech Entrepreneurs: Building Block of a New Social Economy [«Emprendedores de la tecnología social: los pilares de una nueva economía social»], Stanford Social Innovation Review, 2021.

71.- Vegeu SWD (2021) 982.

– posarà en marxa una acció sobre finançament innovador en el Laboratori de la Nova Bauhaus Europea amb l'objectiu de crear un projecte pilot per a mobilitzar contribucions filantròpiques;

– elaborarà un codi de conducta sobre l'ús i la gestió de les dades en l'economia social, en cooperació amb les parts interessades, per a donar suport a l'adopció de dades i tecnologia.

A més, la Comissió garantirà que les estructures de suport a les empreses pertinents a escala europea compartisquen experiències sobre com donar suport personalitzat a les entitats de l'economia social. Això inclourà l'Accelerador de Transformació Digital en el marc del programa de centres d'innovació digital europeus i la Xarxa Europea per a les Empreses.

Atés que l'economia social té fortes arrels locals, és convenient que les autoritats públiques, la societat civil, les parts interessades de l'economia social i les empreses convencionals desenvolupen pactes verds en l'àmbit local i posen en comú recursos per a la inversió i la innovació a escala local i regional a fi de garantir una transició justa amb beneficis locals.

La Comissió:

– treballarà amb les ciutats per a desenvolupar pactes verds en l'àmbit local o accions ciutadanes ecològiques, reforçant la participació dels agents i les comunitats de l'economia social en el Pacte de les Alcaldies de la UE, la Iniciativa Urbana Europea, la Iniciativa del desafiament ciutats intel·ligents, la iniciativa sobre ciutats i regions circulars, la Plataforma de Transició Justa, la Nova Bauhaus Europea i el Pacte Europeu pel Clima.

La contribució de l'economia social és especialment important per al desenvolupament d'una economia circular[72], perquè fa possible la creació d'activitats i models de negoci innovadors que permeten conservar el valor dels productes i els materials durant el major temps possible, reduir els residus, oferir oportunitats d'estalvi als ciutadans i crear llocs de treball locals, en particular en activitats de reparació, reutilització, ús compartit i reciclatge. Aquest potencial pot aprofitar-se encara més mitjançant la sensibilització sobre les possibilitats que ofereix una major adopció d'aquestes pràctiques i el reforç de les associacions amb empreses convencionals al llarg de les cadenes de valor, així com de les associacions públic-privades en les quals participen autoritats públiques, instituts d'investigació i entitats de l'economia social i del sector industrial.

La Comissió:

– publicarà orientacions sobre com donar suport a l'adopció de l'economia circular i les associacions entre les empreses socials i altres agents, com les empreses convencionals, i augmentarà la sensibilització sobre l'economia social en el context de la Plataforma europea de parts interessades de l'economia circular, la Xarxa Europea per a les Empreses i altres xarxes.

Els interlocutors de l'economia social exerceixen un paper clau en l'oferta d'habitatge social, habitatge cooperatiu i estratègies de desenvolupament urbà. En aquest sentit, existeix un dèficit d'inversió anual de 57.000 milions EUR[73], la qual cosa té conseqüències negatives en termes d'accés a l'habitatge i ecologització del parc immobiliari de la UE. A través de la Iniciativa d'Habitatge Assequible[74], la Comissió millorarà la capacitat de renovació d'habitatges socials i assequibles mitjançant la mobilització d'associacions intersectorials per a posar a prova 100 districtes de renovació i la promoció d'habitatges de qualitat, habitables, accessibles i assequibles.

La Comissió demana als Estats membres i a les regions de la UE que es comprometen amb l'economia social en el desenvolupament de les seues estratègies en el marc de les transicions ecològica i digital, i que aprofiten millor el finançament existent per a permetre les transicions ecològica i digital de l'economia social.

4.4. Fomentar la innovació social

La innovació social ofereix noves maneres de produir béns, organitzar i prestar serveis i desenvolupar noves formes de participació ciutadana que respon-

72.- COM (2020) 98 final i el pròxim informe de polítiques de l'OCDE Supporting the social economy's contribution to the circular economy for a green and inclusivament transition [«Donar suport a la contribució de l'economia social a l'economia circular per a una transició ecològica i inclusiva] (document en anglés).

73.- Fransen, L.; del Bufalo, G. y Reviglio, E.: Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe. Report of the High-Level Task Force on Investing in Social Infrastructure in Europe [«Impulsar la inversión en infraestructuras sociales en Europa. Informe del Grupo de Trabajo de Alto Nivel para la Inversión en Infraestructura Social en Europa»], Comisión Europea, Luxemburgo, 2018.

74.- https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/social-economy-eu/affordable-housing-initiative_en

guen a necessitats socials concretes o a reptes de la societat[75]. La innovació social transforma les relacions socials i pot oferir nous enfocaments polítics que podrien donar lloc a canvis sistèmics. En operar de manera ascendent i prop de les comunitats, els ciutadans i els problemes als quals s'enfronten, les entitats de l'economia social tenen la capacitat de trobar solucions innovadores[76].

En els últims anys, la Comissió ha posat en marxa diverses iniciatives per a promoure la innovació social (p. ex., a través d'Horitzó 2020, en particular el Concurs Europeu d'Innovació Social, el programa EaSI o el FSE). També s'ha donat suport als contractes amb resultats socials com a manera d'experimentar la innovació i les finances socials[77]. La Comissió continuarà desenvolupant aquestes iniciatives i construirà una comunitat europea d'innovadors socials per a fomentar l'aprenentatge entre iguals i les iniciatives empresarials conjuntes, ampliant la xarxa d'antics alumnes del Concurs Europeu d'Innovació Social.

No obstant això, l'ampliació de les innovacions socials continua sent un repte, així com la seua adopció per part dels responsables polítics, la cerca de socis en altres territoris, ja siga a escala nacional o internacional, i l'adaptació de les solucions desenvolupades en un altre lloc a les condicions locals. Això dona lloc a la pèrdua d'oportunitats per a aconseguir un impacte sistèmic i aprofitar tot el potencial de la inversió inicial (sovint inclosa el finançament públic). La Comissió dona suport a la creació de centres nacionals de competència per a la innovació social amb la finalitat d'impulsar les capacitats d'innovació, en particular les dels agents de l'economia social i els nous emprenedors socials[78]. També hi ha marge per a millorar la col·laboració entre el sector públic, els inversors filantròpics i els agents de la inversió social a fi d'accelerar el desenvolupament dels recursos disponibles i permetre l'adopció i la reproducció de la innovació social.

La Comissió:

– impulsarà la innovació social mitjançant un nou enfocament de la cooperació transnacional en el marc del FSE+. En 2022 es crearà un nou «Centre Europeu de Competència per a la Innovació Social», que organitzarà l'aprenentatge mutu i el desenvolupament de capacitats de les autoritats competents i les estructures de suport. A més, s'establirà un nou sistema de subvencions que facilite la transferència o l'ampliació de la innovació social;

– proposarà, en 2022, el European Social Innovation Catalyst Fund (fons catalitzador social europeu), un projecte en el marc d'Horitzó Europa en el qual participaran ciutadans, acadèmics, empresaris, filantrops, inversors amb impacte i administracions públiques, amb l'objectiu de donar suport a la reproducció i l'ampliació de les innovacions socials reeixides per a avançar en la consecució dels objectius de les cinc missions de la UE .

Així mateix, la Comissió concedirà subvencions en el marc d'Horitzó Europa per a augmentar la sensibilització i facilitar l'accés dels emprenedors socials als recursos dels ecosistemes d'innovació locals, regionals, nacionals i paneuropeus.

5. Millorar el reconeixement de l'economia social i el seu potencial

Com demostren els països en els quals l'economia social està més desenvolupada, augmentar la visibilitat d'aquesta última, fins i tot mitjançant la recopilació de dades i estadístiques adequats, és fonamental per al seu reconeixement i desenvolupament.

Des de 2011, la Comissió contribueix a augmentar la visibilitat i la importància de l'economia social, les empreses socials i la innovació social en tota la UE a través de múltiples accions, en particular en relació

75.- https://eusic.challenges.org/the-european-social-innovators-insight-report/ 2021.

76.- Poden trobar-se exemples en Comissió Europea: Social innovation: inspirational practices supporting people throughout their lives [«Innovació social: pràctiques inspiradores que fan costat a les persones al llarg de la seua vida»], Luxemburg, 2020 (document en anglés).

77.- https://eiah.eib.org/about/initiative-social-outcomes-contracting. https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/es/innovacion-social-y-cooperacion-transnacional.

78.- https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/es/innovacion-social-y-cooperacion-transnacional.

79.- https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/missions-horizon-europe_en.

amb el finançament o la investigació. En els Estats membres, les autoritats públiques i les parts interessades també han posat en marxa iniciatives interessants per a augmentar la visibilitat i la comprensió de l'economia social, en particular mitjançant etiquetes i mecanismes de certificació específics o campanyes de comunicació a gran escala.

Les dades demostren que el públic en general, en particular els joves i les persones desfavorides, els interlocutors socials, les parts interessades i els finançadors, segueixen sense ser plenament conscients de l'impacte positiu de l'economia social. Atés que això afecta al desenvolupament de les polítiques de suport pertinents i a les oportunitats de mercat, l'augment de la visibilitat de l'economia social ha de continuar sent una prioritat. La Comissió utilitzarà el present pla d'acció per a col·laborar amb les parts interessades pertinents en tots els nivells a fi de mantindre l'impuls.

La Comissió:

– durà a terme activitats de comunicació periòdiques, en el marc d'un enfocament de comunicació a llarg termini, que pose l'accent en el paper i les especificitats de l'economia social, també en cooperació amb les parts interessades de l'economia social.

La Comissió també fomenta l'organització de cims periòdics d'economia social organitzades pels Estats membres i altres agents.

Disposar de dades i estadístiques pertinents també és fonamental per a comprendre millor els models de negoci de l'economia social i garantir el desenvolupament d'una política basada en dades contrastades. No obstant això, les dades existents sobre l'economia social són sovint escassos, incomplets i difícils de comparar. Per exemple, malgrat el suport financer disponible amb càrrec al pressupost de la UE, només uns pocs Estats membres han adaptat els seus sistemes nacionals de comptabilitat per a recaptar dades suplementàries («comptes satèl·lit») sobre l'economia social. A conseqüència d'això, falten estadístiques sobre la grandària, la mà d'obra, el desenvolupament i els reptes de l'economia social. A escala de la UE, uns pocs exercicis de recollida de dades comparatives, però no exhaustius, han proporcionat estimacions, però requeririen una actualització. També falten dades sobre la grandària potencial i el pes de les donacions filantròpiques i sobre el potencial per a mobilitzar aquest tipus d'inversió privada per a impulsar l'economia social i aconseguir altres objectius polítics de la UE. Per consegüent, la Comissió continuarà donant suport a polítiques basades en dades contrastades mitjançant la identificació, la recopilació i l'anàlisi d'informació quantitativa i qualitativa sobre l'economia social en tots els Estats membres. Aquesta actuació també contribuirà al seguiment de l'ecosistema industrial d'Economia de Proximitat i Social.

La Comissió:

– posarà en marxa un nou estudi per a recopilar informació quantitativa i qualitativa sobre l'economia social en tots els Estats membres de la UE; i

– posarà en marxa un estudi específic sobre donacions filantròpiques a la UE.

Finalment, ha augmentat l'interés acadèmic en l'economia social, però podria millorar-se el diàleg i l'intercanvi d'idees amb el món de l'elaboració de polítiques. La Comissió procurarà facilitar aquests intercanvis.

6. Pròxims passos

Durant l'última dècada, la Comissió ha adoptat mesures importants per a impulsar el desenvolupament de l'economia social i de les empreses socials com a part de l'economia social de mercat europea. Els assoliments aconseguits en el passat han de consolidar-se i millorar-se perquè la UE puga satisfer les necessitats i aprofitar les oportunitats que ofereixen els reptes demogràfics i les transicions ecològica i digital, al mateix temps que construeix una economia justa, inclusiva i resilient com a resposta a llarg termini a les conseqüències de la crisi de la COVID-19.

El present pla d'acció proporciona un marc europeu fins a 2030 per a continuar donant suport al desenvolupament de l'economia social. Estableix una sèrie d'accions que han de posar-se en marxa, juntament amb l'aplicació del Pla d'Acció del Pilar Europeu de Drets Socials i la consecució dels seus objectius en matèria d'ocupació i reducció de la pobresa.

La Comissió destacarà el potencial de l'economia social per a crear ocupació i fomentar la cohesió social en el context del procés del Semestre Europeu i l'aplicació per part dels Estats membres de les orientacions per a l'ocupació.

El pla d'acció es va elaborar en cooperació amb les parts interessades de l'economia social, i la seua aplicació requerirà així mateix el seu compromís i cooperació a tots els nivells: de la UE, nacional, regional i local i internacional.

L'èxit de la seua execució també dependrà del treball conjunt amb els Estats membres. La Comissió anima als Estats membres a adoptar o actualitzar les seues estratègies i mesures d'economia social en cooperació amb les parts interessades de l'economia social. Per a això, els demana que designen coordinadors de l'economia social en les seues institucions per a dirigir les seues estratègies, garantir la coherència de les polítiques en tots els departaments del Govern,

facilitar l'accés al finançament nacional i de la UE i establir contactes amb les autoritats que gestionen els Fons Estructurals.

La Comissió ajudarà els Estats membres a definir les seues estratègies i mesures per a l'economia social i donarà suport a la labor dels coordinadors de l'economia social per a garantir l'execució i el seguiment del present pla d'acció.

La Comissió també treballarà en estreta col·laboració amb altres institucions i òrgans de la UE, a saber, el Parlament Europeu, el Comité de les Regions, el Comité Econòmic i Social Europeu i el Grup del Banc Europeu d'Inversions.

La Comissió convida a les parts interessades de l'economia social i a les institucions i organismes de la UE al fet que donen suport al present pla d'acció i contribuïsquen activament a la seua execució amb la participació directa de les parts interessades de l'economia social. Treballarà amb el seu grup d'experts sobre economia social i empreses socials que es renovarà al final del mandat actual.

En 2025, la Comissió farà balanç de l'aplicació del pla d'acció i publicarà un informe dels avanços i les novetats.

Accions clau de la Comissió i calendari d'execució

Proposar una Recomanació del Consell sobre el desenvolupament de les condicions marc de l'economia social (vegeu la secció 3.1)	**2023**
Organitzar seminaris web i tallers per a funcionaris públics en relació amb diversos àmbits polítics pertinents per a l'economia social (vegeu la secció 3.1)	**2022, 2023**
Posar en marxa una nova iniciativa en el marc del programa sobre el mercat únic que donarà suport a la creació d'associacions locals i regionals entre les entitats de l'economia social i les empreses convencionals, la qual cosa crearà un mercat de «adquisicions socials» entre empreses (vegeu la secció 3.3)	**2022**
Millorar l'accés al finançament dels emprenedors socials dels Balcans Occidentals, l'Associació Oriental i el Veïnatge del Sud, posant en marxa accions per a impulsar iniciatives populars i fer costat als intermediaris perquè desenvolupen productes financers adaptats a les necessitats de les entitats de l'economia social (vegeu la secció 3.5)	**2023**
Posar en marxa una nova passarel·la única de l'economia social de la UE que proporcione un punt d'entrada clar a les parts interessades de l'economia social i a altres agents pertinents i persones que busquen informació sobre el finançament, les polítiques i les iniciatives rellevants de la UE (vegeu la secció 4.1)	**2023**
Posar en marxa una nova Acadèmia de Política d'Emprenedoria Juvenil, que fomentarà l'emprenedoria juvenil, en particular el de les dones i els emprenedors socials, col·laborant amb els responsables polítics nacionals i les xarxes d'emprenedoria juvenil (vegeu la secció 4.1)	**2022**
Posar en marxa nous productes financers en el marc del programa InvestEU destinats a mobilitzar finançament privat per a satisfer les necessitats de les empreses socials en les diferents etapes de desenvolupament (vegeu la secció 4.2)	**2022**
Donar suport al desenvolupament del mesurament i gestió de l'impacte social per a ajudar als agents de l'economia social de la UE (vegeu la secció 4.2)	**2023**
Posar en marxa una via de transició perquè l'ecosistema industrial «Proximitat i economia social» continue treballant amb les autoritats públiques i les parts interessades en l'execució del pla d'acció en aquest àmbit (vegeu la secció 4.3)	**2022**
Impulsar la innovació social mitjançant un nou enfocament de la cooperació transnacional en el marc del FSE+ i la creació d'un nou «Centre Europeu de Competència per a la Innovació Social» (vegeu la secció 4.4)	**2022**

ENTREVISTA A ADORACIÓN MOZAS, PRESIDENTA DE CIRIEC-ESPANYA I VICEPRESIDENTA DEL CIRIEC-INTERNACIONAL

Adoración Mozas (Torredelcampo, Jaén, 1968), catedràtica d'Universitat de l'Àrea d'Organització d'Empreses i Premi Extraordinari de Doctorat per la Universitat de Jaén, ha complit ja el seu cinqué any de presidenta de CIRIEC-Espanya i des d'enguany també és vicepresidenta del CIRIEC-Internacional. Són més de 25 anys dedicats a l'estudi de l'economia social i el cooperativisme, que li han permés participar en 58 projectes d'investigació i/o contractes OTRI. En el seu haver té 19 llibres, 41 capítols de llibre, 81 articles científics i ha realitzat 5 estades en centres estrangers. Ha aconseguit 12 premis d'investigació i 1 de docència. Ha sigut Vicerectora d'Estudiants i Inserció Laboral i Directora de la OTRI de la Universitat de Jaén, és Vocal "Experta" en el Consell per al Foment de l'Economia Social i Medalla d'Or de la Vila de Torredelcampo, el seu poble.

"CIRIEC-Espanya ha aconseguit unificar l'acció i l'esforç dels investigadors en Economia Social a Espanya i a l'estranger, principalment a Iberoamèrica. Aqueixa integració ha sigut possible ja que des del CIRIEC-Espanya s'han posat les bases metodològiques per a analitzar de la mateixa forma l'Economia Social, de manera que els resultats siguen comparables".

-Estimada Adoración, enhorabona per la seua trajectòria al capdavant de CIRIEC-Espanya. Són cinc anys ja de presidenta, en els quals l'associació de vocació científica ha fet un salt quantitatiu i qualitatiu important en la investigació, difusió i transferència de coneixement sobre el cooperativisme i l'economia social. En aquests cinc anys quin diria vosté que ha sigut la fita principal aconseguida per CIRIEC-Espanya?

-CIRIEC-Espanya ha aconseguit unificar l'acció i l'esforç dels investigadors en Economia Social a Espanya i a l'estranger, principalment a Iberoamèrica. Aquesta integració ha sigut possible ja que des del CIRIEC-Espanya s'han posat les bases metodològiques per a analitzar de la mateixa forma l'Economia Social, de manera que els resultats siguen comparables. Per això, ara els esforços de visibilització de l'ES han augmentat, estem coordinats i tots actuem en les nostres investigacions amb els mateixos principis. Darrere hi ha molta faena que ha repercutit definitivament en aquesta realitat, com el projecte del Directori d'Investigadors en Economia Social, les activitats de la Setmana Universitària de l'ES, l'Informe 2022 sobre la Formació Universitària en ES, o l'Informe 'l'Economia Social a Espanya en Xifres', que es presentarà pròximament en format de llibre.

Però totes les nostres actuacions es potenciaran encara més amb el projecte estrela que va presentar CIRIEC-Espanya a Santiago de Compostel·la: el Portal Estadístic de l'Economia Social CIRIECSTAT. Aquest projecte necessitarà encara més coordinació, més col·laboracions i estem segurs que suposarà un extraordinari salt quantitatiu i qualitatiu, no sols per a la investigació en ES, sinó per a la presa de decisions tant en les entitats de ES, com en les estructures responsables de l'ES dels diferents Governs.

-Vosté va ser elegida presidenta de CIRIEC-Espanya al juny de 2017 a València. Ja nou anys abans, en 2008, va ser vosté comissària del 27é Congrés Internacional del CIRIEC, celebrat a Sevilla amb la participació de 1.000 investigadors de tot el món, entre ells el Premi Nobel Joseph Stiglitz. Enguany CIRIEC-Espanya ha tornat a organitzar un congrés internacional, el 33é del CIRIEC, en aquest cas a València, amb participants de la talla de Paul Krugman, també Premi Nobel, i Mariana Mazzucato, quines conclusions ha extret vosté d'aquest nou congrés?

-La principal conclusió que he extret del congrés és que molts investigadors, sense ser investigadors específicament de l'Economia Social, disserten usant terminologies que s'assemblen o són, de per si mateix, Economia Social, com per exemple el concepte de be comú. Això ens portaria a pensar que alguna cosa s'està fent bé des dels acadèmics que liderem aquestes investigacions. A més, personalitats com Mariana Mazzucato, va indicar "no hi ha cap model millor que el cooperativisme per a encarar els canvis necessaris en la manera de fer economia, no és perfecte, però és un gran exemple" i va acabar la seua conferència indicant que "l'economia social no és una altra part de l'economia, sinó que és la forma en la qual s'ha de fer economia, perquè hi haja col·laboració entre les organitzacions i perquè no es pense només en el 10% de la població".

Per la seua part, Paul Krugman també va advertir en la seua conferència que l'economia social ajuda a evitar que la gent es quede arrere, amb exemples com el cooperativisme d'habitatge, agrari o de crèdit, les associacions del tercer sector o els sindicats, l'acció dels quals és fonamental també per a un repartiment més just de la riquesa.

Els investigadors en Economia Social i el sector hem de sentir-nos orgullosos, ja que estem rebent un reconeixement a la labor realitzada.

"Els esforços de visibilització de l'Economia Social des de CIRIEC-Espanya han augmentat, estem coordinats i tots actuem en les nostres investigacions amb els mateixos principis. Darrere hi ha molta faena que ha repercutit definitivament en aquesta realitat".

"Les revistes del CIRIEC-Espanya, any rere any, estan més ben posicionades en els rànquings internacionals. Darrere d'aquest èxit hi ha una gran labor callada i constant dels equips de direcció de les dues revistes, que s'ha basat en estratègies d'actuació, i als quals agraïsc infinitament la seua labor altruista".

-Una dels senyals d'identitat de CIRIEC-Espanya més reconeguda són les seues revistes científiques, la d'Economia i la Jurídica, les dues amb més de 30 anys de trajectòria. Quin significat té aquestes dues col·leccions i la seua evolució per a CIRIEC-Espanya i els seus socis?

-Els investigadors necessitem fer una carrera en la universitat que és llarga i cada vegada més complicada. Les revistes del CIRIEC-Espanya, any rere any, estan més ben posicionades en els rànquings internacionals i de fet estem rebent reconeixements. També darrere d'aquest èxit hi ha una gran labor callada i constant dels equips de direcció de les dues revistes que s'han basat en estratègies d'actuació, i als quals agraïsc infinitament la seua labor altruista. Els investigadors ens beneficiem del posicionament de les revistes, ja que si publiquem en elles aconseguim mèrits que ens ajuden a promocionar.

-CIRIEC-Espanya, crec que ja des de mitjan anys 90, va descobrir la importància d'internet per a la difusió dels seus treballs en diferents àmbits. Va ser quan es van llançar els observatoris d'Economia Social, primer el valencià Observales amb la col·laboració del IUDESCOOP-, després l'Observatori Espanyol de l'Economia Social, seguidament l'iberoamericà OIBESCOOP i, finalment, el butlletí europeu 'Social Economy News'. En la seua opinió quin ha sigut la principal aportació d'aquests observatoris i com haurien d'evolucionar en el futur?

-La possibilitat de ser més visibles, de poder llançar les investigacions i els nostres resultats a tothom. Ha contribuït en gran manera les decisions d'usar diverses llengües en alguns butlletins fins i tot en articles de les pròpies revistes. La visibilitat mundial passa no sols per fer un treball de qualitat, sinó també per usar idiomes amb els quals arribar a més públic objectiu i aqueix és el secret d'aquest èxit.

-Recentment, CIRIEC-Espanya ha estrenat el Portal Estadístic de l'Economia Social CIRIECSTAT. En efecte, la disponibilitat d'estadístiques fiables i comparables és una demanda tant del propi sector de l'economia social a Espanya i a nivell internacional, com de les administracions públiques i institucions europees i globals per què pot ser tan útil el nou CIRIECSTAT?

-Per a adoptar decisions i per a investigar es necessita informació de qualitat. Actualment falten estadístiques actualitzades i que usen metodologies uniformes perquè puguen ser comparables. Des del

CIRIEC-Espanya ens hem proposat crear aquesta eina que actualment és un repositori, però que serà una base de dades. Hem creat l'eina, s'està dissenyant la base i estem acumulant els compromisos de les entitats governamentals, però també es requereix el compromís d'altres organismes com l'INE, l'Agència Tributària, etc. Estic segura que amb les persones que dirigeixen aquest portal aconseguirem el nostre objectiu, que segur serà replicat en altres països i regions.

-CIRIEC-Espanya té la seua seu des de fa més de 30 anys en la Facultat d'Economia de la Universitat de València, universitat on des de fa ja 20 anys existeix el IUDESCOOP. Què opina vosté sobre l'activitat del IUDESCOOP i quina relació existeix entre el IUDESCOOP i CIRIEC-Espanya?

-La veritat és que és difícil separar l'activitat del IUDESCOOP i del CIRIEC-Espanya perquè estan molt entremesclades. La majoria de les activitats es fan conjuntament i quan es fan de manera separada, en aqueixes activitats participem membres dels dos organismes. Per exemple, jo soc directora de tesis doctorals del màster de Economia Social que té el IUDESCOOP de la Universitat de València, no per ser presidenta del CIRIEC, sinó per ser investigadora. M'alegra que la intercooperació, com un dels valors de l'ES i del cooperativisme, la portem a les nostres institucions també.

-Els investigadors, com vosté diu, semblen cada vegada més integrats en xarxes que, com la de CIRIEC i la seua Xarxa ENUIES, d'Instituts i Centres Universitaris d'Investigació en Economia Social, reuneixen centenars de persones, tal com està reflectit en el Directori d'Investigadors de CIRIEC-Espanya Què opina vosté del col·lectiu acadèmic d'experts en economia social?

-Els investigadors en ES cada vegada som més, com ho demostra que el directori en poc més de 2 anys ha crescut en quasi 200 persones i, a més, tenim un gran camp de treball. Així mateix, a la Comunitat Valenciana, on la presència de l'Economia Social està molt estesa i té sòlides institucions de representació, crec que els investigadors podem aportar més. Estic segura que en aquesta terra el CIRIEC és considerat com el departament de R+D+i de l'Economia social valenciana per la quantitat de col·laboracions que fem. També estic segura que aqueixa relació anirà a més, ja que les sinergies ens beneficien tots.

-Des de les universitats s'està duent a terme un esforç també per incloure l'economia social en diferents currículums i com a formació específica. Hi ha exemples notables com el propi de la Universitat de València. Creu vosté que l'economia social està prou present en les universitats i en els diferents nivells d'educació obligatòria?

-La veritat és que no. Però tenim oportunitats que no cal deixar escapar. Un exemple és la nova funció que la nova llei d'universitats, ara en tràmit parlamentari, concerneix a les universitats. En el seu article 2 indica que "Són funcions de les universitats... e) La contribució al benestar social, al progrés econòmic i a la cohesió de la societat i de l'entorn territorial en què estiguen inserides, a través de la formació, la investigació, la transferència i intercanvi del coneixement i la cultura de l'emprenedoria, tant individual com col·lectiva, a partir de fórmules societàries convencionals o d'economia social". Per primera vegada se li atorga aquesta funció. Tant de bo siga un exemple per a la resta de nivells educatius.

El que CIRIEC-Espanya té clar és que està per a ajudar. Ens hem posat ja disposició de la CRUE (Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles) per a ajudar a implantar aquesta nova funció de les universitats.

-En aquests moments, senyora Mozas, es troba vosté en una circumstància molt especial, ja que s'ha presentat com a candidata a les eleccions al rectorat de la Universitat de Jaén, d'on és professora, per a això li transmetem els nostres millors desitjos. Per què ha decidit fer aquest salt i, de ser triada, quins plans per a l'economia social tindria vosté com a rectora en la universitat?

-Aquesta pregunta és fàcil de contestar. La gestió universitària m'ha acompanyat al llarg de la meua carrera acadèmica. Als 15 dies d'entrar com a professora en la Universitat em van nomenar secretària del departament. Després vaig exercir altres càrrecs com a Vicedegana, Directora de l'Oficina de Resultats d'Investigació (OTRI), després Vicerectora d'Estudiants i Inserció Laboral, i he compaginat altres càrrecs en altres institucions com CIRIEC. Hauran endevinat que m'encanta la gestió i considere que tinc la formació i l'experiència per a fer el pas, i ho he donat. Tinc molts plans per a la meua universitat, però sens dubte els de l'ES ocuparan un lloc destacat en pro programa.

-Per part seua, l'Economia Social espanyola s'ha distingit en els últims anys per la seua grandària, impuls i bones pràctiques, i també per ostentar molts dels llocs de representació del sector a la Unió Europea, sobretot la presidència de la màxima entitat representativa, Social Economy Europe (SEE). En el context actual, tan complicat, de postpandèmia i en plena guerra d'Ucraïna, com valora i definiria vosté el paper de les empreses i entitats de l'economia social a Espanya?

-La veritat és que l'Economia Social espanyola destaca extraordinàriament a Europa i en el món. Sens dubte es deu a l'esforç de les institucions representatives i a l'empenyiment de les persones que les lideren. Especialment hi ha una persona que l'ES li deu molt perquè crec que el treball que està realitzant és excepcional i aqueixa persona és Juan Antonio Pedreño. D'altra banda, l'èxit en la consecució d'un PERTE específic multiplicarà l'activitat de l'ES espanyola.

-Tenint en compte la importància que està adquirint l'economia social, creu vosté que les polítiques públiques dirigides al sector són suficients? I quin nivell de satisfacció té vosté amb les polítiques dirigides a la investigació i difusió de l'economia social?

L'Economia Social s'ha vist recolzada per l'aposta del Govern d'Espanya pel PERTE de l'Economia Social i de les cures. El PERTE suposarà una inversió que sens dubte millorarà la posició competitiva de l'ES a Espanya. No obstant això, la investigació en Economia Social no es valora amb els mateixos criteris que altres àrees de coneixement. Per això, li demanem en la nostra visita al Ministre d'Universitats, Joan Subirats, el suport i reconeixement de les nostres investigacions en Economia Social mitjançant la creació d'una línia estratègica o àmbit preferent d'investigació en les Convocatòries Nacionals i Regionals de projectes d'investigació. En aqueixa lluita estem ara i no reculerem fins que ho aconseguim. Tenim molts fronts, però afortunadament som molts i estem compromesos.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE TRANSPORTS I SERVEIS DE LA COMUNITAT VALENCIANA (FECOTRANS)

• Seu: Av. Barón de Cárcer, 48, 4C, 46001 Valencia
• Telèfon: 963 94 32 31

• Any de constitució: 1982
• E-mail: info@fecotrans.org

La Federació de Cooperatives de Transports i Serveis de la Comunitat Valenciana (FECOTRANS) agrupa a prop de 40 Cooperatives de Transports que, fins i tot sent molt dinàmiques -no solament pel volum perquè actualment representa a prop de 3.000 socis cooperativistes-, impliquen un activitat molt important dins de l'economia social.

Les Cooperatives de Transports a la Comunitat Valenciana són entitats que compten amb una llarga tradició històrica, que han contribuït a la incorporació de nous professionals al sector, erigint-se en actius de l'economia social de gran rellevància.

Les cooperatives valencianes han demostrat la seua gran capacitat generadora d'activitat com a empresaris del sector, per la qual cosa durant la seua àmplia història han contribuït a la creació de benestar i riquesa per als socis. Les cooperatives s'han convertit en un dels motors principals de subsistència de milers de famílies valencianes i han contribuït a la consolidació del sector del transport. Les cooperatives de transport s'han mostrat eines eficaces de competitivitat i garantia en el transport.

Moltes de les cooperatives de transports daten de finals dels anys 60, i des de la fundació de la primera cooperativa, la majoria han tingut un funcionament idèntic, perquè tots els socis cooperativistes es van unir per a obtindre sinergies positives dins de l'exercici de l'activitat del transport.

Aquesta unió va vindre igualment incentivada per a l'obtenció d'una competitivitat i millors serveis que els propis cooperativistes i el sector demandaven, responent així, a la societat en general i als clients en particular. Paral·lelament, les mateixes van crear dins del seu entorn cooperatiu departaments de trànsit i càrregues gestionats personalment per les pròpies Cooperatives, si bé els socis, involucrats amb la cooperativa, van entrar en el funcionament de les mateixes creant un major dinamisme que va provocar fins i tot un tracte personal del propi soci cooperativista en el transport, atorgant si cap una major confiança al propi client.

Els beneficis de la Unió

La creació de la Federació "FECOTRANS" va permetre l'aglutinació de les cooperatives dins del sector, creant centrals de compres que permeten una major competitivitat d'aquestes. Els beneficis que es produeixen per la unió dels socis cooperativistes és enorme, tant en preus com en el que és més important, el servei al client.

La importància del nostre sector en l'economia social ha sigut recollida per les successives Lleis de Cooperatives Valencianes, arribant a regular-se la unitat d'explotació individualitzada de cadascun dels socis respecte a la imputació d'ingressos i despeses, tot això per descomptat sense perdre l'essència del Cooperativisme, que és el rerefons de la relació client soci.

Des de FECOTRANS entenen que s'han realitzat les coses bé i per això ha crescut com a entitat i suficient reconeixement.

FECOTRANS està completament satisfeta que les cooperatives treballen i exercisquen un paper importantíssim dins del sector econòmic del transport, i la prova de la competitivitat ha sigut el seu creixe-

Les Cooperatives de Transports a la Comunitat Valenciana són entitats que compten amb una llarga tradició històrica, que han contribuït a la incorporació de nous professionals al sector, erigint-se en actius de l'economia social de gran rellevància.

ment sempre raonable i moderat amb unes perspectives de creació de riquesa i de satisfacció en el seu treball. Els socis no sols es consideren part del procés econòmic, sinó que es consideren part integrant d'una cooperativa, que amb les seues directrius i serveis en absolut els lleva el seu protagonisme social econòmic.

Des de la Federació, igualment, no s'és aliena als problemes històrics del transport, com ara la falta d'aparcaments. Per a FECOTRANS resulta certament preocupant que en l'actualitat no s'haja aconseguit la possibilitat d'obtindre aparcaments adequats per a la flota. Igualment, els problemes d'infraestructura són motiu de preocupació puix que donar solució als enclavaments puntuals ha de ser una prioritat. Com a exemple, a ningú se li escapa l'accés a Ronda Nord o les necessitats del 'bypass' (autovia de circumval·lació de l'àrea metropolitana de València).

D'altra banda, resulten molt preocupants actualment els costos elevats en tots els sectors, però especialment en el del transport, amb la pujada exponencial del gasoil, la qual cosa ha provocat greus confrontacions derivades de la dificultat de poder exercir un treball digne.

Des de la Federació, com tot el sector, s'ha lluitat per obtindre una retribució del transport que no provoque pèrdues, una retribució digna a un dur treball que implica un gran sacrifici personal i familiar.

José Luis Ayuso, presidente de FECOTRANS.

Un vertader aparell circulatori

La crisi energètica, l'escenari bèl·lic per la guerra d'Ucraïna, la situació generalitzada, no ha impedit que un sector tan important com el transport continue circulant a ple rendiment, si bé ha patit en els últims mesos reivindicacions que han pogut portar al desproveïment d'alguns elements més bàsics.

No obstant això, amb molt d'esforç s'han aconseguit regulacions de suport al sector, que permeten treballar d'una forma digna, ajudes directes en moments importants i bonificacions en el gasoil, sent aquest el cost principal de l'activitat.

El panorama econòmic es presenta complicat i el sector del transport no és alié a les directrius de l'economia. El sector desitja un gir en la tendència econòmica i més incentius.

La Federació de fet, ha participat activament dins del Comité Nacional del Transport a aconseguir una regulació adaptada a les necessitats del sector, participant activament en les relacions amb les diferents Administracions i formant part de la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana com a part integrant d'aquesta.

FECOTRANS és de l'opinió que ha d'existir permanentment amb les Administracions una relació que permeta regular i legislar amb sentit comú. Respecte de les relacions amb la resta d'associacions empresarials, advoca perquè sempre existisca una relació cordial. Les cooperatives de transport són instruments que han resultat molt vàlids en l'economia social, pel que en cap moment han de veure's desprotegits ni maltractats.

José Luis Ayuso és el president de FECOTRANS. Segons explica, el sector no pot deixar de ser reivindicatiu. I afirma: "Crec que el sector de l'economia social és en moltes ocasions menysvalorat i sectorialitzat d'una forma injusta. Ací estan els números i suposa un percentatge important en la nostra economia, si bé en moltes ocasions és la gran oblidada i la de l'eterna promesa dels grups des de l'Administració Pública i en la política. L'Administració ha de ser més valenta amb l'economia social i mostrar-li un suport decidit i definitiu. En el nostre sector del transport passa més si cap, perquè no arribem a entendre la falta de tacte que a vegades patim des de la pròpia Administració en temes tan compromesos com el de la creació d'un gasoil professional, o l'atenció a aqueixes infraestructures tan necessàries per al nostre transport. S'ha millorat en moltes coses, però falta molt camí per caminar".

Són històriques les reivindicacions del cooperativisme de transport i es poden resumir en tres bàsiques: la creació d'un gasoil professional amb preus diferenciats que permeten treballar dignament; la regulació específica dels costos del transport, sancionant les pràctiques devaluatòries d'aquest, i la creació d'autèntiques infraestructures com a pàrquings per als vehicles.

Tralival, societat cooperativa valenciana, és una de les principals empreses de transport de mercaderies de la Comunitat Valenciana, i la primera cooperativa.

Anys especialment durs

Per a José Luis Ayuso, l'exercici 2021/2022 ha sigut especialment dur. El sector del transport ha hagut de patir, com tots els sectors, els vaivens d'una economia deteriorada per molts factors: pandèmies, guerres, crisis energètiques, etc., que han derivat en una pujada de costos impensable fa tan sols un parell d'anys.

No obstant això, la societat en el seu conjunt ha pogut comprovar que el transport ha continuat sent vital per a aconseguir el proveïment de tota mena de matèries en la nostra indústria, fàbriques, comerços, supermercats etc. tot això malgrat haver de treballar en condicions molt dures.

Ayuso recorda especialment el treball en plena pandèmia, "on el nostre sector va ser considerat, com no podia ser d'una altra forma, essencial, i va haver d'exercir-se en moments en el qual un país sencer estava reclòs, sense poder ni tan sols accedir a una àrea de servei per a les necessitats més fonamentals d'un ésser humà. La societat al complet va poder valorar que el sector del transport va ser ací, donant el call com molts altres sectors com el sanitari, però amb un reconeixement a vegades molt més ingrat".

A això li sumem ara una crisi energètica en un entorn bèl·lic, que ha provocat que els costos més essencials i fonamentals del sector es troben encarits "estratosfèricament".

Malgrat tot això, el sector ha continuat donant servei, la qual cosa mereix valorar-se en la seua justa mesura, i des de FECOTRANS continuaran barallant per millorar el sector cooperatiu i el del transport, sent la veu enfront de l'administració de les reivindicacions del sector. Ayuso conclou: "Ens agradaria créixer juntament amb les nostres cooperatives creant totes les sinergies necessàries que feren que els joves s'introduïren amb la màxima il·lusió en el nostre sector. Fer-ho atractiu, sens dubte.

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · LES NOSTRES EMPRESES

DIVINA SEGUROS: LA MÚTUA ASSEGURADORA DE L'ECONOMIA SOCIAL

- **Any de constitució: 1957**
- **Carrer Xàtiva 23, 46002 - València**
- **Tel. 963 03 61 00**

- **Web: https://www.divinaseguros.com**
- **Blog: https://blog.divinaseguros.com**
- **Facebook: https://www.facebook.com/DivinaPastoraSeguros/**
- **Instagram: https://www.instagram.com/divina_seguros/**
- **Linkedin: https://www.linkedin.com/company/divina-seguros/**

Divina Seguros va nàixer en 1957 per a fer arribar els beneficis de previsió i seguretat a un sector de la societat amb escassa protecció social: les treballadores del servei domèstic, que no disposaven de cobertures i prestacions. Aquest origen social i mutual ha perdurat en l'organització tractant d'oferir a la societat productes asseguradors de preu contingut amb les prestacions precises, sense cobertures addicionals que fan pujar la prima i que a vegades són innecessàries.

Hui dia és una mútua asseguradora, que compta amb més de 90 oficines distribuïdes per tot el país, i més de mig milió d'assegurats. Disposa d'una cartera de productes, caracteritzada per una excel·lent relació preu-cobertura. En aquesta cartera, centrada en les assegurances personals, es dona resposta a totes les necessitats asseguradores que una família moderna pot precisar: Assistència Sanitària, Assistència Veterinària, Hospitalització, Actuacions, Vida, Multirisc de comerç, Pla d'Estalvi Jubilació, Assistència Familiar-Decessos, Accidents Personals, Llar, Carnet per Punts i Defensa Jurídica Familiar.

La previsió i l'ajuda o assistència a favor dels seus associats i dels seus béns és un dels trets essencials de Divina Seguros, tal com es recull en la seua web corporativa (www.divinaseguros.com). A més, els seus valors marquen una clara línia d'actuació i de responsabilitat social, que exigeix que empleats, directius i administradors assumisquen, respecten i s'identifiquen amb aquests valors fonamentals per a aconseguir un desenvolupament i visió empresarial marcats per l'ètica.

La companyia treballa amb l'objectiu de continuar sent una Entitat líder per als seus associats, en continu procés d'innovació i que es distingisca per l'excel·lent qualitat de serveis i productes per als seus associats, clients i col·laboradors, per donar i oferir oportunitats de desenvolupament professional i personal per als seus empleats i per una contribució positiva i proactiva a la societat.

Recentment, Divina Seguros s'ha transformat en Mútua d'Assegurances, sense que els seus principis fonamentals s'hagen vist alterats, per això manté la seua condició d'empresa d'economia social i sense ànim de lucre. De fet, l'activitat de les asseguradores en general té molt a veure amb el que hui es coneix com a responsabilitat social corporativa, ja que ajuda a pal·liar esdeveniments negatius en la vida de les persones i contribueix d'aquesta manera a la "distribució de la pobresa" mitjançant la mutualització del risc.

En el cas de Divina Seguros, la Responsabilitat Social Corporativa ha anat intrínsecament lligada a l'Entitat des de la seua constitució. Divina Seguros ha impulsat projectes i iniciatives que han contribuït a ajudar als més desfavorits i als col·lectius en risc d'exclusió social.

Així, per exemple, va promoure barris sencers d'habitatge social en els anys seixanta i setanta en diferents punts d'Espanya, ara bé, pel caràcter de mutualitat de previsió social, tenia prohibida la realització

Seu social de Divina Seguros, al carrer Xàtiva de València.

d'accions promocionals, tant sobre la comercialització dels seus productes com de l'Entitat en si.

Cenyint-nos als últims anys, l'asseguradora ha col·laborat amb diferents entitats amb les quals ha desenvolupat les seues polítiques de responsabilitat social en diversos camps: risc d'exclusió social, voluntariat, cultura, malaltia, educació i esport.

Esment a part té la labor exercida durant la pandèmia del coronavirus, que es pot englobar en dos àmbits: externs, en el qual estaria la societat en el seu conjunt i els assegurats de Divina, i intern, en el qual estarien els empleats:

• Per a fer costat als seus assegurats, es van reduir les quotes d'aquells productes que, per la situació de confinament, tenien una probabilitat de sinistre menor. A més, es van assumir majors despeses per proves PCR i internaments per la pandèmia.

• Quant a les accions de Responsabilitat Social Corporativa enfocades a tota la societat, Divina Seguros va distribuir durant la primera ona de la pandèmia, material de protecció per a personal essencial per valor de més de 2 milions d'euros en diferents residències, hospitals i centres de salut, tant públics com privats, de tota Espanya.

Pel que fa al realitzat internament es va instaurar el teletreball, un programa de préstecs per a famílies d'empleats afectades per les conseqüències de la pandèmia amb interessos del 0%, accés gratuït baix petició a llibres i a plataformes televisives i cursos d'anglés, entre altres iniciatives. Dins també de la seua

Composició actual del Consell d'Administració de Divina Pastora Seguros

President: Armando Nieto Ranero
Vicepresident 1er: José Luis Navas García
Vicepresidenta 2a: Rosa Bosch Zuriaga
Vicesecretari: Luis De Bago Ruiz
Consellers: Pedro Jara Lozano, David Rodero Astaburuaga, José Vicente Moreno Márquez
María Carmen Abarca Torralba y Mar Jordana Pérez
Secretari no Conseller: Ignacio López Catalá

política de RSC, i amb l'objectiu de contribuir a millorar la qualitat de vida dels col·lectius més necessitats, Divina Seguros està col·laborant en diverses accions per a tractar d'ajudar a la població ucraïnesa afectada per la invasió russa. Aquestes accions consisteixen a finançar una sèrie d'enviaments amb ajuda humanitària remesos a la frontera polonesa. Així mateix, la companyia ha signat un acord amb la Universitat de València per a finançar les classes d'espanyol per a aquells refugiats arribats a la ciutat de València a conseqüència dels moviments de població produïts per la invasió.

A través d'aquestes accions, s'han emportat fins a Ucraïna més de 120 tones de material i addicionalment, quasi 700 ucraïnesos, en la seua majoria dones, s'han vist beneficiades pels cursos d'espanyol, que pretenen facilitar la seua integració.

"En els seus 65 anys de vida, Divina Seguros sempre ha intentat estar al costat dels que més el necessiten, amb l'objectiu de contribuir a millorar la seua qualitat de vida. És molt gratificant veure que el resultat del treball ben realitzat dia a dia es tradueix en unes xifres que reforcen la nostra solvència i permeten que la nostra Entitat puga continuar creixent i donant el servei de qualitat que mereixen els nostres assegurats", assenyala Armando Nieto, president de Divina Seguros.

Armando Nieto Ranero, president de Divina Seguros.

Aposta pels patrocinis

Divina Seguros va decidir en 2017 apostar pels patrocinis, associats sempre als seus valors, ja que mai els ha entesos com un mer instrument publicitari, sinó com una manera d'aportar valor afegit a la societat i com una eina per a traslladar aquests valors.

En aquest camp i en els últims anys, el seu àmbit d'actuació ha sigut el següent:

• Patrocini cultural. En 2020, Divina Seguros es converteix en patrocinador principal del projecte #vuelvealavida, la finalitat del qual és impulsar l'assistència a esdeveniments culturals després de la pandèmia provocada pel COVID. Aqueix mateix any, i seguint amb el seu compromís amb la cultura, es vincula a l'Acadèmia de les Arts i les Ciències Cinematogràfiques d'Espanya com a patrocinador oficial dels Premis Goya en les seues edicions 35 i 36, col·laboració que renova en 2022 per a dos exercicis més.

• Patrocini esportiu. Actualment és asseguradora oficial de l'ACB, del Circuit de Carreras Populares de la Ciutat de València i patrocinador principal de la Real Federació Espanyola de Gimnàstica. Es tracta d'una estratègia comunicativa d'esports "blancs" (sense virulència competitiva) que, en molts casos, com les carreres i la gimnàstica, transmeten valors associats a la salut, els hàbits saludables, l'esforç i la superació.

• Patrocini educatiu. En aquest àmbit, crea juntament amb ESIC València i la Universitat Miguel Hernández d'Elx, la Càtedra de Pensament Crític Divina Seguros per a fomentar la formació, investigació, desenvolupament i transferència de coneixement per a l'àmbit del pensament crític.

Més de 65 anys generant beneficis

Divina Seguros és una de les entitats més solvents del sector assegurador. L'Entitat, que ha celebrat enguany el seu 65 aniversari, porta generant beneficis de manera ininterrompuda des de la seua constitució.

Va tancar l'any 2021 amb uns beneficis de 20 milions d'euros i amb una tendència creixent en els seus nivells de solvència, amb una suficiència de capital 4,2 vegades el mínim exigit, molt superior a la mitjana del sector. Al tancament de l'exercici, el volum de negoci agregat de l'asseguradora va ascendir a 256,5 milions d'euros i el seu patrimoni net se situava en 314 mili-

ons d'euros, mentre que els actius gestionats van ser de 1.904 milions d'euros.

L'aposta per la innovació tecnològica i la gestió eficient dels recursos són uns altres dels punts distintius de la companyia. En aquest sentit, fa poc la revista especialitzada en assegurances INESE, la va destacar com una de les asseguradores que millor havia controlat les despeses d'administració en 2021.

Divina Seguros porta immersa en una estratègia d'expansió internacional, per la qual és present en diferents països. Una presència en la qual ha tractat de portar a diferents països no sols el seu coneixement assegurador sinó també els seus valors propis de l'economia social. Aquesta translació s'ha realitzat mitjançant la participació accionarial de la mútua per mitjà de la qual trasllada els seus valors i principis independentment de la forma jurídica.

Expansió internacional

Després d'una sèrie d'anys participant activament en diferents fòrums internacionals, en 2012 es va forjar la primera experiència internacional de Divina Seguros a l'Argentina, mitjançant la constitució d'una societat asseguradora participada conjuntament al 50% al costat d'una mutual argentina de salut: Mutual Federada 25 de juny S.P.R (Federada Salut). Aquesta aliança corporativa ha suposat una fita en la col·laboració internacional entre mutualitats i és un exemple de la internacionalització de l'economia social. L'entitat creada, denominada Federada Seguros, és especialista en assegurances personals (www.federadaseguros.com).

La segona experiència consolidada d'internacionalització s'ha produït a Xile en 2021. En aquest cas, la participació ha sigut coberta al 100% per Divina Seguros, i en funció d'ella la translació de valors i coneixement a l'empresa participada ha sigut directa. La societat creada, denominada també Divina Seguros, és també especialista en assegurances personals (www.divinaseguros.cl) igual que la matriu.

La tercera experiència de Divina Seguros s'ha produït aquest mateix any amb l'arribada a Portugal, mitjançant la figura de la Lliure Prestació de Serveis disponible per mitjà dels tractats de la Unió Europea. Aquesta tercera experiència és un primer pas que, una vegada consolidat, facilitarà l'entrada al país veí amb l'oferta habitual d'assegurances personals.

Al llarg dels més de 65 anys de vida, l'asseguradora ha crescut i progressat, però sense perdre mai la seua essència i sempre amb el focus posat a oferir els millors serveis als seus assegurats. La Responsabilitat Social Corporativa continuarà marcant i guiant el seu treball diari amb el ferm objectiu de revertir a la societat part del que rep d'ella.

Divina Seguros i Universitat de València, junts en suport a les víctimes de la guerra a Ucraïna

Armando Nieto, president de Divina Segurs, i Mavi Mestre, rectora de la Universitat de València, van signar el mes de setembre passat el conveni pel qual renoven la seua col·laboració per a fer costat a les víctimes de la guerra a Ucraïna.
Les accions contemplades consisteixen a oferir serveis de suport a les persones refugiades, la promoció, sensibilització i captació de voluntariat, l'acolliment de persones de la comunitat universitària d'Ucraïna i la captació de fons per a l'ajuda humanitària a través d'ONG.
Cursos d'idiomes en castellà, atenció psicològica, assessorament, assistència, etc. són algunes de les iniciatives que s'estan duent a terme per a facilitar i propiciar la inserció d'aquestes persones en la nostra societat.

XIX CONGRÉS INTERNACIONAL D'INVESTIGADORS EN ECONOMIA SOCIAL DE CIRIEC-ESPANYA

TecnoCampus Mataró-Maresme
Mataró (Barcelona), 19 a 21 d'abril de 2023

Amb la col·laboració de: Càtedra d'Economia Social del Tecnocampus, Ajuntament de Mataró, Generalitat de Catalunya, ENUIES, Xarxa d'Economia Solidària (XES), Fundació Roca i Galès, Caixa d'Enginyers, TUSGSAL i Facto Assessors

Informació sobre el Congrés en:
www.ciriec.es
CIRIEC-Espanya
Universitat de València. Facultat d'Economia.
Av. dels Tarongers s/n. Despacho 2P21, 46022 – Valencia (España)
Tlf: 96 382 84 89

L'ECONOMIA SOCIAL EN LES LLEIS

COMENTARI A LA LLEI DE COOPERATIVES DE CANÀRIES

LLEI 4/2022 DE 31 D'OCTUBRE DE SOCIETATS COOPERATIVES DE CANÀRIES. BUTLLETÍ OFICIAL DE CANÀRIES NÚM. 222, DIJOUS 10 DE NOVEMBRE DE 2022

per Amalia Rodríguez González
Professora Titular de la Universitat de Valladolid

La Llei de cooperatives canària recentment publicada és un text llarg que des del punt de vista sistemàtic i compta amb 149 articles.

El text s'inicia amb l'Exposició de Motius en la qual s'enuncia la necessitat d'aquesta norma després d'esmentar la reforma de l'Estatut d'Autonomia en 2018 amb la competència exclusiva per a legislar en matèria de cooperatives del Govern Canari.

Es declara d'interés públic del Govern de Canàries en el referit a la promoció i desenvolupament del cooperativisme dins del seu territori.

Aquesta norma llarga en extensió i composta com ha quedat indicat anteriorment, per més de 140 articles, recull innovacions no recollides en la Llei nacional de cooperatives de 1999 en matèria de cooperatives entre les quals es troba l'accés al registre de cooperatives i els mitjans telemàtics o la regulació al costat de les cooperatives d'habitatges, de les cooperatives d'habitatges d'ús col·laboratiu com a fórmules d'accés a un habitatge amb caràcter estable en funció de les necessitats de les persones sòcies membres. Ambdues ens semblen de gran interés i necessitat quant a l'oportunitat de la seua introducció en la norma.

El text objecte de comentari en aquest moment, està dividit des del punt de vista sistemàtic en tres títols.

El primer d'ells dedicat a les disposicions generals porta per títol: "de la societat cooperativa" i està compost al seu torn per 11 capítols.

El **capítol I** està dedicat a les disposicions generals i està format per 10 articles que es refereixen a l'objecte i àmbit, al concepte, a la denominació, al domicili social, al lloc web corporatiu, a les publicacions en la web corporativa, a les comunicacions per mitjans electrònics, a les operacions amb terceres persones no sòcies, a les seccions a i a les classes de cooperatives.

El **capítol II** està dedicat a la constitució i està format pels articles 11 a 15.

El **capítol III** està dedicat al registre de societats cooperatives i està format pels articles 16 a 18 que parlen de l'organització i eficàcia de les funcions del registre de societats cooperatives i de les normes aplicables als procediments.

El **capítol IV** està dedicat al règim social i al seu torn està subdividisc en dues seccions i compost pels articles 19 a 32. La secció 1a està formada pels articles 19 a 27 que conformen la secció dedicada a la qualitat i classe de persones sòcies i la secció 2a formada pels articles 28 a 32 que porta per títol "de les normes de disciplina social".

El **capítol V** està dedicat als òrgans de la cooperativa i està format pels articles 33 a 62. Aquest capítol

"La Llei de Cooperatives de Canàries és una norma llarga en extensió, composta per més de 140 articles, i recull innovacions no recollides en la Llei nacional de cooperatives de 1999, entre les quals es troba l'accés al registre de cooperatives i els mitjans telemàtics, o la regulació de les cooperatives d'habitatges d'ús col·laboratiu".

està compost per 5 seccions. La secció 1a està dedicada a l'assemblea general. La 2a secció a l'òrgan d'administració. La 3a secció a la intervenció. La 4a secció a les disposicions comunes de l'òrgan d'administració i a la intervenció i la 5a a altres òrgans.

Aquesta secció està composta al seu torn per dos articles, un dedicat al comité de recursos i un altre porta per títol "d'altres òrgans".

El **capítol VI** està dedicat al règim econòmic. Aquest capítol està format per 4 seccions formades pels articles 63 a 73. Es refereix a les aportacions socials. La secció 2a està dedicada a l'exercici econòmic i a la determinació dels resultats i està composta pels articles 74 a 76. La 3a dedicada als fons obligatoris està formada pels articles 77 i 78 i la secció 4a està formada pels articles 79 i 80 i està dedicada als fons socials voluntaris incloent el fons de reserva voluntari i els fons de sostenibilitat.

El **capítol VII** està format pels articles 81 a 83 i porta per títol de la documentació social i de la comptabilitat.

El **capítol VIII** està dedicat a la transformació, fusió, escissió, dissolució i liquidació de la cooperativa i està compost pels articles 84 a 102. Aquest capítol està va dividir en 3 seccions. La secció 1a està dedicada a la transformació. La secció 2a està dedicada a la fusió i a l'escissió i la secció 3a a la dissolució i liquidació.

El **capítol IX** està dedicat a les classes de cooperatives i està format per 13 seccions dedicades a l'anàlisi de tots els tipus de cooperatives recollits tant en la normativa nacional com en les diferents normes autonòmiques dedicades a aquesta matèria. als quals fa referència la llei nacional de 1999. Ha de destacar-se l'article 132 referit a les cooperatives júniors.

El **capítol X,** compost pels articles 133 a 136, està dedicat a la regulació de les cooperatives d'integració social, d'iniciativa social, integrals i mixtes, dividit en diverses seccions. La secció 1a està dedicada a les cooperatives d'integració social. La secció 2a està dedicada a les cooperatives d'iniciativa social. La secció 3a a les cooperatives integrals i la secció 4a a les cooperatives mixtes.

El següent capítol, l'**XI** està dedicat a les cooperatives de segon o ulterior grau i a altres formes de collaboració econòmica i està formada des d'el punt de vista sistemàtic pels articles 137 a 139.

El **títol II** de la norma està dedicat a l'Administració Pública i està format pels articles 140 i 141 que s'articulen al voltant de dos capítols. El primer dedicat al foment del cooperativisme i el segon a la inspecció, les infraccions, les sancions i la desqualificació.

El **títol III** de la norma està dedicat a l'associacionisme cooperatiu i està format pels articles 146 a 149. El text es completa amb cinc disposicions addicionals, tres disposicions transitòries, una única derogatòria i tres disposicions finals.

La publicació d'aquesta norma ve a completar l'elenc normatiu de les lleis autonòmiques de cooperatives. Esperem que servisca per a intensificar el cooperatiu canari i que puga ser un instrument eficaç en l'impuls del cooperativisme com a fórmula d'emprenedoria col·lectiva en un millor i major enteniment d'aquesta manera jurídica al servei del progrés econòmic i social del territori canari.

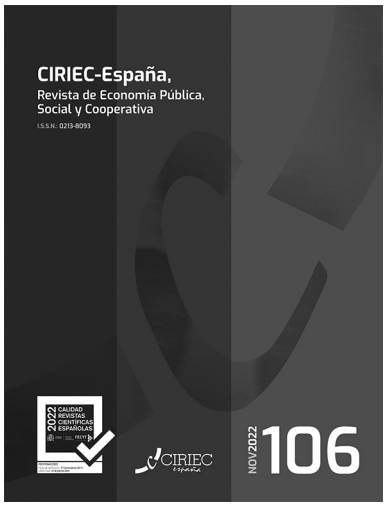
Mitjançant desenvolupament reglamentari es precisarà el procediment mitjançant el qual l'entitat gestora acreditarà davant el jutge del concurs que en cas de ser autoritzat per aquest s'autoritzaran les capitalitzacions de les prestacions per desocupació que possibilitaran la transformació de la societat en societat cooperativa o societat laboral.

https://www.ciriec.uliege.be/en/event-ciriec/34th-ciriec-international-congress-san-jose-costa-rica-24-26-april-2024/

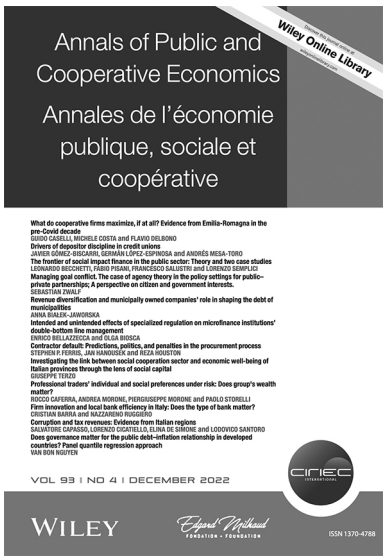
NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa, nº 106, novembre de 2022

Està disponible un nou número, el 106, de 'CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa'. Obri aquest número un article de David Comet, sobre la nova reserva de contractes públics de serveis socials, culturals i sanitaris a Espanya a cooperatives de treball associat, societats laborals i associacions. A continuació, Javier Mendoza i Montserrat Hernández analitzen la participació de les pimes de la UE en la contractació pública, en particular les pimes d'Economia Social. Per part seua, Izaskun Querejeta i Begoña Gómez analitzen la relació entre valors cooperatius i la RSE, a través del cas de la Corporació Mondragón. L'article següent, de Alcides A. Monteiro, ofereix un retrat actualitzat del sector de l'Economia Social a Portugal. Altres articles tracten qüestions de comptabilitat en organitzacions nonprofit, per Isabel Brusca, Pilar Blasco i Margarita Labrador; Retorn econòmic i social, per Francisco Ballesteros, Sonia Polvorinos, Yaiza Cerezo i Daniel Navarro; Incentius i riscos fiscals i laborals de les societats cooperatives a Mèxic, per Antonio Maximino Carmona, Alfredo Ruíz i Ana Luz Ramos; Comunicació i xarxes socials en la plataforma de micromecenatge «Goteo», per José María Espinosa, Antonio Juan Briones i Elena Hernández; Economia circular i participació ciutadana, per Ana Grillo-Méndez, Mercedes Marzo-Navarro i Marta Pedraja-Iglesias; Transparència i gestió dels recursos dels ajuntaments, per Ana María Ríos, María Dolores Guillamón, José Miguel Egea-Martínez i Bernardino Benito, i gestió comunitària de l'aigua, per Paula Alejandra Murcia-Castillo i Andrés Ernesto Francel-Delgado.
Web de la revista: **www.ciriec-revistaeconomia.es**.

Annals of Public and Cooperative Economics

Durant 2022, la Fundació Edgard Milhaud, amb la col·laboració del CIRIEC-Internacional, ha publicat quatre números de la revista 'Annals of Public and Cooperative Economics' (APCE), revista científica de referència internacional en matèria de cooperatives, economia social i economia pública. L'últim número (Volume 93, Issue 4) està fonamentalment dedicat a articles d'interés del cooperativisme i l'economia social, concretament sobre el valor afegit social diferencial del cooperativisme, finançament per a l'impacte social, cooperació públic-privada, contractació pública responsable, microfinances i innovació social. Fundada en 1908, APCE presenta articles originals i de gran qualitat sobre l'evolució teòrica, empírica i experimental de l'economia pública, cooperativa o no lucrativa, així com articles d'estudi en els quals es revisa la bibliografia i s'aborden totes les qüestions d'actualitat en aquest camp. De 1947 a 2017, APCE es va publicar en nom del Centre Internacional d'Investigació i Informació sobre l'Economia Pública, Social i Cooperativa (CIRIEC). Actualment la publica la Fundació Edgard Milhaud, promoguda pel propi CIRIEC-Internacional.

CIRIEC-España, Revista Jurídica de Economía Social y Cooperativa, nº 41, desembre de 2022, monogràfic sobre el Pla d'Acció Europeu per a l'Economia Social i els nous reptes de la digitalització

Aquest nou monogràfic de 'CIRIEC-España, Revista Jurídica de Economía Social y Cooperativa' està coordinat per la professora Carmen Pastor (Universitat d'Alacant). Segons explica, el número es publica en un context de profunds canvis, on "construir una economia de mercat digital i una Internet que treballe per a les persones és prioritari a Europa". D'altra banda, el benefici de la digitalització per a la pròpia Economia Social és indiscutible, perquè és necessària si desitja perviure en la nova economia. La presència del cooperativisme i l'economia social en els sectors tecnològics és necessària també per a equilibrar i millorar aquest mercat. En aquest sentit, afirma Carmen Pastor: "Necessitem de cooperatives que proveïsquen de manera inclusiva la infraestructura digital necessària a altres cooperatives, empreses públiques i Pimes com és el cas de les cooperatives que presten servei de xarxa Blockchain, o les alternatives a les grans BighTech, com és el cooperativisme de plataforma o fins i tot les denominades cooperatives de dades." Aquest número monogràfic, en definitiva, desitja cridar l'atenció sobre "un necessari despertar de les consciències cooperatives" en aquest moment transcendental. Per a Carmen Pastor, "mai l'economia social va estar cridada a complir un paper tan important, no sols pel número i qualitat de les dades econòmiques que aporta, o la seua contribució a aconseguir els ODS, sinó també pel potencial de reformar l'economia mitjançant models inclusius i sostenibles, també en els sectors digitals i fent l'ús més adequat de les TIC".

SALINAS RAMOS, Francisco; JORGE-VÁZQUEZ, Javier y MUÑOZ DEL NOGAL, Noelia (Coords.): *La Economía Social ante los Objetivos de Desarrollo Sostenible de la Agenda 2030*, CIRIEC-Espanya, 2022

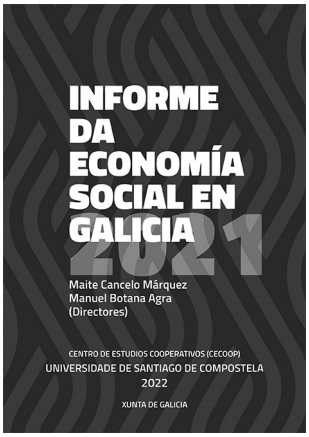
Aquesta obra col·lectiva pretén contribuir a millorar la comprensió dels desafiaments que plantegen els objectius globals establits per l'ONU en 2015 per a "aconseguir un futur millor i més sostenible per a tots" i el paper crucial que exerceix l'Economia Social com a palanca que impulsa les transformacions socials i econòmiques necessàries per a donar una resposta efectiva a molts d'aquests desafiaments. El llibre recull els resultats del Seminari Internacional sobre Economia Social i Objectius de Desenvolupament Sostenible, promogut i realitzat per la Universitat Catòlica d'Àvila entre setembre i desembre de 2022. En aquest, 31 investigadors espanyols i llatinoamericans van reflexionar, des de diferents perspectives, sobre la contribució de l'economia social als ODS, els reptes i les oportunitats que tenen davant si els seus diferents actors. Els 14 capítols que conformen el llibre venen a cobrir un important buit en la investigació en l'àmbit de l'acció col·lectiva necessària per a fer front als grans desafiaments actuals i, tan important com això, constitueixen un poderós estímul per a aprofundir en pròximes línies d'investigació sobre l'economia social vinculades als ODS, com per exemple, l'impuls del treball decent, la gestió de serveis públics per l'economia social, les oportunitats que brinda l'economia del coneixement i la transició digital, la igualtat de gènere, l'economia circular i moltes altres.

HERNÁNDEZ PERLINES, Felipe y CARRASCO MONTEAGUDO, Inmaculada (Dirs.): *Casos de éxito en la Economía Social de Castilla-La Mancha*, UCLM *y* CIRIEC-Espanya, 2022

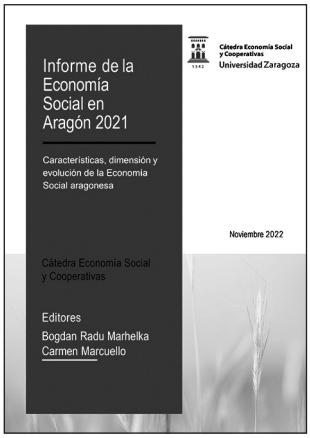
Aquest llibre ha sigut realitzat per un equip d'investigadors de les Universitats de Castella-la Manxa, Jaén i Deusto amb l'objectiu de posar l'atenció en casos d'èxit d'empreses i entitats de l'economia social de Castella-la Manxa. L'obra dona continuïtat al Llibre blanc de l'Economia Social de Castella-la Manxa, publicat l'any passat, amb abundants dades que defineixen i delimiten la magnitud de l'economia social de la regió. Ara, amb aquest nou llibre s'afig una visió qualitativa d'aquest model d'empresa, donant visibilitat a cooperatives i entitats que són exemples d'èxit de l'economia social en aquesta Comunitat Autònoma, i un reflex de la importància que tenen les distintes famílies de l'economia social. El llibre ha sigut editat per la Universitat de Castella-La Manxa i CIRIEC-Espanya i ha comptat amb el finançament de la Conselleria d'Economia, Empreses i Ocupació de la Junta de Comunitats de Castella-La Manxa.

CANCELO, Maite y BOTANA, Manuel (Dirs.): *Informe da Economía Social en Galicia*, CECOOP-Universidade de Santiago de Compostela, 2022

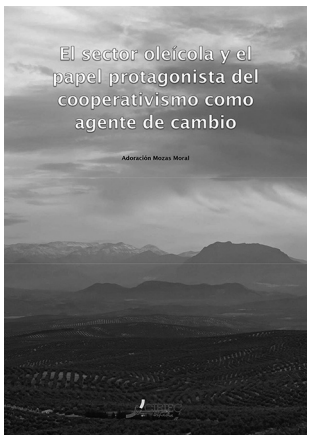
El Centre d'Estudis Cooperatius (CECOOP) de la Universitat de Santiago de Compostel·la (USC) ha publicat l'Informe da Economia Social en Galicia 20219. Aquest informe continua actualitzant la informació recollida en el *Libro Branco da Economia Social en Galicia*, en el qual es presentaven les principals dades de l'any 2018, dades que posteriorment es van actualitzar amb els informes dels anys 2019 i 2020, tots ells disponibles en la web del CECOOP. El nou informe ha sigut elaborat per un conjunt de professors i investigadors de les Universitats de Santiago de Compostel·la i Vigo. L'estudi realitza una fotografia del sector i la seua evolució en els últims anys. A més, recull un apartat sobre el marc jurídic i novetats legislatives, un altre en el qual s'analitzen les polítiques públiques per al desenvolupament de l'Economia Social a Galícia, i una aproximació a l'impacte socioeconòmic de cooperatives i societats laborals. Entre els seus resultats, l'economia social a Galícia ocupa a prop de 20.000 persones de manera directa, sent les cooperatives (1.145) la fórmula empresarial més nombrosa.

MARHELKA, Bogdan & MARCUELLO, Carmen (Eds.), *Informe de la Economía Social en Aragón 2021*, Cátedra Economía Social y Cooperativas, Universitat de Saragossa, 2022

Per seté any consecutiu es presenta l'Informe de la Càtedra Economia Social i Cooperatives de la Universitat de Saragossa, fruit de la col·laboració entre el Govern d'Aragó i aquesta Universitat. L'informe ha sigut coordinat per Carmen Marcuello, directora de la Càtedra, i Bogdan Radu Marhelka, i en el mateix han participat investigadors de diverses àrees de la Universitat de Saragossa. El document proporciona una anàlisi detallada sobre la situació, característiques i evolució durant els últims anys de les principals famílies que conformen el sector de l'economia social en la Comunitat Autònoma d'Aragó, això és, cooperatives, societats laborals, empreses d'inserció, centres especials d'ocupació, associacions, fundacions i societats agràries de transformació. Segons les seues conclusions, l'economia social a Aragó estava composada a la fi de 2021 per 7.521 empreses i entitats. Aquest número supera al d'altres anys, observant-se una clara evolució positiva des de, almenys, 2016. El sector de l'economia social ocupa directament a prop de 21.500 persones a Aragó, dada que representa el 3,6% de l'ocupació total aragonés.

MOZAS, Adoración: *El sector oleícola y el papel protagonista del cooperativismo como agente de cambio*, CIRIEC-Espanya, 2022

Aquest llibre -l'autoria del qual és d'Adoración Mozas, catedràtica de la Universitat de Jaén, presidenta de CIRIEC-Espanya i investigadora de llarga i reconeguda trajectòria en l'àmbit del cooperativisme i el sector oleícola-, s'estructura en tres parts. En primer lloc, efectua una anàlisi del mercat dels olis d'oliva, posant en evidència les amenaces i oportunitats que li proporcionen l'entorn en el qual opera. En segon lloc, realitza una anàlisi de la Cadena de Valor dels olis d'oliva, advertint de l'escassa rendibilitat dels diferents agents de la cadena i, sobretot, de la baula més feble, el del sector productor. Finalment, l'autora centra la seua atenció en el moviment cooperatiu, posant de manifest que ha d'assumir el paper de lideratge que ja ostenta en la producció també en les altres fases de la cadena de valor, fins a acostar-se el més que puga fins al consumidor. El cooperativisme oleícola presenta un pes en la producció d'olis d'oliva que ronda el 70% en el mercat nacional. El llibre conclou que si bé el cooperativisme es troba en una estratègia clara de guanyar dimensió empresarial, això per si sol no és prou si no ve acompanyat d'una gestió eficient basada en la professionalització, àmbit en el qual s'ha avançat bastant, però en el qual encara queda molt per recórrer.

UNTFSSE: *Avanzar en la Agenda 2030 a través de la Economía Social y Solidaria*, Grup de Treball de les Nacions Unides sobre Economia Social i Solidària (UNTFSSE), 2022

El segon document de posicionament del Grup de Treball Interinstitucional de les Nacions Unides sobre Economia Social i Solidària (UNTFSSE) revisa el paper de la ESS en la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i demana un entorn més propici i un marc polític més sòlid per a la ESS. El document, coordinat per la OIT amb el suport del Ministeri de Treball, Ocupació i Economia Social i Solidària de Luxemburg, és fruit d'un treball conjunt dels membres i observadors del UNTFSSE. A partir d'una variada i rica quantitat de fonts d'informació, el nou document il·lustra com la ESS és una força clau per a fer el canvi de paradigma que es demana en l'Agenda 2030; identifica les reformes polítiques i legals necessàries, i crida l'atenció sobre la necessitat de promoció i innovació política en múltiples nivells de governança: local, regional, nacional i internacional, amb un full de ruta que permeta a la ESS desenvolupar tot el seu potencial.

MORENO, José Ángel y ESTRADA, Bruno (Coords.): *¿Una empresa de todos? La participación del trabajo en el gobierno corporativo*, La Catarata, 2022

El propòsit d'aquest llibre és analitzar i actualitzar les possibilitats que planteja la participació del treball en els sistemes de govern de les empreses i, per a desenvolupar-ho, es recolza en un ampli planter de professionals de l'acadèmia, el sindicalisme, la societat civil i la política. Arranca abordant els canvis en les condicions econòmiques que permeten actualitzar el debat de la participació dels treballadors en el nostre temps i continua sospesant els arguments jurídics, morals i econòmics que la justifiquen. El llibre aprofundeix en aspectes fonamentals com els condicionants de la imparable digitalització de l'economia, i els ensenyaments que aporta el cooperativisme de treball per a una gestió empresarial més atenta a la centralitat de les persones.